Focus op heling

Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Henk Ferwerda
Tom van Ham
Lieselot Scholten
Donald Jager

Beke reeks

Focus op heling

Focus op heling

Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Henk Ferwerda
Tom van Ham
Lieselot Scholten
Donald Jager

Beke reeks

In opdracht van
Ministerie van Veiligheid en Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

Vertaling samenvatting
Tim Mitchell

Omslagontwerp en opmaak
Marcel Grotens

ISBN
978-94-92255-14-3

Focus op heling

Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Henk Ferwerda, Tom van Ham, Lieselot Scholten en Donald Jager

© 2016 WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie. Auteursrechten voorbehouden. Voor deze publicatie is licentie verleend aan Bureau Beke.

Inhoud

Voorwoord **9**

1. Een onderzoek naar heling **11**
1.1 Aanleiding en achtergrond van het onderzoek 11
1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen 13
1.3 Methoden van onderzoek 16
1.3.1 Deskresearch 16
1.3.2 Data-analyses 17
1.3.3 Groeps(interviews) 20
1.3.4 Burgerpanel 21
1.3.5 Onderzoekssynthese 21
1.3.6 Onderzoeksvragen en –methoden samengevat 21
1.4 Leeswijzer 22

2. Heling ingekaderd **25**
2.1 Een definitie van heling en betrokken partijen 25
2.2 Heling in theoretisch perspectief 27

3. Aard, omvang en verschijningsvormen **31**
3.1 De aantallen en de ontwikkelingen 31
3.2 De goederen 32
3.2.1 Literatuur 33
3.2.2 Politiecijfers 34
3.2.3 Expertbijeenkomsten en interviews 35
3.3 Kenmerken en werkwijze van helers 36
3.3.1 Literatuur 36
3.3.2 Politiecijfers 38
3.3.3 Cijfers van 3RO 39
3.3.4 Expertbijeenkomsten en interviews 44
3.3.5 Gesprekken met helers 45

3.4 Markten voor heling 40
3.4.1 Literatuur 48
3.4.2 Politiecijfers 49
3.4.3 Expertbijeenkomsten en interviews 50
3.5 Opsporingsonderzoeken geanalyseerd 51
3.6 Ontwikkelingen in de laatste tien jaar 55

4. De burger en het bedrijfsleven over heling 59
4.1 Burgerpanel 59
4.1.1 Achtergrondkenmerken burgerpanel 59
4.1.2 Resultaten burgerpanel 60
4.2 Het bedrijfsleven over heling 64
4.2.1 De gevolgen van heling voor het bedrijfsleven 66
4.2.2 Bewustzijn van de nadelige gevolgen van heling en het belang van de aanpak 66

5. De aanpak 71
5.1 Maatregelen in Nederland 71
5.1.1 StopHeling 72
5.1.2 Het Digitaal Opkopers Register (DOR) 74
5.1.3 Neveneffecten van en aandachtspunten bij het DOR en StopHeling 80
5.1.4 Overige maatregelen en acties 82
5.1.5 Betrokken partijen 83
5.1.6 Cijfers over de afhandeling van helingzaken 87
5.2 Maatregelen in het buitenland 88
5.2.1 Preventieve maatregelen 88
5.2.2 Repressieve maatregelen 89
5.3 Werkzaamheid van maatregelen in ons land 90
5.4 Kansen voor de aanpak 91

6. Samenvatting en conclusies 97
6.1 Een multibronnenonderzoek 97
6.2 Kenmerken van en ontwikkelingen op de helingmarkt 97
6.3 Maatregelen, gevolgen en gepercipieerde ernst 102
6.4 Werkzaamheid van de maatregelen 105
6.5 Kansen voor de aanpak 108
6.6 Epiloog 109

Summary and conclusions **111**

Afkortingen **125**

Geraadpleegde bronnen **127**

Bijlagen

1	Contactpersonen en respondenten	135
2	Informatiesheet	137
3	Itemlijst interviews opsporingsonderzoeken	140
4	Analyseformat 3RO	142
5	Itemlijst Expertbijeenkomsten	144
6	Itemlijst Interviews helers	146
7	Itemlijst Marktgesprekken	149
8	Achtergrondinformatie totale GfK-panel	151
9	Vragenlijst GfK-burgerpanel	152
10	GfK burgerpanel 'Focus op Heling'	156
11	Resultaten burgerpanel	159
12	Tabellen politie-data	167
13	Tabellen 3RO-data	169
14	Tabellen OM-data	170
15	Tabel DOR en StopHeling	171

Voorwoord

Voor u ligt een onderzoek dat ingaat op het functioneren van de helingmarkt, het beleid dat gericht is op het tegengaan en voorkomen van heling en de gevolgen van dit delict. In de uitvoering van het onderzoek is gebruikgemaakt van vele uiteenlopende onderzoeksmethoden waarbinnen een grote hoeveelheid aan bronnen is geraadpleegd.

Wij hadden dit niet kunnen doen zonder medewerking van een groot aantal mensen en instanties. In dit voorwoord willen we gebruikmaken van de gelegenheid om Bart Brolsma (Politie), John Coldewijn (Pactum-Rijnside), Frank van Dorssen (LIEC), Jan Drinkwaard (Politie), Peter Groenendaal (Reclassering), Arie van der Hurk (DJI), Annelies Jorna (DJI), René de Klein (OM), Han van Nes (Politie), Audy Nettekoven (Politie), Karel Schuurman (LIEC), Ewout Stoffers (Politie) en Martine Wiekeraad (Reclassering) voor hun inspanningen te bedanken.

Daarnaast zijn we dank verschuldigd aan medewerkers binnen de Penitentiaire Inrichtingen (PI's) Grave, Lelystad en Rotterdam voor het benaderen van personen die vanwege heling gedetineerd zitten. De betreffende helers zelf zijn anoniem geïnterviewd. Dit geldt evenzeer voor de burgers die zijn aangesloten op het burgerpanel van Intomart GfK: met een aantal van hen zijn anonieme telefonische interviews gehouden. Wij willen alle deelnemers aan het panel en de daaropvolgende gesprekken via deze weg bedanken voor hun input. Dit geldt natuurlijk evenzeer voor alle experts die hebben deelgenomen aan de georganiseerde expertmeetings, respondenten die informatie over (lopende) opsporingsonderzoeken hebben verstrekt en personen die vanuit kennis en ervaring hun visie hebben gegeven op het delict heling en het daarop gevoerde beleid. Hun namen staan – op een enkeling na die ervoor koos anoniem te blijven – vermeld in bijlage 1 van dit rapport.

Vanzelfsprekend zijn we ook de leden van de begeleidingscommissie dank verschuldigd voor hun inbreng tijdens de verschillende bijeenkomsten, hun bruikbare en constructieve feedback op eerdere versies van dit rapport en de inspanningen die zij hebben geleverd om ons in contact te brengen met relevante (markt)

partijen. Daarom een woord van dank aan Toine Spapens (voorzitter, Universiteit van Tilburg), Maaike van den Berg (Politie), Gerben van Doesburg (gemeente Beverwijk), Ivoline van Erpecum (ministerie van Veiligheid en Justitie), Els Prins (MKB-Nederland), Jane Slot (Veiligheidsregio Twente), Henk van der Veen (WODC), Roelof Visscher (Verbond van Verzekeraars) en Ton Wagemans (Considerati).

Tot slot willen wij de afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB) van het WODC als opdrachtgever bedanken voor het in ons gestelde vertrouwen. We hebben het onderzoek met zeer veel plezier uitgevoerd.

Het projectteam,
Arnhem, juli 2016

Henk Ferwerda, Tom van Ham, Lieselot Scholten en Donald Jager

1 Een onderzoek naar heling

'Twee jongens zijn zaterdagavond dankzij camerabewaking op de Van Beethovenlaan in Roosendaal betrapt op heling van een scooter. Twee agenten zagen via de camerabeelden hoe twee personen de Van Beethovenlaan opreden op een scooter. Bij het natrekken van het kentekenplaatnummer bleek het voertuig te zijn gestolen. Agenten vingen de jongens op straat op. De ouders van de twee jonge helers zijn in kennis gesteld. Het gaat om een 15-jarige jongen uit Oudenbosch en een 16-jarige jongen uit Etten-Leur. De 15-jarige kreeg nog een boete voor rijden zonder rijbewijs. Er wordt uitgezocht wie de scooter heeft aangekocht.' Nu.nl, 11 januari 2016

1.1 Aanleiding en achtergrond van het onderzoek

Hoewel bovenstaand bericht anders zou kunnen doen vermoeden, bestond er een periode waarin er relatief weinig aandacht was voor het delict heling door politie, justitie en het bedrijfsleven. In 2005 kwam hier verandering in toen het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC), een samenwerkingsverband tussen de overheid en het bedrijfsleven, een extra impuls gaf aan heling en de bestrijding met het Actieplan Veilig Ondernemen II (Actieplan Veilig Ondernemen deel 2, 2005). De redenering achter deze impuls was tweeledig: ten eerste stelde men dat er relatief weinig bekend was over de helingmarkt, onder andere omdat heling zich in een veelal verborgen circuit afspeelt. Ten tweede stelde men dat wanneer heling onaantrekkelijk wordt gemaakt, er tegelijkertijd een belangrijke impuls tot diefstal verdwijnt. Aan heling gaat immers altijd diefstal (of een ander delict) vooraf of zoals wel eens gezegd wordt 'zonder heler geen steler'. Heling is met andere woorden een belangrijk faciliterend strafbaar feit en een heler is een belangrijke facilitator voor het 'afnemen' van door middel van strafbare feiten verkregen goederen.

Naar aanleiding van het in de vorige alinea genoemde actieplan startte het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) in 2007 met een onderzoek naar het in kaart brengen van het functioneren van de helingmarkt, het beleid en de gevolgen van heling voor het bedrijfsleven en het vinden van aanknopingspunten voor het terugdringen van heling (Van de Mheen & Gruter, 2007). Ondanks inspanningen om meer aandacht te geven aan heling, luidde een van de belangrijke conclusies van dit onderzoek dat de voornaamste reden voor een heler om zich op de helingmarkt te bevinden het geringe risico is c.q. heling geen hoge prioriteit binnen de opsporing heeft. Latere onderzoeken onderschrijven dat sprake is van een kennislacune ten aanzien van heling en spreken over een 'witte vlek' (zie onder andere Boerman e.a., 2012; Mesu & Van Nobelen, 2012). Nederland staat hierin niet alleen. Ook in andere landen komen onderzoekers tot deze conclusie (zie bijvoorbeeld Sutton, 2014).

Een mogelijke verklaring voor dit hiaat aan kennis over (en gebrek aan aandacht voor) heling is dat het op zichzelf een slachtofferloos delict lijkt, waardoor er bijna (of helemaal) geen aangifte van wordt gedaan. De spullen die verhandeld worden zijn namelijk van diefstal afkomstig waarbij er niet zelden sprake is van gewelddadige overvallen of inbraken. Daarnaast richten veiligheidsprogramma's zich meer op het terugdringen van zichtbare veiligheidsproblemen (zoals diefstal en mishandeling) met een doelgerichte aanpak. Het opstellen van een dergelijk doelgericht plan over heling is moeilijk door het gebrek aan kennis (Snippe, Sijtstra, Mennes & Bieleman, 2014).

In de portefeuille High Impact Crimes (overvallen, straatroof, inbraken, geweld; hierna HIC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie is de aandacht voor de aanpak van heling sinds enkele jaren sterk toegenomen. Heling is als gevolg daarvan tot een van de prioriteiten benoemd in de Veiligheidsagenda 2015-2018. Een belangrijke reden voor de belangstelling van overheidszijde vormen de digitale ontwikkelingen en in het bijzonder de koppeling tussen het Digitaal Opkopers Register (DOR) en de database met aangiftes van gestolen goederen van StopHeling. Deze maken niet alleen de bestrijding van heling effectiever door de afzetmarkt voor gestolen goederen te frustreren, maar dragen ook bij aan het vergroten van de pakkans van plegers van HIC.

Het WODC van het Ministerie van Veiligheid en Justitie wil – als een vervolg op het onderzoek naar heling uit 2007 en op verzoek van de portefeuillehouder High Impact Crimes – een onderzoek laten uitvoeren naar de markt en aanpak van heling van goederen. Het doel van dit onderzoek is het beeld over functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen heling en de gevolgen van heling voor burgers en bedrijven te actualiseren. Tevens moet in het onderzoek gezocht worden naar aanknopingspunten voor het verder terugdringen van heling. Hoewel in het onderzoek van 2007 niet werd gekeken naar heling van fietsen en autodiefstal – om de omvang

en doorlooptijd van het onderzoek te beperken – zijn deze goederen in het huidige onderzoek wel meegenomen. Dat deze thema's relevant zijn blijkt onder andere uit wetenschappelijk onderzoek. Zo blijkt uit onderzoek van Ferwerda et al. (2013) dat de diefstal van jonge auto's (tot maximaal drie jaar oud) in het duurdere segment toeneemt. Dit geldt ook voor bepaalde auto-onderdelen. De afgelopen jaren neemt ook het aantal door de politie geregistreerde fietsendiefstallen toe.[1]

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

In deze paragraaf komen de doelstelling en onderzoeksvragen van het onderzoek aan bod. Het onderzoek bestaat uit vier onderdelen met elk hun eigen deelvragen. Deze onderdelen komen voort uit de doelstelling van het onderzoek:

> *'Geef een beeld van het functioneren van de helingmarkt van goederen, breng daarbij in kaart wat het beleid en de instrumenten zijn om heling aan te pakken, geef een beeld van de gevolgen van heling voor het bedrijfsleven en de burger en ga op zoek naar aanknopingspunten om heling in de toekomst terug te dringen'.*

Onderdeel 1 van het onderzoek heeft betrekking op de kenmerken van de helingmarkt en de ontwikkelingen daarin. Onderdeel 2 richt zich op de maatregelen (in Nederland maar ook in ons omringende landen) en de gevolgen en gepercipieerde ernst van heling. Onderdeel 3 reflecteert op de werkzaamheid van maatregelen die sinds 2013 worden ingezet. Onderdeel 4 richt zich ten slotte op kansen voor de aanpak van heling in de toekomst. Hierna staan de onderzoeksvragen per onderdeel weergegeven.

Onderdeel 1 – Kenmerken van en ontwikkelingen op de helingmarkt

1. Welke goederen worden er voornamelijk geheeld?
   - Waarom worden juist deze goederen veelvuldig geheeld?
   - In hoeverre gaat het daarbij om unieke producten of niet-unieke producten?[2]
   - In hoeverre zorgt de aanpak van HIC voor een vertekening als het gaat om het beeld van de geheelde goederen in de registraties?

2. Wat zijn de kenmerken van helers?
   - Onderscheid hierbij minimaal de indeling uit 2007 in particulieren, reguliere bedrijven (waaronder opkopers van tweedehands goederen) en criminele organisaties.
   - Wat weten we over de persoon van de heler op basis van informatie van de drie Reclasseringsorganisaties (3RO) in ons land?

3. Hoe gaan helers te werk?
   - Besteed hierbij onder andere aandacht aan de distributiekanalen voor de geheelde goederen, de modus operandi (indien relevant per cluster van goederen).

4. Zijn de kenmerken van de geheelde goederen, helers en modus operandi voor heling gewijzigd sinds het onderzoek uit 2007 en zo ja welke verschuivingen zijn er?

5. Zijn er redenen om aan te nemen dat de kenmerken van helingzaken die bij politie en justitie bekend zijn, verschillen van helingzaken die voor politie en justitie verborgen blijven?
   - Welke redenen zijn dat en om welke verschillen gaat het?3

Onderdeel 2 – Maatregelen, gevolgen en gepercipieerde ernst

6. Welke maatregelen worden naast het Digitaal Opkopers Register (DOR) en StopHeling ingezet voor de aanpak van heling?
   - Onderscheid hierbij de maatregelen die door de (rijks)overheid en het bedrijfsleven afzonderlijk genomen worden en de maatregelen die gezamenlijk (bijvoorbeeld in de samenwerking tussen publieke en private partijen) worden genomen.
   - Geef aan of er sprake is van maatregelen die zich specifiek op heling richten of dat het gaat om maatregelen die zich generiek op vermogenscriminaliteit richten.

7. Hoe hebben DOR en StopHeling zich ontwikkeld?
   - In hoeveel gemeenten is het DOR inmiddels ingevoerd?
   - Hoeveel opkopers zijn er aangesloten op het DOR?
   - Hoeveel producten bevat de database StopHeling momenteel? Welk type goederen is er opgeslagen? Hoe verhoudt deze verdeling zich met de verdeling in de politieregistratie?
   - Hoe is de regionale verdeling van de producten die in StopHeling zijn geregistreerd?
   - Hoe is de ontwikkeling van de aantallen aangesloten gemeenten, opkopers en producten in de tijd?

8. Zijn er in de ons omringende landen initiatieven ontplooid ter bestrijding van heling die we in Nederland niet kennen en die ook in Nederland zouden kunnen werken? Welke maatregelen zijn dat?

9. Welke gevolgen van heling noemen consumenten en het bedrijfsleven?
   - Benoem voor beide groepen zowel de positief als negatief gepercipieerde gevolgen.

10. Benoem voor het bedrijfsleven de sectoren die nadelige gevolgen van heling ondervinden en de sectoren die eventueel voordeel bij heling kunnen hebben. In welke mate zijn politie, justitie en het bedrijfsleven zich bewust van de nadelige gevolgen van heling? Waaruit blijkt het belang dat partijen hechten aan de bestrijding van heling?

Onderdeel 3 – Werkzaamheid van de sinds 2013 ingevoerde maatregelen[4]

11. Geef een overzicht van de volgende kengetallen:
   - Matches die er waren tussen de databases van StopHeling en het DOR;
   - De gevallen dat de politie opvolging gaf aan de matches;
   - Verdachten die deze matches opleverden;
   - Veroordelingen die daarop volgden.

12. Geef een overzicht van de kenmerken van de verdachten, het type goederen dat aangeboden c.q. geheeld is, de modus operandi en de distributiekanalen.

13. Hoeveel helingzaken werden in de periode vanaf 2013 buiten StopHeling en DOR om bij de politie geregistreerd?
   - In hoeveel gevallen gaf de politie opvolging aan die zaken?
   - Hoeveel verdachten leverde dit op?
   - Hoeveel veroordelingen volgden?

14. Hoe verhoudt het aantal helingzaken en geregistreerde verdachten/daders die sinds 2013 via StopHeling en het DOR bij de politie zijn aangebracht zich met het aantal helingzaken en geregistreerde verdachten/daders die via een andere weg bij de politie werden geregistreerd?

15. Zijn er aanwijzingen dat de introductie van het DOR heeft geleid tot neveneffecten? En indien dit zo is, wat zijn de neveneffecten en hoe gaan de partijen hier dan mee om? Indien het om verplaatsingseffecten gaat, geef dan indien mogelijk aan:
   - Om welke type goederen het gaat;
   - Om welk type helers;
   - Welke modus operandi wordt gebruikt.

16. Hoe verloopt de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen publieke en private partijen bij de bestrijding van heling?

17. In welke mate worden de maatregelen ter bestrijding van heling uitgevoerd zoals bedoeld in de oorspronkelijke plannen? Behandel naast het DOR en StopHeling ook de maatregelen die bij de beantwoording van vraag 6 naar voren komen.
    - Indien er afwijkingen bij de uitvoering van maatregelen zijn geconstateerd, waaruit bestaan deze afwijkingen?

18. Wat kan er worden gezegd over de werkzaamheid van maatregelen waarmee in Nederland heling bestreden wordt?

Onderdeel 4 – Kansen voor de aanpak

19. Welke concrete activiteiten kunnen er – concluderend – worden ondernomen om heling verder terug te dringen, zowel ten aanzien van unieke als niet-unieke goederen?

1.3 Onderzoeksmethoden

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we gebruikt gemaakt van diverse bronnen en onderzoeksmethoden (zie ook box 1.1). In deze paragraaf zetten we de methoden op een rij en we besluiten deze paragraaf met een samenvattend overzicht van de onderzoeksvragen en de daarbij behorende methoden van onderzoek. Omdat we in het onderzoek veel personen hebben benaderd[5] hebben we ter introductie op het onderzoek een informatiesheet gebruikt om respondenten en betrokkenen goed te kunnen informeren.[6]

Box 1.1 – De toestemmingen

Omdat we diverse bronnen in het veiligheidsdomein wilden raadplegen, zijn er toestemmingen aangevraagd en verkregen. Het gaat om de volgende organisaties: het College van Procureurs-generaal, de Nationale Politie, de drie Reclasseringsinstellingen (3RO) en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

1.3.1 Deskresearch

Aan de deskresearch is vormgegeven door bestaande wetenschappelijke kennis over heling bij elkaar te brengen via een search in verschillende databases, te

weten: *Google Scholar, Picarta* en de database van het ministerie van Veiligheid en Justitie/WODC. Gezien het internationale karakter van de literatuurstudie maken we gebruik van Engelse en Nederlandse zoektermen (waaronder *stolen goods, fencing* en de Nederlandse equivalenten daarvan). Om een zo compleet mogelijk beeld te genereren, zijn ook de referenties in de gevonden relevante stukken bekeken ('sneeuwballen'). We hebben ons beperkt tot de periode 2007-2015. Ook zijn actuele jaargangen (2007 t/m 2015) van de tijdschriften *Opportuun, Secondant* en *Het Tijdschrift voor de Politie* geraadpleegd. We hebben daarnaast ook gebruikgemaakt van de informatie – documentatie en interviews – uit recent door ons uitgevoerd onderzoek (Van Ham, Scholten & Ferwerda, 2015) op het gebied van de aanpak van heling in Nederland en de ons omringende landen en de gevolgen en neveneffecten daarvan.

Aanvullend op deze activiteiten is een open bronnenonderzoek uitgevoerd. Daarbij is als startpunt gebruikgemaakt van de zoekmachine Google met Engelse en Nederlandse zoektermen, waaronder *dealing stolen goods, measures against fencing* en Nederlandse equivalenten van deze zoektermen. Daarnaast zijn de websites van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) en internationaal vergelijkbare organisaties geraadpleegd. Tot slot is op het zakelijke sociale netwerk LinkedIn en per e-mail een gericht informatieverzoek binnen het netwerk van de onderzoekers uitgezet. Aan de hand van deze uitgevoerde onderzoeksactiviteiten is een overzicht van (mogelijke) maatregelen opgesteld.

1.3.2 Data-analyses

Rondom de verzameling en analyse van data hebben we vijf verschillende bronnen geraadpleegd. Het gaat achtereenvolgens om systeem- en dossierinformatie bij de politie, het DOR en de trimesterrapportages, informatie van het Openbaar Ministerie (OM) en informatie over helers zoals deze bij 3RO geregistreerd staat.

Analyse politieregistraties (BVI)

Op basis van een gerichte zoekvraag – via COGNOS in het BVI – heeft de Nationale Politie een bestand aangeleverd ter analyse. Dit bestand heeft betrekking op aard en omvang van heling en betrokken verdachten. Bevindingen van de analyses zijn vergeleken met de resultaten uit eerder onderzoek c.q. de bevindingen van de eerder genoemde deskresearch.

Heranalyse opsporingsonderzoeken

Opsporingsonderzoeken die wij in het kader van eerder onderzoek hebben geraadpleegd, bevatten in meerdere gevallen interessante informatie over het onderwerp heling en de werkwijze van georganiseerde groepen. We hebben een heranalyse uitgevoerd op zeven opsporingsonderzoeken[7] en daarbij specifiek informatie

vastgelegd die relevant is voor het onderwerp heling (dadergroepen, goederen, werkwijze). Daarnaast zijn we tijdens het onderzoek via respondenten 'op het spoor' gekomen van recent afgesloten dan wel lopende opsporingsonderzoeken naar heling. Met rechercheurs (teamleiders en PV-coördinatoren) en een Officier van Justitie die betrokken zijn geweest bij zeven opsporingsonderzoeken hebben we interviews gehouden.[8]

DOR en Trimesterrapportages

Het functioneel beheer van de database van het DOR ligt bij de politie. Het technische en applicatiebeheer wordt uitgevoerd door een externe partij. Via de politie hebben we de beschikking gekregen over de trimesterrapportages van het DOR en StopHeling en daarnaast heeft de functioneel beheerder van het DOR aanvullende analyses gemaakt waardoor we ook zicht hebben kunnen krijgen op de aantallen en soort goederen en de verhouding tussen de unieke en niet unieke goederen.

OM-analyse

Met behulp van het unieke BVH-nummer is via het Management Informatie Centrum (MIC) van het OM nagegaan in hoeverre verdachten ook veroordeeld zijn en op welke wijze ze zijn 'afgestraft'. Op basis van de data-analyse van het DOR en BVI is het mogelijk om een antwoord te geven op de aantallen matches in DOR, de opvolging door de politie (verdachten OM) en de verhouding zaken en verdachten/daders die niet in het DOR staan en wel bij de politie bekend zijn.

3RO-analyse

De Reclassering heeft een bestand met verdachten van heling ter beschikking gesteld over de periode november 2011 tot november 2015. Sinds 2004 wordt de RISc afgenomen bij veroordeelden vanaf vijftien jaar oud.[9] De resultaten worden voor alle drie reclasseringsorganisaties in de landelijke database IRIS opgeslagen en zijn centraal toegankelijk. Vragen hebben betrekking op twaalf leefgebieden: 1) delictgeschiedenis, 2) huidig delict, 3) huisvesting en wonen, 4) opleiding, werk en leren, 5) inkomen en omgaan met werk, 6) relaties met partner/gezin, 7) relaties met vrienden, 8) drugsgebruik, 9) alcoholgebruik, 10) emotioneel welzijn, 11) denkpatronen, gedrag en vaardigheden en 12) houding (zie box 1.2 voor toelichting).

Box 1.2 – Beschrijving van leefgebieden

1. Delictgegevens - Binnen dit leefgebied wordt het criminele verleden van de cliënt in kaart gebracht.
2. Huidig delict - De inschatting van de aard en ernst van het huidige delict in relatie tot de kans op recidive.[10]
3. Huisvesting - Geïnventariseerd wordt hoe de cliënt woont en met wie hij samenleeft wanneer hij niet gedetineerd is.
4. Opleiding - Dit leefgebied betreft het opleidingsniveau en de werkgerelateerde vaardigheden van de cliënt.
5. Inkomen - Geïnventariseerd wordt welke bronnen van inkomsten de cliënt heeft, of hij voor zijn financiën afhankelijk is van anderen of van criminele activiteiten.
6. Relatie/partner - De kwaliteit van de relaties die een cliënt in zijn leven is aangegaan met een partner, gezin en familie. De schaal beperkt zich tot de zeer directe omgeving van de cliënt.
7. Relatie/vrienden - Nagegaan wordt hoe het sociale netwerk van de cliënt eruit ziet buiten zijn familie en hoe de cliënt zich binnen dit netwerk gedraagt.
8. Drugs - Een eerste indicatie van de mate waarin drugs een rol spelen bij het delictgedrag. Onder drugs worden alle stimulantia, medicijnen en psychofarmaca verstaan die in overmatige hoeveelheden worden gebruikt (met uitzondering van alcohol).
9. Alcohol - Deze schaal richt zich op het vaststellen van (recent) alcoholgebruik en de relatie daarvan met het delict.
10. Emotie - Ingeschat wordt hoe de cliënt in het leven staat, wat voor zelfbeeld hij heeft en of er mogelijk sprake is van psychische problemen.
11. Denkpatroon - Deze schaal meet in hoeverre de cliënt om kan gaan met zaken die hij in het dagelijkse leven tegenkomt (onder andere de vraag of de cliënt in staat is sociale situaties te overzien en daarnaar te handelen en hoe hij omgaat met andere mensen).
12. Houding - De houding van de cliënt tegenover het delict, de maatschappij, criminaliteit in het algemeen, evenals zijn houding tegenover interventies en beoogde verandering.

Tussen november 2011 en november 2015 is er sprake van 17.268 unieke cliënten die zich schuldig hebben gemaakt aan heling. Bij 7.937 cliënten (46%) is minimaal één RISc afgenomen vanwege een strafbaar feit; bij 1.535 van deze cliënten is een RISc afgenomen vanwege heling. Op basis van de informatie zijn we in staat om een profiel te geven van de helers. Uit de groep cliënten die meermaals vanwege heling bij de Reclassering in beeld zijn gekomen én waarvan meerdere RISc's beschikbaar

zijn, is een steekproef getrokken (n=50) ten behoeve van dossieranalyse. Binnen deze dossieranalyse is op basis van de binnen IRIS beschikbare informatie nader gekeken naar de gehanteerde modus operandi, het type goederen dat geheeld is en de achtergrondkenmerken van betrokken personen. Hiervoor hebben we gebruikgemaakt van een analyseformat.[11]

1.3.3 (Groeps)interviews

Met diverse personen zijn (groeps)interviews afgenomen met betrekking tot het fenomeen (goederen, markten, dadergroepen, ontwikkelingen) en de aanpak. In totaal werd gesproken met 83 respondenten. Het betreft achtereenvolgens:

1. Expertbijeenkomsten waarin we 41 personen hebben gesproken verdeeld over de volgende groepen deskundigen:[12]
   - Expertgroep 'politie strategisch' met de implementatieleiders van alle politie-eenheden inclusief de landelijk projectleider heling van de Nationale Politie en de projectleider heling van het ministerie van Veiligheid en Justitie;
   - Expertgroep 'politie operationeel' met operationele experts, zoals wijkagenten, taakaccenthouders en medewerkers van Meld Misdaad Anoniem (MMA) en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC);
   - Expertgroep 'lokale en landelijke overheid' met vertegenwoordigers van gemeenten, het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC), en het OM;
   - Expertgroep 'maatschappelijke organisaties' met vertegenwoordigers van Transport en Logistiek Nederland (TLN), Federatie Zilver en Goud (FGZ), een juwelier, Verzekeringsbureau Voertuigcriminaliteit (Stichting VbV), de Kamer van Koophandel (KvK), Regionale Veiligheidsstrategie (RVS) georganiseerde en ondermijnende criminaliteit, de Stichting Aanpak Voertuigcriminaliteit (AVc) en het Agentschap Telecom.

2. Interviews met 21 helers die benaderd zijn via frontline professionals (zoals jongerenwerkers en streetcornerwerkers), via de DJI en het burgerpanel (zie paragraaf 1.3.4).[13]

3. Er zijn twaalf 'marktgesprekken' gevoerd. Het betreft gesprekken met vijf opkopers, drie personen in relatie tot tweedehands markten en vier personen in relatie tot websites waar tweedehands goederen worden aangeboden.[14]

4. Zoals eerder aangegeven zijn er ook interviews afgenomen binnen de opsporing. In totaal spraken we met zeven personen over concrete zaken en hadden we met twee vertegenwoordigers van de landelijke eenheid van de politie een gesprek over de mate van georganiseerdheid van heling.

1.3.4 Burgerpanel

Om zicht te krijgen op de mate waarin burgers zich schuldig maken aan heling en de gepercipieerde (positieve en negatieve) gevolgen van heling, maar ook om zicht te krijgen op de verklaring voor het gedrag van burgers, is gebruikgemaakt van het burgerpanel van Intomart GfK. Dit burgerpanel bestaat ten tijde van het onderzoek uit ruim 97.000 respondenten.[15] In totaal is een steekproef van 5.500 respondenten benaderd waarvan er 3.053 tussen 3 en 9 december 2015 een online vragenlijst met twaalf vragen hebben ingevuld. Na weging van de resultaten kan deze groep als representatief beschouwd worden.[16]

In het burgerpanelonderzoek is aan respondenten ook gevraagd of zij door de onderzoekers nog eens benaderd mogen worden voor een vervolggesprek. De reden hiervoor is dat wij ook op deze manier in contact kunnen komen met eventuele helers (1.3.3). In totaal heeft ruim een kwart van de respondenten aangegeven nog wel eens benaderd te willen worden (N=807). Van deze respondenten hebben er 25 in de vragenlijst aangegeven dat zij wel eens een goed hebben gekocht waarvan zij dachten of wisten dat het gestolen was. Deze respondenten zijn per mail benaderd met de vraag of zij mee willen werken aan een telefonisch interview. In totaal hebben we met 15 van deze helers een gesprek gehad.

1.3.5 Onderzoekssynthese

We voeren tot slot in het laatste hoofdstuk een onderzoekssynthese uit. In deze onderzoeksynthese gebruiken we de opbrengsten uit de verschillende bronnen zoals hiervoor beschreven en staan we stil bij twee vragen. Allereerst gaat het om de vraag wat de werkzaamheid van de maatregelen is om heling tegen te gaan. Een laatste belangrijke, concluderende vraag die in het onderzoek centraal staat, is: wat kan er nog gedaan worden om heling verder terug te dringen wanneer naar unieke en niet-unieke goederen gekeken wordt. Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag maken we ook gebruik van de onderzoekssynthese die is opgesteld op basis van alle onderzoeksactiviteiten.

1.3.6 Onderzoeksvragen en –methoden samengevat

Vanwege het grote aantal onderzoeksvragen en de keuze voor diverse onderzoeksmethoden, geven we bij wijze van samenvatting een overzicht van beiden (zie tabel 1.1). Uit tabel 1.1 blijkt dat alle onderzoeksvragen telkens op basis van meerdere bronnen – deze zijn gearceerd – worden beantwoord.

Tabel 1.1. Overzicht van onderzoeksvragen en -methoden (zie voor de nummering van de onderzoeksvragen paragraaf 1.2)

Methoden	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Deskresearch	■	■	■	■	■	■		■		■									■
BVI-analyse	■	■	■								■	■	■	■					
3RO-analyse		■	■																
DOR-analyse							■				■	■	■	■					
OM-analyse											■	■	■	■					
Expertgroep I	■	■	■	■	■	■	■		■	■					■	■	■	■	■
Expertgroep II	■	■	■	■	■	■			■	■					■	■	■	■	■
Expertgroep III	■	■	■	■	■	■			■	■					■	■	■	■	■
Expertgroep IV	■	■	■	■	■	■			■	■					■	■	■	■	■
Helers		■	■																■
Marktgesprekken		■	■																■
Heranalyse		■	■																■
Burgerpanel									■										■
Onderzoekssynthese																		■	■

1.4 Leeswijzer

In de rest van dit rapport staan we stil bij de vraag wat er onder heling verstaan dient te worden en hoe heling binnen een theoretisch perspectief geplaatst kan worden (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 staan aard en omvang van heling, de goederen, daders en markten voor heling centraal. In hoofdstuk 4 laten we de burger en het bedrijfsleven aan het woord over heling. Hoofdstuk 5 staat in het teken van de aanpak en de eventuele kansen voor de aanpak. In hoofdstuk 6 maken we de onderzoekssynthese en worden de onderzoeksvragen beantwoord. Dit hoofdstuk laat zich lezen als een samenvatting.

Eindnoten

1. http://www.nu.nl/data/4061898/dagelijks-in-nederland-311-fietsen-gestolen.html
2. Unieke goederen hebben een serienummer of andere specifieke kenmerken die het identificeren van een goed mogelijk maken.
3. Hierbij is het onderscheid unieke en niet-unieke goederen interessant, maar wellicht ook het aanwezig zijn van een bepaalde focus in de opsporing en handhaving (ook door gemeenten).
4. Het gaat om (de databases van) het DOR en StopHeling.
5. Zie bijlage 1 voor contactpersonen en respondenten.
6. Zie bijlage 2.
7. Het betreft een zevental onderzoeken op het gebied van georganiseerde voertuigcriminaliteit waar we eerder over gepubliceerd hebben (Ferwerda et. al., 2013).
8. Zie bijlage 3 voor de itemlijst.
9. Zie 'Factsheet RISc', te downloaden op www.reclassering.nl
10. Dit leefgebied komt later niet meer aan bod, omdat daders zijn geselecteerd op basis van het delict heling.
11. Zie bijlage 4.
12. In bijlage 1 staan de namen van de deelnemers weergegeven. De itemlijst staat in bijlage 5.
13. Deze respondenten wilden vanzelfsprekend anoniem blijven. De gehanteerde itemlijst staat in bijlage 6.
14. In bijlage 1 zijn de namen van de respondenten weergegeven. De itemlijst staat in bijlage 7.
15. Zie voor meer informatie over het GfK panel bijlage 8.
16. De uitwerkingen van het burgerpanel staan beschreven in paragraaf 4.1. Zie bijlage 9 voor de vragenlijst.

2 Heling ingekaderd

In dit hoofdstuk kaderen we het begrip heling in en staan we stil bij de vraag wat er onder heling verstaan moet worden en wat er tot de uitvoering van onderhavig onderzoek bekend is over dadergroepen. Ook schetsen we het theoretisch perspectief waarin dit onderwerp te plaatsen is.

2.1 Een definitie van heling en betrokken partijen

Heling is een strafbaar feit dat staat omschreven in de artikelen 416, 417, 417bis en 417ter van het Wetboek van Strafrecht. Bij heling wordt doorgaans gedacht aan het willens en wetens kopen of verkopen van gestolen goederen. In de wet is dit delict echter breder omschreven. Samenvattend is sprake van heling door:

- het verwerven, voorhanden hebben of overdragen van een goed, of
- een persoonlijk recht of zakelijk recht van een goed vestigen of overdragen,
- met een vermoeden of weten dat het een door misdrijf verkregen goed betreft en
- er sprake is van winstbejag.

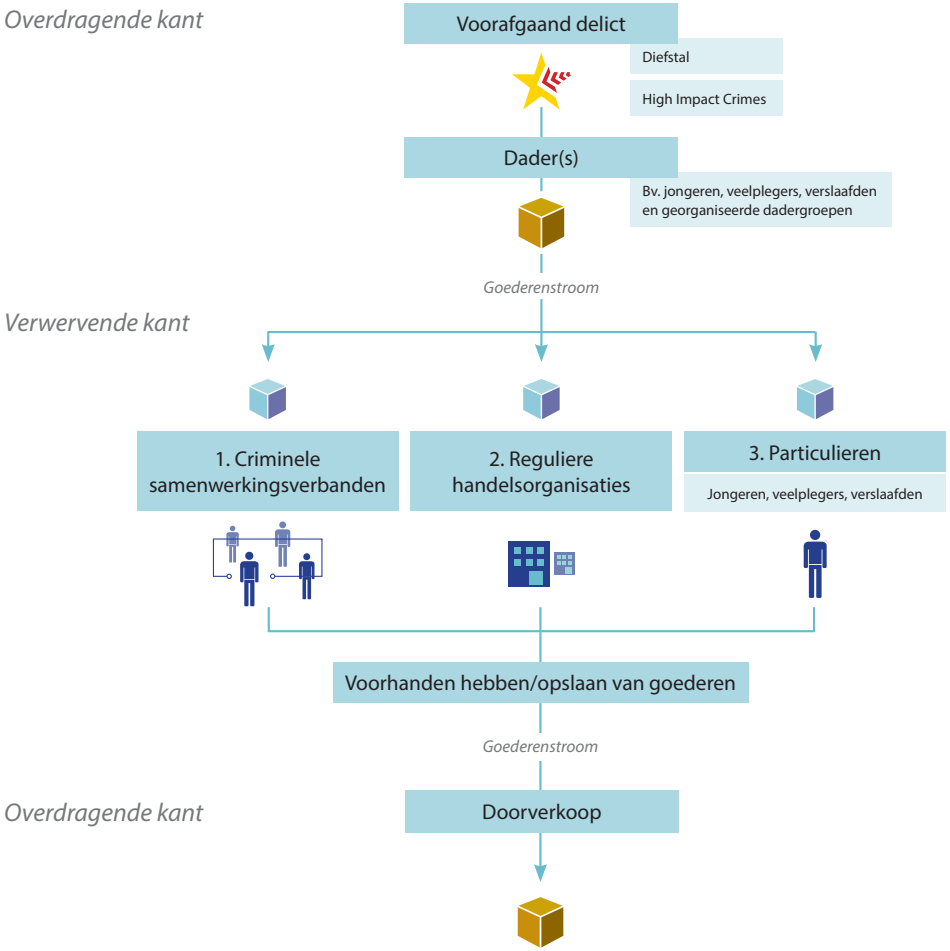
Er kunnen drie vormen van heling onderscheiden worden, te weten schuldheling, opzetheling en gewoonteheling. Schuldheling is strafbaar gesteld in artikel 417bis. De juridische basis voor strafbaarstelling ligt in het gegeven dat iemand redelijkerwijs had moeten vermoeden dat hij of zij een door een misdrijf verkregen goed verwerft, voorhanden heeft of overdraagt. Van schuldheling kan bijvoorbeeld sprake zijn wanneer een nieuwe iPhone voor €50 aangeboden wordt. Opzetheling – de tweede vorm – is strafbaar gesteld in artikel 416. Het verschil tussen schuld- en opzetheling is de kennis over de criminele herkomst van een goed: iemand die zich schuldig maakt aan opzetheling, weet dat het om een door een misdrijf verkregen

goed gaat. Er wordt gesproken van gewoonteheling (artikel 417 Sr) wanneer iemand van opzetheling een gewoonte maakt. De maximaal op te leggen straf voor de verschillende vormen van heling verschilt. Opzetheling kan met maximaal vier jaar gevangenisstraf zwaarder worden bestraft dan schuldheling, waar een maximale straf van één jaar detentie op staat. Gewoonteheling kan het zwaarst bestraft worden, namelijk tot een maximum van zes jaar detentie.

Op basis van bestaand onderzoek kunnen er grofweg drie typen helers worden onderscheiden. Dit zijn particulieren, reguliere handelsorganisaties en criminele samenwerkingsverbanden. De groep particulieren kent twee algemene subgroepen: consumenten en lokaal opererende criminelen. Consumenten kopen willens en wetens gestolen goederen en maken zich op deze wijze schuldig aan heling. Lokaal opererende criminelen daarentegen zijn vaak ook betrokken bij andere criminele activiteiten, zoals diefstal en drugshandel. Aanvullend worden ook jongeren, veelplegers en drugsverslaafden als subgroepen onderscheiden. Het tweede type heler, reguliere handelsorganisaties, bestaat uit handelsorganisaties die zich bezighouden met de verkoop van legale goederen. De ene onderneming koopt incidenteel gestolen goederen in om wat extra te verdienen, de andere onderneming gebruikt de reguliere handel om criminele activiteiten te maskeren. Als laatste kunnen de criminele samenwerkingsverbanden worden onderscheiden. Deze groep houdt zich structureel bezig met criminele activiteiten die zich primair richten op financieel gewin. Hoeveel dit er zijn, is medio 2007 niet bekend. Wel wordt specifiek verwezen naar het woonwagencircuit als netwerk waar gestolen goederen worden verhandeld (Van de Mheen & Gruter, 2007).

Om een overzicht te geven van het delict heling en om de verschillende aspecten en betrokken partijen te illustreren is er een *infographic* opgesteld (zie figuur 2.1). Uit figuur 2.1 blijkt dat strafrechtelijk bezien op verschillende momenten sprake kan zijn van heling. Ten eerste is dit het geval wanneer daders van bijvoorbeeld een diefstal de buit van een voorafgaand delict overdragen aan een daaraan geïnteresseerde partij. Het betreft derhalve heling vanuit een overdragende kant. De partijen aan wie deze goederen worden verkocht – die derhalve gestolen goederen voorhanden hebben – maken zich eveneens schuldig aan heling vanuit de verwervende kant (mits zij een vermoeden hadden kunnen hebben of weten dat het een door een misdrijf verkregen goed betreft). Te denken valt dan aan criminele samenwerkingsverbanden die gestolen auto's kopen, een opkoper in tweedehands goederen die mobiele telefoons van een junk opkoopt of een jongere op een schoolplein die gestolen spullen van klasgenoten overneemt. Een belangrijk aandachtspunt is dat ook deze partijen, die zich in eerste instantie schuldig maken aan heling vanuit de verwervende kant, schuldig kunnen zijn aan heling vanuit een overdragende kant. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een crimineel samenwerkingsverband aangekochte gestolen auto's 'omkat' (van een nieuwe identiteit voorziet) en doorver-

Figuur 2.1 – Visuele weergave van het delict heling en partijen die zich daaraan schuldig maken.

koopt (zie Ferwerda, Van Ham & Bremmers, 2013), een opkoper van tweedehands goederen bij een junk aangekochte mobiele telefoons in zijn assortiment opneemt of een jongere die spullen (online) verhandelt die klasgenoten hebben gestolen.

2.2 Heling in theoretisch perspectief

Ten aanzien van heling zijn verschillende theoretische perspectieven interessant. We willen daarbij met name de *rationele keuzetheorie* en de *gelegenheidstheorie* – die in het verlengde van eerst genoemde ligt – benoemen. De rationele keuzetheorie legt de nadruk op de 'winst' (in de ruime zin van het woord) die een delict de pleger oplevert. Delicten worden met andere woorden gepleegd omdat de risico's – in

termen van pakkans en zwaarte van de sanctie – voor de dader niet opwegen tegen de baten. De gelegenheidstheorie gaat impliciet uit van dezelfde veronderstelling. Echter, binnen deze theorie ligt de nadruk vooral op het samenstel aan situationele omstandigheden die het plegen van delicten tot een meer of minder 'winstgevende' exercitie maakt.

Dat deze theorieën ook in het kader van heling relevant kunnen zijn, blijkt uit verschillende onderzoeken. Zo tekenen Snippe et al. (2014) bijvoorbeeld op dat helers precies weten welke opkopers wel of geen deugdelijke registratie bijhouden c.q. waar zij hun goederen kunnen aanbieden. Tevens benoemen helers als belangrijkste reden om zich op de helingmarkt te begeven het geringe risico c.q. de lage pakkans (Van de Mheen & Gruter, 2007). De hiervoor genoemde theorieën hanteren als uitgangspunt dat een persoon zo veel mogelijk baten wil hebben en zo min mogelijk lasten (kosten) wil ervaren (Muller, Van der Leun, Moerings & Van Calster, 2010). Voor preventie van criminaliteit geldt dan vooral het principe van *target hardening*. Het verhogen van de 'kosten' van crimineel gedrag tracht men vooral te realiseren door de betrappings- en pakkans te verhogen (Bovenkerk & Leuw). In relatie tot heling kan daarbij onder andere gedacht worden aan de introductie van het Digitaal Opkopers Register (DOR) (zie hoofdstuk 5). Het plegen van een delict als heling staat of valt met het kunnen, durven en willen plegen daarvan. Derhalve dient niet alleen stilgestaan te worden bij het zo onaantrekkelijk mogelijk maken van het plegen van een delict. Ook dient rekenschap te worden gegeven van de motieven die iemand heeft om een delict te plegen (zie Cohen & Felson, 1979). Het feit dat in relatie tot heling zowel bij burgers als het bedrijfsleven geen groot taboe bestaat (Actieplan Veilig Ondernemen deel 2, 2005; Van de Mheen & Gruter, 2007), laat zien dat deze invalshoek ook voor heling relevant is.

Aanvullend is het barrièremodel interessant om te benoemen. Binnen het barrièremodel staat de vraag centraal op welke wijze regelnaleving zoveel mogelijk kan worden bevorderd en regelovertredend gedrag maximaal kan worden tegengegaan. Ten eerste dient daarbij aandacht te zijn voor regelnaleving zelf. Regelnaleving kan spontaan plaatsvinden wanneer bestaande regel(s) worden onderschreven en de legitimiteit van de partij die deze regels oplegt, wordt onderkend. Eveneens speelt mee hoe makkelijk de gestelde regels kunnen worden nageleefd, hoe moeilijk het is om deze te overtreden, wat de pakkans is en welke consequenties verbonden zijn aan het overtreden van gestelde regels (zie Cialdini, 1989; Elffers, Barwegen, Hessing & Van Baal, 1999). In het verlengde hiervan dient criminaliteit als een bedrijfsproces te worden beschouwd. Binnen dit proces kan een onderscheid gemaakt worden tussen het primaire proces – het leveren van een product of dienst – en daarbij ondersteunende secundaire processen.

Randvoorwaarden voor een functionerend barrièremodel zijn het in beeld brengen van het (criminele) proces en de context waarbinnen criminaliteit zich

afspeelt. Op basis van deze kennis kan vervolgens worden bepaald welke instanties en organisaties een rol kunnen spelen bij het bestrijden daarvan (Spapens, 2011). In relatie tot heling en het barrièremodel, is het DOR een interessante interventie. Deze werpt barrières op voor de drie groepen die zich schuldig maken aan heling. Het digitaal registreren van het goed verhoogt bijvoorbeeld de pakkans voor personen die gestolen goederen aanbieden aan opkopers, waarmee een barrière wordt opgeworpen voor de aanvoer van gestolen goederen.[1] Een voordeel van het DOR is verder dat controles door gemeente of politie niet langer een vereiste zijn voor het kunnen identificeren van gestolen goederen. Omdat goederen digitaal geregistreerd worden, kunnen gestolen goederen eerder worden gesignaleerd (ook door de betrokken burger en opkopers via StopHeling). Dit kan opkopers ontmoedigen om (toch) gestolen goederen aan te kopen en door te verkopen. Deze voorbeelden illustreren dat het DOR barrières op kan werpen om zowel het primaire (de aanvoer) als het secundaire proces (doorverkoop) te verstoren. In het vijfde hoofdstuk wordt een vertaling gemaakt van deze theorieën naar de aanwezige werkzame elementen met betrekking tot de aanpak van heling.

Eindnoten

1. Deze barrière is vanzelfsprekend groter wanneer het DOR regionaal is ingevoerd. Wanneer het DOR in een enkele gemeente verplicht is, bestaat het risico dat spullen in een naburige gemeente worden aangeboden (verplaatsingseffect).

3 Aard, omvang en verschijningsvormen

In dit hoofdstuk nemen we het fenomeen heling onder de loep. Op basis van diverse bronnen wordt een beeld gegeven van de aantallen en de ontwikkelingen, het type geheelde goederen, de kenmerken en werkwijzen van de helers, de plekken c.q. markten waar heling plaatsvindt en de overall ontwikkelingen in de afgelopen tien jaar. Belangrijk is dat we dit onder andere doen op basis van bij de politie bekende helingfeiten. Vanzelfsprekend komen niet alle strafbare feiten ter kennis van de politie (*dark number*). Dit geldt eveneens voor heling. Met dit gegeven moet bij de beschreven trends op basis van politiedata dan ook rekening worden gehouden.

3.1 De aantallen en de ontwikkelingen

Over de periode 2011 tot en met 2015 zijn 57.844 unieke helingzaken in de politieregistratiesystemen (BVI) geregistreerd.[1] Het aantal unieke zaken dat per jaar geregistreerd wordt in deze periode, ligt doorgaans om en nabij de 11.000. In de jaren 2013 en 2014 komt dit delict met een gemiddelde van circa 12.000 registraties iets vaker voor (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1 – Aantal helingzaken dat in BVI staat geregistreerd per jaar in aantallen en percentages.

Jaar	n	%
2011	10.959	19
2012	11.345	20
2013	11.909	21
2014	12.455	21
2015	11.176	19
Totaal	**57.844**	**100**

Bron: BVI

Box 3.1 – Heling en diefstal

Belangrijk om te beseffen is, dat heling niet kan plaatsvinden zonder dat eerst een ander delict gepleegd is. Te denken valt daarbij aan diefstal en andere vermogensdelicten zoals (gewelddadige) inbraken, straatroven en overvallen. Wanneer die cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) worden bekeken blijkt dat het aantal geregistreerde diefstallen, verduisteringen en inbraken in 2015 op bijna 544.000 ligt. Het is dan ook op z'n minst opmerkelijk dat het aantal helingzaken in 2015 blijft steken op ruim 11.000.

Tabel 3.2 – Aantal verdachten per helingzaak in aantallen en percentages op basis van BVI.

Aantal verdachten per helingzaak	n	%
1	34.470	68
2 tot en met 4	15.891	31
5 tot en met 9	496	1
10 of meer	25	0
Totaal	**50.822**	**100**

Bron: BVI

Bij een groot deel van de zaken (n=50.882; 88%) zijn een of meerdere verdachten[2] geregistreerd. Uit tabel 3.2 blijkt dat in circa tweederde van de zaken (68%) een verdachte aan een helingfeit gekoppeld is. In iets minder dan een derde (31%) van de geregistreerde helingfeiten is sprake van twee tot vier geregistreerde verdachten. Zaken met vijf of meer verdachten komen vrijwel niet voor. Van verschillen op dit vlak is over de jaren (vrijwel) geen sprake. Uit aanvullend uitgevoerde analyses blijkt dat het aantal verdachten voor heling tussen 2011 en 2015 afneemt van 14.737 naar 13.614 (-8%). Wel moet daarbij worden opgemerkt dat het aantal verdachten van heling in de jaren 2013 en 2014 juist nog een piek kende met (in beide jaren) iets meer dan 15.500 verdachten. In die jaren is daarom ten opzichte van 2011 sprake van een stijging (+6%) van het aantal verdachten van heling.[3]

3.2 De goederen

Heling heeft alles te maken met goederen die gestolen worden bij particulieren of bedrijven. Helingpraktijken houden een omvangrijke markt van vraag en aanbod in stand, zo blijkt. Detailhandel Nederland (DHN) stelt dat 80 procent van alle diefstallen en inbraken plaatsvindt om de gestolen goederen vervolgens door te verkopen. Op basis hiervan wordt gesteld dat heling – het verhandelen van gestolen goederen – winkeliers jaarlijks voor €1,2 miljard dupeert (Boerman et al., 2008,

2012; Snoek & Van der Poel, 2014). Om welke goederen gaat het dan vooral? Deze vraag komt hierna aan de orde.

3.2.1 Literatuur

Binnen door de politie geregistreerde helingzaken zijn auto's, fietsen, consumentenelektronica, kleding, sieraden, genotsmiddelen en voeding de meest populaire goederen (Van de Mheen & Gruter, 2007; Actieplan Veilig Ondernemen deel 2, 2005). Andere onderzoeken bevestigen de populariteit van deze goederen. Consumentenelektronica (zoals computers, navigatiesystemen en mobiele telefoons), veelal afkomstig van winkel-, woning- en ladingdiefstal, vormt de grootste categorie (Van de Mheen & Gruter, 2007; Boerman, 2008; Van Daele & Vander Beken, 2010; Snippe et al., 2014). Daarnaast laat onderzoek van Ferwerda, Van Ham & Bremmers (2013) zien dat vooral nieuwe en dure voertuigen worden gestolen en ook dat onderdelen veel worden verhandeld. Populaire onderdelen onder dieven en helers zijn de ingebouwde navigatie- en audiosystemen, airbags en winterbanden. Ook fietsaccu's blijken tegenwoordig steeds vaker gestolen te worden.[4] Tevens blijkt uit recente cijfers van het CBS (geraadpleegd via CBS Statline) dat het aantal geregistreerde fietsendiefstallen tussen 2013 en 2014 is toegenomen van 107.110 naar 110.985 (+3.5%).[5] Een groot deel van deze fietsen zal ook via het helingcircuit haar weg vinden naar een nieuwe eigenaar.

Andere producten die veel geheeld worden hebben te maken met persoonlijke verzorging. Denk hierbij aan kleding, die vaak wordt gestolen uit winkels (Boerman, 2008), parfum en sieraden (Van de Mheen & Gruter, 2007; Snippe et al., 2014). De markt voor gereedschap is volgens enkele helers een aantrekkelijke, maar beperkte markt (Snippe et al., 2014). De populariteit van stelen en het verhandelen van koper lijkt tijdsgebonden te zijn. Sutton (2014) wijst daarbij naar het globale tekort aan metaal, waardoor de prijs van onder andere koper is toegenomen.

Box 3.2 – Kenmerken van geheelde goederen: het CRAVED-model

Los van de concrete goederen die verhandeld worden, wijst Clarke (1999) met het zogenaamde CRAVED-model op een aantal overeenkomstige eigenschappen van deze goederen. Het gaat om goederen die eenvoudig te verbergen zijn (*concealable*), makkelijk kunnen worden vervoerd (*removable*) en makkelijk c.q. met weinig inspanning gestolen kunnen worden (*available*). Aanvullend gaat het om goederen met een hoge waarde (*valuable*), waaraan mensen plezier kunnen beleven (*enjoyable*) en die relatief snel te verkopen zijn (*disposable*).

De bevindingen van Snippe et al. (2014) zijn in lijn met het CRAVED-model. Zij staan onder andere stil bij de inspanningen die moeten worden geleverd om een goed te stelen en te helen. Deze inspanningen moeten in verhouding staan tot de (verwachte) opbrengst van het goed. Daarnaast benoemen zij ook de vraag naar goederen: hoe groter deze is, hoe sneller een gestolen goed kan worden verkocht en – in het verlengde daarvan – hoe kleiner de kans om te worden opgepakt. De goederen die gestolen en vervolgens geheeld worden, volgen dan ook de trends in het heling-circuit (Siegel, 2013). Deze bevinding wordt ook geïllustreerd door onderzoek van Langworthy & Lebeau (1992). Wanneer de politie een mogelijkheid creëerde om gestolen auto's te verhandelen – waarbij vanzelfsprekend geen verband met de politie kon worden gemaakt – nam het aantal in de omgeving gestolen auto's toe.

Welke waarde een gestolen goed vertegenwoordigt, is afhankelijk van twee factoren. De eerste factor is de sociale relatie tussen steler en heler. Naarmate er sociaal gezien sprake is van een grotere afstand, neemt de prijs van een gestolen goed toe (Renooy, 1991; Snippe et al., 2014). Hierbij speelt ook mee dat iedere 'schakel' c.q. tussenhandelaar zelf iets wil verdienen aan het verhandelen van het product (Van de Mheen & Gruter, 2007). Een andere factor die de prijs van een gestolen goed beïnvloedt, is het risico om gepakt te worden (Sutton, 2014). Een daadwerkelijke uitspraak over de prijs van gestolen goederen is lastig te doen; schattingen variëren van 20 tot 50 procent van de marktwaarde (Van Daele & Vander Beken, 2010; Renooy, 1991).

3.2.2 Politiecijfers

In de door ons uitgevoerde BVI-analyse is in 21.065 helingzaken in de periode 2011-2015 ook informatie over de betreffende goederen geregistreerd. In iets minder dan drie kwart (72%) van de zaken is één goed geregistreerd, terwijl in iets meer dan een vijfde (23%) twee tot vijf goederen geregistreerd zijn. In vijf procent van de zaken gaat het om zes of meer geregistreerde goederen, waarbij het maximale aantal goederen dat aan een zaak gekoppeld is 163 bedraagt.[6]

In totaal zijn binnen alle door de politie geregistreerde helingzaken van 2011 tot en met 2015 de gegevens van 43.315 goederen bekend. Een ruime meerderheid (79%) van deze goederen kan als uniek worden aangemerkt en circa een vijfde (21%) als niet-uniek. Deze verhouding verandert tussen de jaren (vrijwel) niet. In tabel 3.3 staat weergegeven welk type goederen het tussen 2011 en 2015 vooral betreft.

Tabel 3.3 – Type goederen op basis van tussen 2011 en 2015 door de politie geregistreerde heling-zaken (n=43.315)

Type goed	N (%)
(Onderdelen van) voertuigen	22.400 (52%)
Geluids- en beeldapparatuur of -dragers	3.170 (7%)
Gereedschap	3.162 (7%)
Kleding	2.357 (5%)
Computers en elektronica	1.859 (4%)
Cosmetica	1.208 (3%)
Sieraden / tafelzilver	860 (2%)
Andere goederen[7]	8.299 (19%)
Totaal	**43.315**

Bron: BVI

Met uitzondering van 2012 – waarin kleding in de top-3 van geheelde goederen staat – wordt de jaarlijkse top-3 van meest geheelde goederen tussen 2011 en 2015 gevormd door (onderdelen van) voertuigen, beeld- en geluidsdragers en gereedschap. Het aandeel van deze categorieën ten opzichte van het totaal geheelde goederen blijft in de periode 2011 tot en met 2015 (vrijwel) gelijk.[8] Een nadere analyse op deze drie omvangrijke categorieën leert dat het binnen de categorie voertuigen met name gaat om fietsen (43%), personen- en bestelauto's (21%) en brom- en snorfietsen (19%). Binnen de categorie 'beeld- en geluidsdragers' gaat het in meer dan driekwart van de gevallen (77%) om communicatieapparatuur. Andere goederen binnen deze categorie komen aanmerkelijk minder voor (maximaal 4%). Binnen de categorie 'gereedschap' gaat het ten slotte met name om handgereedschap (25%), boormachines (13%) en zaagmachines (8%).[9]

3.2.3 Expertbijeenkomsten en interviews

Het beeld dat uit de literatuur en politiecijfers naar voren komt, wordt op hoofdlijnen gedeeld door de respondenten. Toch komt men met een aantal aanvullingen en dat is ook niet zo vreemd volgens de respondenten. Het aantal zaken dat ter kennis van de politie komt, is in relatie tot wat er daadwerkelijk geheeld wordt namelijk klein. Drogisterij en supermarktartikelen zoals tandpasta, luiers, scheermesjes en batterijen worden op (tweedehands) markten maar ook in cafés en in de woonwijk tegen scherpe prijzen aangeboden onder het mom van 'opkopers- of faillissementspartij'. In werkelijkheid zijn dergelijke grote partijen bijvoorbeeld afkomstig van ladingdiefstallen van vrachtwagens. Fietsen in het algemeen en E-bikes in het bijzonder zijn ook populaire goederen, zo geven respondenten aan. En met

betrekking tot auto-onderdelen zijn radio-navigatie-systemen (RNS), airbags en koplampen van bepaalde merken ook erg in trek. Sieraden en goud worden heel vaak genoemd als goederen die veelal na een woninginbraak of overval te koop worden aangeboden.

3.3 Kenmerken en werkwijzen van helers

Om een beeld te geven van de verschillende typen helers en hun werkwijzen, zijn verschillende bronnen geraadpleegd. We bespreken de bevindingen uit de verschillende bronnen in de volgende alinea's.

3.3.1 Literatuur

Op basis van bestaand onderzoek (Van de Mheen & Gruter, 2007) kunnen er grofweg drie typen helers worden onderscheiden. Dit zijn particulieren, reguliere handelsorganisaties en criminele samenwerkingsverbanden. We beschrijven deze typen hierna.

Particulieren

De groep particulieren kan worden onderverdeeld in twee subgroepen: consumenten en lokaal opererende criminelen. Consumenten maken zich enkel schuldig aan heling doordat zij willens en wetens goederen kopen waarvan zij weten (of kunnen vermoeden) dat deze illegaal verkregen zijn. Van het plegen van andere vormen van (vermogens)criminaliteit is bij consumenten geen sprake. Lokaal opererende criminelen zijn daarentegen vaak ook betrokken bij andere criminele activiteiten, zoals diefstal of de handel in drugs. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om (criminele) jongeren, veelplegers en drugsverslaafden (zie ook Nederstigt, 2011).

Reguliere handelsorganisaties

Reguliere handelsorganisaties die zich schuldig (kunnen) maken aan heling, hebben als kernactiviteit het aan- en verkopen van tweedehands goederen. Het motief van partijen om zich schuldig te maken aan heling kan uiteenlopen. Sommige handelsorganisaties kopen bewust maar incidenteel goederen die illegaal verkregen zijn om extra geld te kunnen verdienen. Andere handelsorganisaties gebruiken de reguliere handel daarentegen om criminele activiteiten – waaronder de aan- en verkoop van goederen die illegaal verkregen zijn – te maskeren. In dergelijke gevallen is derhalve sprake van een meer structureel karakter.

Criminele samenwerkingsverbanden

Criminele samenwerkingsverbanden houden zich structureel bezig met criminele activiteiten die primair gericht zijn op financieel gewin. In welke mate deze verban-

den in relatie tot heling voorkomen, is niet bekend (zie ook Boerman, Grapendaal, & Mooij, 2008). Van de Mheen & Gruter (2007) beschrijven verschillende werkwijzen, die samenhangen met de uiteenlopende profielen van helers. Zij concluderen dat voor consumenten – die zich enkel schuldig maken aan het kopen van gestolen goederen – de prijs van doorslaggevend belang is. Zij krijgen spullen aangeboden van de andere subgroep van particulieren, waaronder jongeren en veelplegers die zich ook schuldig maken aan (winkel)diefstal en andere vormen van (vermogens) criminaliteit (zie ook Nederstigt, 2011). Met name voor jongeren kan heling een structurele bron van inkomsten vormen. Zij stelen spullen uit onder andere huizen, garageboxen, bedrijven en magazijnen. Met de komst van cameratoezicht en gemeentelijke verordeningen, vindt handel op straat steeds minder plaats. In plaats daarvan worden gestolen goederen via een vaste handelaar of internet[10] doorverkocht, en lijkt ook een rol te zijn weggelegd voor kleinschalige horecagelegenheden (koffiehuizen, coffeeshops, shoarmazaken) als distributiekanaal. Deze jongeren treden eveneens op als tussenhandelaar voor drugsverslaafden die gestolen spullen (autoradio's, fietsen, scooters etc.) willen verkopen. Andere afzetmarkten voor drugsverslaafden zijn particulieren, buurtwinkels, dealers en grote(re) helers thuis. Gezien hun afhankelijkheid van drugs, verkopen verslaafden gestolen spullen bovendien vaak ver onder de marktwaarde.

Helers die van heling hun core business hebben gemaakt, opereren op verschillende manieren en niveaus. Van de Mheen & Gruter (2007) beschrijven dat er verschillende helers zijn voor verschillende typen goederen (zoals bijvoorbeeld parfum, levensmiddelen, grote partijen ladinggoederen). Het verschil tussen een kleine en een grote heler is echter lastig te maken, te meer daar sprake lijkt van onderling contact c.q. verwevenheid op lokaal, stedelijk, regionaal, landelijk en mondiaal niveau. Een gevolg hiervan is dat gestolen goederen – nadat zij onherkenbaar zijn gemaakt en/of in kleinere hoeveelheden zijn opgedeeld – bij een eindgebruiker uit kunnen komen over meerdere schijven, waaronder opkopers, commerciële handelaren en buurthelers ('helers uit het hogere segment').[11] Hierbij kan sprake zijn van (bewuste) inmenging van legale ondernemingen. Zo wordt onder andere beschreven dat gestolen antieke objecten (met name de minder unieke goederen) via de branche zelf in de reguliere antiekhandel worden gebracht. In bredere zin stellen Van de Mheen & Gruter (2007) bovendien dat een deel van de gestolen goederen *'weer terug komt in de bijpassende (detail)handel: elektronica in elektronicawinkels, goud in juwelierwinkels, auto-onderdelen in garages.'* Dit sluit grotendeels aan bij de analyse van Lewis (2014), die constateert dat legale bedrijven gestolen spullen aan- en verkopen aan consumenten of andere helers.[12] Tot slot constateren Van de Mheen & Gruter (2007) dat soms sprake is van diefstal op bestelling. Dit geldt met name voor luxegoederen (waaronder elektronica) die vervolgens via buurthelers hun weg naar de klant c.q. opdrachtgever vinden. Ook diefstal van kunst en antiek – waarin

internationaal in 2013 naar schatting 7 miljard dollar omgaat – kan op bestelling plaatsvinden. De mate waarin dit in Nederland (dan wel internationaal) plaatsvindt, is echter niet bekend (Neuhaus & Balay, 2014; Aarons, 2001). Rondom diefstal op bestelling kan gebruikgemaakt worden van tipgevers, personen die vanuit hun werkzaamheden over informatie beschikken die het verkrijgen van goederen kunnen vergemakkelijken. Voorbeelden van beroepen die Van de Mheen & Gruter (2007) benoemen zijn onder andere vrachtwagenchauffeurs, havenmedewerkers, medewerkers op Schiphol, glazenwassers, postbodes, dakdekkers en medewerkers van beveiligingsmaatschappijen.

In de literatuur worden verschillende specifieke vormen van criminele netwerken genoemd die zich bezighouden met het helen van goederen, waaronder het woonwagencircuit, handelaren uit het voormalig Oostblok en criminele (witteboorden)circuits binnen Nederland en Europa (Ferwerda, Van Ham & Bremmers, 2013; Siegel, 2013; Van Leiden, Bremmers, & Ferwerda, 2014; Van de Mheen & Gruter, 2007). De gehanteerde werkwijze is grotendeels identiek aan de werkwijze die binnen de georganiseerde misdaad wordt gehanteerd om illegale goederen (zoals drugs) te vervoeren. De distributie in Nederland verloopt deels via dezelfde locaties (waaronder luchthaven Schiphol en de Rotterdamse haven), waarbij papieren worden vervalst en mensen worden omgekocht. Auto's, brommers en fietsen zijn aantrekkelijke exportartikelen en worden ook over land vervoerd (Ferwerda, Van Ham & Bremmers, 2013; Van de Mheen & Gruter, 2007). Daarnaast is elektronica aantrekkelijk voor de export naar Oost-Europese landen, met name omdat deze artikelen voor de bevolking daar te duur zijn en/of daar niet worden verkocht (Siegel, 2013). Het is lastig om inzichtelijk te krijgen hoe deze criminele netwerken precies in elkaar steken. Een van de redenen daarvoor is dat binnen criminele netwerken gebruikgemaakt wordt van stromannen. Deze zijn formeel c.q. op papier betrokken bij bepaalde transacties of vervoeren in opdracht van personen die een leidende rol binnen het netwerk vervullen gestolen goederen met een hoog risico. Stromannen zijn vaak kwetsbaar, bijvoorbeeld omdat zij financiële problemen hebben (Ferwerda, Van Ham & Bremmers, 2013; Van de Mheen & Gruter, 2007). Daarnaast maken leden van Oost-Europese bendes gebruik van verschillende identiteiten. Identiteitsbewijzen worden verkregen via burgers in het thuisland, die hiervoor een kleine vergoeding krijgen (Siegel, 2013). Wel is gezien de modus operandi duidelijk dat een aantal van de in de vorige alinea genoemde beroepen ook een rol hebben binnen deze criminele netwerken.

3.3.2 Politiecijfers

Bij 50.882 zaken zijn een of meerdere verdachten van heling bekend. Het betreft in totaal gegevens over 56.433 unieke verdachten. De meesten van hen staan in de periode 2011 tot en met 2015 eenmalig (82%; n=46.122) of tweemaal (12%;

n=6.802) geregistreerd als verdachte van heling. Iets meer dan vijf procent van de verdachten staat in deze periode minimaal drie keer als dusdanig geregistreerd.[13]

De overgrote meerderheid (86%) van deze verdachten is van het mannelijk geslacht. Uit tabel 4 blijkt dat de achtergrondkenmerken van verdachten qua leeftijd nauwelijks veranderen over de jaren. De gemiddelde leeftijd van helers ligt rond de 30 jaar. In de periode 2011 tot en met 2015 neemt het aantal minderjarige en jongvolwassen verdachten van heling af. Het aantal volwassenen dat van heling verdacht wordt, neemt tot en met 2014 sterk toe maar ligt in 2015 eveneens lager.

Tabel 3.4 – Achtergrondkenmerken van verdachten van heling qua leeftijd (n=74.555)[14]

	2011	2012	2013	2014	2015
Gemiddelde leeftijd	29	29	30	30	30
Mediaan (leeftijd)	25	25	26	27	27
Modus (leeftijd)	17	18	18	17	18
Aantal minderjarige verdachten (12 t/m 17 jaar)	2.878	2.679	2.395	2.602	2.365
Aantal jongvolwassenen (18 t/m 22 jaar)	3.313	3.439	3.645	3.198	2.741
Aantal volwassenen (23 jaar of ouder)	8.526	8.781	9.576	9.843	8.503

Bron: BVI

In aanvulling op de gegevens van natuurlijke personen die als verdachte van heling zijn aangemerkt, zijn ook gegevens van niet-natuurlijke personen (zoals bedrijven) opgevraagd. In de periode 2011 tot en met 2015 worden 67 niet-natuurlijke personen als betrokkene bij of verdachte van een helingdelict aangemerkt. Dit aantal is te beperkt om een analyse op uit te voeren. Wel valt op dat – uitgaande van de naam van deze bedrijven – minimaal zestien bedrijven betrokken zijn bij de handel in voertuigen (zoals garages en autosloperijen) en twaalf bedrijven handelen in tweedehands goederen (zoals pandjeshuizen en juweliers).

3.3.3 Cijfers van 3RO

De Reclassering heeft vanuit haar taakstelling onder andere contact met personen die verdacht worden van en/of veroordeeld zijn vanwege heling (i.c. het kopen of verkopen van gestolen goederen). Van de 1.535 personen waarbij een RISc door de reclassering is afgenomen vanwege heling[15] is een ruime meerderheid (95%) van het mannelijk geslacht. Circa eenderde (33%) van deze personen behoort tot de groep jongvolwassenen in de leeftijd van achttien tot en met 22 jaar. Gemiddeld zijn deze personen 30 jaar oud.[16] Iets meer dan driekwart van hen (78%) is in Nederland geboren, iets meer dan een vijfde (22%) in het buitenland. Er is qua leeftijd sprake van statistisch significante verschillen tussen allochtonen en autochtonen. Autochtone

helers zijn vaker jongvolwassen, terwijl allochtone helers vaker als volwassene kunnen worden aangemerkt.[17]

Binnen de RISc worden verschillende schalen c.q. leefgebieden onderscheiden (zie box 1.2 voor toelichting). In tabel 3.5 staat weergegeven of en in welke mate het betreffende leefgebied een criminogene factor vormt. Zeven van de elf schalen zijn voor meer dan de helft van de personen een criminogene factor. Dit suggereert dat bij personen die zich schuldig maken aan heling doorgaans sprake is van meerdere criminogene factoren. Uit aanvullende analyses is gebleken dat bij jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot en met 22 jaar vaker ($p<.01$) twee tot vijf leefgebieden als criminogeen worden aangemerkt in vergelijking met volwassenen van 23 jaar en ouder. Bij volwassenen worden daarentegen vaker zes of meer leefgebieden als criminogeen aangemerkt. Dit laatste geldt eveneens vaker voor mannen in vergelijking met vrouwen. Van verschillen tussen allochtonen en autochtonen in het aantal leefgebieden dat als problematisch is aangemerkt, is geen sprake.

Tabel 3.5 – De mate waarin leefgebieden bij personen een – op basis van de RISc – criminogene factor vormen in aantallen en percentages.[18, 19]

	Niet aanwezig als risicofactor	Aanwezig als risicofactor	In ernstige mate aanwezig als risicofactor
1 Delictgegevens	441 (29%)	964 (63%)	128 (8%)
2 Huisvesting	839 (55%)	430 (28%)	266 (17%)
3 Opleiding	372 (24%)	796 (52%)	367 (24%)
4 Inkomen	646 (42%)	452 (29%)	437 (29%)
5 Relatie/partner	884 (58%)	484 (32%)	167 (11%)
6 Relatie/vrienden	542 (35%)	785 (51%)	208 (14%)
7 Drugs	661 (43%)	581 (38%)	293 (19%)
8 Alcohol	1.081 (70%)	274 (18%)	180 (12%)
9 Emotie	1.074 (70%)	273 (18%)	186 (12%)
10 Denkpatroon	255 (17%)	1.044 (68%)	233 (15%)
11 Houding	709 (48%)	530 (36%)	255 (17%)

Bron: 3RO

Casus 1 - Profiel van een jongvolwassen heler[20]

Gerard is een 19-jarige man die is veroordeeld voor heling. Hij woont nog bij zijn ouders thuis, die al sinds zijn kindertijd worstelen met zijn opvoeding. Ook op school ging het in het verleden niet goed. Hij had moeite om zich te concentreren en spijbelde regelmatig. Uiteindelijk moest hij daarom in het derde leerjaar van school, nadat er vanwege zijn gedrags- en leerproblemen al meerdere onderzoeken waren uitgevoerd. Mede door het ontbreken van een startkwalificatie heeft Gerard geen baan. In zijn vrije tijd gaat hij met iets oudere vrienden om die net als hij politie- en justitiecontacten hebben. Hij ontmoet hen op straat of bij hen thuis. Zelf zegt hij over hun criminele handel en wandel niets te weten, maar zij lijken zijn gedrag wel negatief te beïnvloeden. In het verleden is ook al gebleken dat Gerard beïnvloedbaar is. Zo is hij op 15-jarige leeftijd via vrienden begonnen met het gebruik van cannabis. Tegenwoordig rookt hij nog één tot twee joints per dag. Hoewel hij voor heling veroordeeld is, ontkent hij zich hieraan schuldig gemaakt te hebben. Een vriend zou hem dit delict in de schoenen hebben geschoven. Wel geeft hij toe inbraken te hebben gepleegd om aan geld te komen. Hij zegt het 'stom' te vinden dat hij deze delicten gepleegd heeft. Tegelijkertijd komt hij onverschillig over en lijkt hij te weten welke antwoorden sociaal wenselijk zijn. Het is daarom de vraag welke waarde aan zijn antwoorden kan worden ontleend.

Ten behoeve van verdiepende analyses is een onderscheid gemaakt in leeftijd (jongvolwassene/volwassene), geslacht (man/vrouw) en etniciteit (autochtoon/allochtoon).[21] Ten eerste is bekeken of sprake is van verschillen in de mate waarin individuele leefgebieden als een criminogene factor worden aangemerkt. Uit tabel 3.6 kan worden afgeleid dat criminogene factoren doorgaans even vaak voorkomen bij allochtonen als bij autochtonen. Uitzonderingen vormen de leefgebieden huisvesting en houding, die onder allochtonen vaker als zeer problematisch worden beoordeeld. Leefgebieden vormen doorgaans vaker voor mannen dan voor vrouwen een criminogene factor. Uitzonderingen hierop worden gevormd door de relatie met de partner en het reguleren van emoties. Onder vrouwen zijn deze criminogene factoren vaker (in sterke mate) aanwezig. Voor mannen geldt daarentegen dat hun criminele historie, huisvesting, sociale netwerk (vrienden), denkpatroon en houding een risico op recidive vormen. Op het gebied van leeftijd worden acht leefgebieden vaker als problematisch aangemerkt voor volwassenen van 23 jaar en ouder dan voor jongvolwassenen. Dit is mogelijk ten dele te verklaren door het gegeven dat jongvolwassenen vaak nog geen vaste partner hebben, nog thuis wonen en er voor hen (dus) geen noodzaak bestaat tot het hebben van een vast inkomen. Ook op andere leefgebieden (zoals drugs- en alcoholgebruik) scoren volwassenen echter hoger.

Tabel 3.6 – Significante verschillen (aangegeven met X) in de prevalentie van criminogene factoren op het gebied van leeftijd, geslacht en etniciteit.

	Leeftijd		Geslacht		Etniciteit	
	jong-volwassen (n=501)	*volwassen (n=1.034)*	*man n=1.452)*	*vrouw (n=81)*	*allochtoon (n=342)*	*autochtoon (n=1.188)*
1 Delictgegevens	-	X	X	-	-	-
2 Huisvesting	-	X	X	-	X	-
3 Opleiding	-	-	-	-	-	-
4 Inkomen	-	X	-	-	-	-
5 Relatie/partner	-	X	-	X	-	-
6 Relatie/vrienden	-	X	X	-	-	-
7 Drugs	-	X	-	-	-	-
8 Alcohol	-	X	-	-	-	-
9 Emotie	-	X	-	X	-	-
10 Denkpatroon	-	-	X	-	-	-
11 Houding	-	-	X	-	X	-

Bron: 3RO

De scores op leefgebieden worden berekend op basis van het antwoord op een aantal vragen *(items)* dat op het betreffende leefgebied terugslaat.[22] Er is een verdiepende analyse uitgevoerd op items binnen leefgebieden die bij minimaal 50 procent van de helers als (in ernstige mate) criminogeen is aangemerkt.[23] Hierna staan puntsgewijs de belangrijkste bevindingen aangegeven. Wanneer sprake is van significante verschillen op het gebied van leeftijd, geslacht en/of etniciteit, wordt dit expliciet vermeld.

- Meer dan eenvijfde van de helers (22%) wordt als ongeschoold aangemerkt. Zij hebben hoogstens het basis- of speciaal onderwijs afgerond. Verder is circa een derde van de helers (32%) voor het 16de levensjaar gestopt met school. Zij hebben vaak gespijbeld of er is sprake van langdurige onderbrekingen. Dit geldt vaker voor autochtonen en volwassenen van 23 jaar en ouder;
- Bij meer dan een zesde (18%) van de helers wordt aangegeven dat uit onderzoek is gebleken dat zij een verstandelijke beperking hebben. Dit wordt vaker aangegeven voor autochtonen en jongvolwassenen dan voor allochtone en volwassen helers. Daarnaast bestaat bij vijftien procent van de helers het vermoeden dat sprake is van een verstandelijke beperking, maar is dit nog niet gediagnosticeerd. Bij meer dan een kwart (26%) van de helers is op basis van circa 1.000 waarnemingen tot slot sprake van

ernstig impulsief gedrag en verliest meer dan een vijfde (22%) regelmatig de zelfbeheersing;

- Bij een aanmerkelijk deel van de helers is sprake van belemmeringen op het gebied van school of werk. Bij meer dan de helft van de helers (58%) is sprake van leerproblemen, beperkte intellectuele vermogens of psychische problemen (zoals ADHD). Circa een derde van hen (33%) heeft nooit of zelden gewerkt – dit is vaker het geval bij allochtonen – en 43 procent is soms werkloos. Ten tijde van het helingdelict is meer dan de helft van de personen (54%) werkloos. Dit geldt vaker voor volwassenen vanaf 23 jaar dan voor jongvolwassenen en vaker voor allochtonen dan voor autochtonen. De opleiding en ervaring van personen is leidend bij het oordeel over de mate waarin zij bemiddelbaar zijn op de arbeidsmarkt. Meer dan een kwart (27%) geldt als slecht bemiddelbaar en bijna de helft (47%) als matig bemiddelbaar. Volwassenen worden vaker als goed bemiddelbaar aangemerkt in vergelijking met jongvolwassenen. De meerderheid van de helers (92%) is hiertoe (enigszins) gemotiveerd;
- De huidige financiële situatie wordt voor bijna vier op de tien helers (39%) als slecht aangemerkt. Dit geldt vaker voor volwassenen. Meer dan een kwart (28%) heeft lange-termijn schulden die een beslag leggen op het inkomen, terwijl bijna een derde (33%) niet in staat is bestaande schulden af te lossen. Dit laatste komt vaker voor onder allochtonen. Volwassenen hebben vaker lange-termijn schulden die beslag leggen op het inkomen. Deze schulden komen bij bijna drie op de tien personen (29%) voort uit verslavingsgedrag. Dit geldt vaker voor volwassenen en allochtonen;
- Het gebruik van drugs is onder een aanzienlijk deel van de helers een criminogene factor. Bijna een zesde (14%) gebruikt minstens twee keer per week drugs of gebruikt eenmaal per week een grote hoeveelheid drugs. Iets minder dan de helft (44%) gebruikt drie keer per week tot dagelijks drugs. Dit zeer frequente drugsgebruik komt vaker voor onder volwassenen en allochtonen;
- Bijna een derde (31%) heeft vooral vrienden binnen het criminele circuit. Dit geldt vaker voor mannen dan voor vrouwen. Daarnaast heeft meer dan de helft van de helers (54%) contacten binnen en buiten het criminele circuit. Het blijkt dat driekwart (76%) in enige of sterke mate beïnvloedbaar is. Dit geldt vaker voor jongvolwassen helers. Allochtonen zijn vaker in sterke mate beïnvloedbaar, terwijl autochtonen vaker aangemerkt worden als enigszins beïnvloedbaar;
- Hoewel binnen de groep helers sprake is van aanmerkelijke problematiek op verschillende vlakken, heeft meer dan driekwart van hen (79%) slechts enig of zelfs geen inzicht in de eigen problemen. Volwassenen hebben

vaker voldoende inzicht in hun problemen dan jongvolwassenen. Meer dan een derde (37%) legt oplossingen en verantwoordelijkheid hiervoor buiten zichzelf. Dit geldt vaker voor mannen dan voor vrouwen. De helft van de helers (50%) staat ambivalent tegenover het eigen gedrag – jongvolwassenen vaker dan volwassenen – en meer dan een kwart (27%) vindt dat misdaad loont. Dit laatste geldt vaker voor mannen dan voor vrouwen.

Uit aanvullende analyses blijkt tot slot dat personen met een langere criminele voorgeschiedenis meer problemen ondervinden op de onderscheiden leefgebieden.

Casus 2 - Een volwassen heler

Sam is een 33-jarige man met een roerig verleden. Als jonge tiener begon hij al met het gebruik van softdrugs, naar eigen zeggen als vorm van zelfmedicatie om rustig te worden. In het gezin van betrokkene was sprake van huiselijk geweld en vanwege zijn gedragsproblemen volgde hij speciaal onderwijs, waar hij een certificaat behaalde. Omdat hij 'geen zin meer had in school' is hij vervolgens gaan werken. Hij heeft wisselende banen en werkt onder andere als bouwvakker, verhuizer, vuilnisman en schoonmaker. Hij zwerft tussen verschillende verblijfsadressen totdat hij gaat samenwonen met zijn vriendin. Samen hebben zij veel schulden: door een huurachterstand dreigt uitzetting en ook het CJIB (boetes) en zorgverzekeraars (achterstallige premies) behoren tot de schuldeisers. Sam heeft een uitgebreide antecedentenlijst, die onder andere verkeersdelicten, mishandeling, diefstal en heling omvat. Over openstaande strafzaken wil Sam niets zeggen. Wel vertelt hij dat hij zich samen met vrienden en kennissen uit de buurt en kroeg schuldig heeft gemaakt aan heling. Door zijn omgang met hen blijft de verleiding tot het plegen van delicten aanwezig. Sam zelf ziet in zijn financiële situatie echter de belangrijkste aanleiding. Daarmee legt Sam zijn gedrag buiten zijn eigen verantwoordelijkheid en praat hij het delict goed. Dit past in het beeld dat uit een NIFP-rapportage naar voren komen, waaruit blijkt dat hij een verstoorde persoonlijkheidsontwikkeling en een gemiddelde tot benedengemiddelde intelligentie heeft. Dit uit zich onder andere in een beperkte gewetensfunctie en kan ook een verklaring zijn voor zijn procriminele houding.

3.3.4 Expertbijeenkomsten en interviews

Respondenten wijzen er op dat – naast de hierboven beschreven verdachten en veroordeelden voor heling – er ook relatief veel 'normale' burgers zijn die zich wel eens schuldig maken aan heling. Deze consumenten zoeken en kopen op markten of via het internet spullen waarvan ze afgaande op de (lage) prijs redelijkerwijs zouden moeten weten dat het goed 'niet eerlijk' is. Omdat er geen directe slacht-

offers zijn en zowel verkoper als koper baat hebben bij de deal, klaagt niemand. Vertegenwoordigers van markten – op internet of elders – geven dan ook aan dat heling vanzelfsprekend voorkomt, maar afgaande op de signalen of klachten die ze krijgen een non-probleem is.[24]

Binnen deze eerste groep particulieren onderscheiden de respondenten ook een groep die actief is in de criminaliteit en zich ook met diefstal en/of heling bezighoudt. Daarbij kan het gaan om verslaafden, dak- en thuislozen, maar ook jongeren, al dan niet onderdeel uitmakend van een problematische jeugdgroep en lokale criminelen, waaronder meer- en veelplegers.

In de gesprekken was er vooral veel aandacht voor de reguliere handelsorganisaties als heler en plek waar gestolen goederen van eigenaar wisselen. Het gaat daarbij om opkopers van tweedehands goederen[25], goudopkopers die met hun 'pop-up winkels' tamelijk ongrijpbaar lijken te zijn, maar soms ook om garagebedrijven die bij reparaties gebruikmaken van gestolen onderdelen.

Tot slot worden de georganiseerde groepen genoemd. Door dergelijke groeperingen worden niet alleen grote partijen of waardevolle goederen gestolen maar worden de goederen vervolgens via diverse kanalen in binnen- en buitenland aan de man gebracht. Vanuit de interviews blijkt dat er criminele netwerken zowel uit ons land als uit het buitenland zijn die op bestelling auto's of auto-onderdelen stelen. Auto's worden professioneel van een nieuwe identiteit voorzien (omgekat) en verkocht via internet of automarkten. Het kan ook zijn dat ze direct naar Oost-Europa of Afrika verdwijnen. Dergelijke georganiseerde groepen stelen ook auto's voor de onderdelen (gestript) of er worden onderdelen uit auto's gestolen. In de interviews is verder gewezen op het georganiseerde karakter van de diefstal en doorverkoop van fietsen, E-bikes, melkpoeder (voor Azië), parfums, koper en andere metalen. Ook is gewezen op georganiseerde ladingdiefstallen waarbij het gaat om grote partijen courante goederen die vervolgens weer aan de man worden gebracht.

3.3.5 Gesprekken met helers

Op basis van de analyse van de 21 interviews die we met helers hebben gevoerd blijkt dat deze helers in drie groepen onder te verdelen zijn. De eerste groep bestaat uit 'gewone' consumenten. Zij hebben zich incidenteel schuldig gemaakt aan heling (schuldhelers). De tweede groep zijn de opzethelers. Zij helen omdat het 'loont' en weten bovendien dat het om een door misdrijf verkregen goed ging. Tot slot zijn er respondenten die van heling een gewoonte hebben gemaakt, (*'je bent gek als je het in de winkel koopt'*). Hierna gaan we nader in op een aantal kenmerken en achtergronden van de verschillende groepen.

Het eerste type heler noemen we de 'gewone' consument: de schuldheler. Binnen dit type hebben we tien gesprekken gevoerd met zowel mannen als vrouwen in de leeftijd van 28 tot 67 jaar. Bij deze helers gaat het meestal om het

incidenteel kopen van gestolen goederen zoals een fiets, boodschappen, een kinderstoeltje, een telefoon of een Macbook. Een respondent geeft aan dat hij een fiets heeft gekocht waarvan hij wist dat deze gestolen was. De reden voor de aankoop was vooral gelegen in frustratie, want er waren van hem ook meerdere fietsen gestolen in Amsterdam. *'Ik kocht de fiets voor 25 euro, ik wist dat het geen eerlijke fiets kon zijn.' [...] Omdat mijn fiets was gestolen, vond ik dat ik ook een gestolen fiets mocht kopen.*' Bij andere respondenten gaat het vooral om de lage prijs en de in hun optiek lage pakkans. De goederen worden gekocht op sites zoals Marktplaats en Speurders, maar ook op Facebook zijn er heel veel snuffelhoekjes en koopjeshoekjes waar goede zaken te doen zijn. Daarnaast zijn het schoolplein of de kroeg locaties waar goederen van eigenaar wisselen. Deze respondenten maken zich naar eigen zeggen over het algemeen niet schuldig aan andere vormen van criminaliteit; een uitzondering is een schuldheler die wij in een PI gesproken hebben. Deze persoon was onder andere veroordeeld voor inbraak.

Een schuldheler

Deze heler geeft aan dat hij in de kroeg een Macbook aangeboden kreeg nadat hij zelf de opmerking maakte dat die dingen onbetaalbaar zijn. *'Hij kwam met de opmerking dat hij wel iemand kende die wat verkocht. De persoon heeft toen even gebeld en de informatie doorgegeven, waarna er wel wat geregeld kon worden voor 200 euro. De week erna hebben we afgesproken en toen zou hij de Macbook meenemen. Alles zat erbij, helemaal compleet. Alleen het bonnetje miste, waardoor ik wist dat het niet zuiver was. De verkoper zelf was geen louche type of junk, maar een normale man.'*

We hebben twee mannen geïnterviewd die zich meermaals – maar niet structureel – schuldig hebben gemaakt aan het kopen en doorverkopen van goederen waarvan ze wisten dat deze van diefstal afkomstig waren (opzetheling): *'Ik erken dat het fout is, maar het is vrij makkelijk om te doen'*. Deze opzethelers hadden het gemunt op auto-onderdelen (airbags en autoradio's), geurtjes en kleding *'…aan de jassen zaten de prijskaartjes nog. Het kon haast niet anders dan dat ze gestolen waren.'* Deals worden gemaakt via goede bekenden of via Marktplaats. De respondenten geven aan dat in hun optiek het kopen van gestolen goederen minder risico's met zich meebrengt dan het verkopen van gestolen goederen. Een opmerking die we vaker van respondenten hoorden is dat spullen in een sociaal (veilig) netwerk in de wijk of buurt onder bekenden verhandeld worden: *'…die vriend bood de goederen alleen in zijn netwerk aan, daardoor is de kans dat je genaaid wordt kleiner.'* Naast heling en in hun jeugd

kattenkwaad, maken deze helers zich naar eigen zeggen niet schuldig aan andere misdrijven.

Een gewoonteheler

'…De gekste dingen worden aangeboden; fietsen, telefoons, pannensetjes, van alles. Je kunt het zo gek niet bedenken. Zelfs boormachines en pakken kaas worden geheeld'. Rond de jaarwisseling wordt er veel vuurwerk aangeboden, dat kan ook van diefstal afkomstig zijn. Het betreft voornamelijk illegaal vuurwerk uit België of Polen. In de rest van het jaar gaat het voornamelijk om fietsen en scooters. *'Voor een gestolen scooter betaal je 100 tot 150 euro. Daar hoeft je alleen nog een eerlijk frame bij te kopen (op Marktplaats bijvoorbeeld). Je bouwt alles over en vervolgens kun je er 1.500 euro voor krijgen want het is een 'eerlijke' scooter.'* Bij fietsen gaat het vooral om de nieuwe (duurdere) varianten, bijvoorbeeld Gazelles. De jongens geven aan dat de accu's van elektrische fietsen ook 'mooi' zijn om te verkopen; *'je krijgt er zo 75 euro voor.'* Ook volle boodschappentassen zijn interessant: *'Vlees, kaas, je kijkt er niet eens in. Je geeft ze 50 euro voor de tas terwijl je weet dat er voor 200 euro inzit.'* Ook parfum, speelgoed (lego bijvoorbeeld) en babyvoeding zijn interessante goederen om te helen.

We hadden tot slot gesprekken met negen gewoontehelers. Het betreft twee vrouwen (moeders die leven van een laag inkomen) en zeven mannen in de leeftijd van 20 tot 49 jaar. Een rode draad in de gesprekken met deze helers is dat heling in hun omgeving (woonbuurt) eigenlijk heel normaal is en dat er eigenlijk sprake is van een tweede economie, waar alles tegen een lagere prijs te koop is en verkocht wordt; van kleding, luiers, levensmiddelen, pannen, fietsen, telefoons, scooters tot gereedschap. *'…Als je naar de winkel ging om een nieuwe fiets te kopen, zeiden ze dat je gek was. In feite ben je met heling goedkoper uit, en je hebt ook een nieuwe fiets.'*

De omgeving of het sociaal netwerk bieden daarnaast ook veiligheid: *'…als je iemand kent weet je ook dat het te vertrouwen is.'* Met het aanbieden van goederen bij opkopers of via het internet zijn deze helers terughoudend, want *'…dan val je op.'* Via via of in een Whatsapp-groep met bekenden geniet de voorkeur als het gaat om handelen: *'[…]bijvoorbeeld als jij iemand appt, en die appt weer een ander. Omdat je die ene vertrouwt, is het goed'.* Deze helers weten ook precies waar ze bijvoorbeeld gestolen goud naar toe moeten brengen: *'…naar een juwelier is veel te gevaarlijk, dan kan je naam aan een product komen te zitten. Sommige mensen mogen niets opkopen zonder dat de verkoper zich legitimeert. Wij hebben daar andere mensen voor, bijvoorbeeld (…) Bij hem kunnen we goud brengen zonder verdere vragen. Nog dezelfde avond is het omgesmolten.'*

Een gewoonteheler

'In deze wijk groeit iedereen op met heling. Je kan er moeilijk om heen, je bent gek als je het niet doet. Ik ken niemand die 'nee' zou zeggen. Je bent gek als je het duur in de winkel koopt terwijl je het voor minder kunt krijgen. Het is eigenlijk heel normaal om te doen. Kopen, verkopen, het is heel vertrouwd. Als je zelf het geld maar hebt, boeien wat die ander er nog aan verdient.'

Binnen de sociale netwerken worden aan de onderkant junks gebruikt om spullen te stelen of als katvanger telefoonabonnementen af te sluiten, terwijl er aan de bovenkant verbindingen lijken te zijn met georganiseerde netwerken waar hele grote hoeveelheden scooters en Ebikes door één persoon worden opgekocht die vervolgens naar het buitenland verdwijnen: '*…ze kopen alles op, ze brengen het bijvoorbeeld naar het buitenland. Ze beuren er flink voor en de goederen gaan flink over de kop. Soms wel tot drie keer toe. Je koopt het voor 50 en verkoopt het voor 150 of nog meer. Zelfs daarna wordt het nog doorverkocht.*'

Een gewoonteheler

'Tegenwoordig zijn er ook mensen die van heling hun beroep hebben gemaakt, zij werken op bestelling. Ze hebben een soort schaduwboekhouding en registratie van waar, wanneer en aan wie goederen geleverd moeten worden. Dergelijke (professionele) mensen leer je via via kennen en dat gebeurt niet van de een op de andere dag, het gaat op basis van vertrouwen. Aan hen kan je gewoon een lijst geven van wat je nodig hebt, zij gaan bij de winkels langs om de spullen te halen.'

Door de gewoontehelers worden ook andere vormen van criminaliteit gepleegd (vermogens- en geweldsmisdrijven) en een aantal van hen is ook opgepakt door de politie en gestraft (waaronder vrijheidsstraffen).

3.4 Markten voor heling

In deze paragraaf staan we op basis van diverse bronnen stil bij de plaatsen – markten – waar heling vooral plaatsvindt.

3.4.1 Literatuur

Op basis van een raadpleging van recente literatuur is het volgende te zeggen over de plaatsen waar heling plaatsvindt. De markten voor heling bestaan ten eerste uit

de particuliere handel (al dan niet via internet), de zwarte markt en de tussenhandel c.q. opkopers (Sutton, 1998; Siegel, 2013). Een gestolen goed kan op meerdere manieren 'gewit' worden. Zo kan het door een inbreker worden verkocht aan een heler die zijn basis heeft in een juwelierszaak om vervolgens door te worden verkocht aan andere helers, waarna het eindigt bij een – op basis van het uiterlijk – legitiem bedrijf dat het goed binnen de reguliere markt brengt.

Uit registraties van helingzaken bij de politie – ruim 10 jaar geleden – blijkt dat bij 40 procent van de zaken de overdracht plaatsvindt in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld op zwarte markten (Van de Mheen & Gruter, 2007). Daarnaast vindt heling plaats in winkels, bedrijven en bars (Snippe et al., 2014; Sutton, 2014; Van Daele & Vander Beken, 2010). De sociale relaties die in bars worden opgedaan worden onder andere door mobiele bendes benut om gestolen goederen te helen. Soms functioneert de bar daarbij alleen als ontmoetingsplaats, in andere gevallen is het personeel actief betrokken bij heling. Tot slot worden gestolen goederen ook online aangeboden.

Uit onderzoek naar mobiele bendes (Siegel, 2013) en georganiseerde voertuigcriminaliteit (Ferwerda et al., 2013) blijkt dat veel gestolen auto's en auto-onderdelen via transitlanden als Litouwen, Polen, Bulgarije en Roemenië uiteindelijk in de voormalige Sovjetrepublieken en Azië terecht komen. Naast het feit dat zwarte markten – zoals Beverwijk en andere markten in andere steden – een cruciale rol spelen in de verkoop van gestolen goederen uit winkels, woningen en bedrijven verdwijnen juwelen, elektronica, schoenen, kleding, fietsen en gereedschap naar lokale markten en winkels in Oost- en Centraal Europa (Siegel, 2013).

3.4.2 Politiecijfers

Binnen de door ons geanalyseerde politiecijfers zit ook informatie over de locatie waar heling plaatsvindt c.q. geconstateerd wordt. Bij 54.879 zaken is bekend op welke locatie heling plaatsvindt. Uit tabel 3.7 komt naar voren dat bijna tachtig procent van de zaken zich in een (semi-)publieke locatie afspeelt, tegenover ruim twintig procent in een privé-omgeving. Wanneer de twee groepen nader worden uitgediept, blijkt dat onder een (semi-)publieke ruimte voornamelijk de openbare weg (70%), zoals een zwarte markt, voorkomt. Daarnaast vindt heling ook plaats in winkels (7%) en op bedrijfsterreinen (7%). Wat betreft de privélocaties gaat het voornamelijk om 'in een woning' (81%) en 'om en nabij een woning' (18%).

Tabel 3.7 – Locatie waar heling plaatsvindt (privé of (semi-)publiek) in aantallen (n=54.879), periode 2011-2015.

(Semi-)publieke ruimte	**43.236 (79%)**
Openbare weg	30.348 (70%)
Winkel	3.012 (7%)
Bedrijfsterrein/-pand	2.936 (7%)
Overig (waaronder garage, (school)plein, horeca)	6.940 (16%)
Privé	11.643 (21%)
In woning	9.422 (81%)
Om en nabij woning	2.068 (18%)
Overig	155 (1%)
Totaal	**54.879**

Bron: BVI

3.4.3 Expertbijeenkomsten en interviews

Min of meer gekoppeld aan de verschillende typen daders maken de respondenten met betrekking tot markten een onderscheid tussen lokale en digitale markten en binnen- en buitenland.

Bij lokale markten gaat het om de woonwijk, het schoolplein, (zwarte) markten, cafés, specifieke eethuizen, self-storage bedrijven[26] waarvandaan gestolen spullen worden aangeboden voor de verkoop, opkopers, 'pop-up markten'[27] in winkelcentra en hotels waar vooral goud en sieraden worden verhandeld en reguliere handelsondernemingen.

Bij digitale markten gaat het om tweedehands verkoopsites op het internet, maar ook om Whatsapp-groepen (vooral jongeren en in wijken) en ontelbare koophoekjes ('Yardsale') op Facebook.

Bij de georganiseerde vormen van heling gaan goederen naar markten in ons land, maar ook naar het buitenland. Auto's naar Oost-Europa en Azië, dure horloges naar Zweden, melkpoeder naar China, Noorwegen en Dubai, radio-navigatiesystemen (RNS) naar Litouwen, Engeland en China en fietsen en E-bikes naar Polen: *'…In Polen zijn sites waar je in Nederland gestolen Gazellefietsen kunt kopen. Het zijn georganiseerde circuits'*. Zoals aangegeven, worden er ook goederen vanuit het buitenland in ons land aangeboden op markten. Te denken valt aan partijen goederen (elektronica, drogisterijartikelen) afkomstig van ladingdiefstallen of partijen nieuwe – via frauduleuze handelingen verkregen – mobiele telefoons die in postpakketten naar ons land worden gestuurd en die hier op tweedehands markten worden verkocht dan wel worden doorverkocht naar andere landen.

3.5 Opsporingsonderzoeken geanalyseerd

Om op een andere wijze iets te kunnen zeggen over dadergroepen, markten en werkwijzen is een heranalyse uitgevoerd op een zevental opsporingsonderzoeken met betrekking tot voertuigcriminaliteit die in een eerder onderzoek door ons bestudeerd zijn (Ferwerda et al., 2013). In de heranalyse is vooral gelet op het aspect heling en niet zozeer op de bredere werkwijze rondom de diefstal. Naast deze zeven opsporingsonderzoeken zijn we tijdens de interviews en expertmeetings telkens alert geweest op lopende of recent afgesloten onderzoeken met betrekking tot heling. Het eerste onderzoeksresultaat is dat er in ons land (kennelijk) erg weinig opsporingsonderzoeken zijn die zich puur op heling richten. Dit impliceert dat heling binnen de opsporing geen hoge prioriteit heeft. Uiteindelijk is zicht verkregen op zeven aanvullende opsporingsonderzoeken. Deze hebben we geanalyseerd aan de hand van interviews met teamleiders, PV-coördinatoren en/of Officieren van Justitie. In deze paragraaf gaan we derhalve nader in op de (her)analyse van in totaal veertien opsporingsonderzoeken.

Zeven recente opsporingsonderzoeken naar heling

Vier van de onderzoeken kennen een relatie met de handel in cosmetica (zoals make-up, scheermesjes, elektrische tandenborstels, parfum) op een grote tweedehands markt. De aanleiding van deze opsporingsonderzoeken is divers. Eenmaal is sprake van een melding vanuit het Team Criminele Inlichtingen (TCI), terwijl twee andere opsporingsonderzoeken gestart worden naar aanleiding van meldingen van de fabrikant/distributeur van de betreffende goederen. In deze gevallen beperkt het onderzoek zich tot het helingfeit zelf, en wordt geen onderzoek gedaan naar de wijze waarop deze helers de goederen die zij ver onder de markt- en inkoopprijs te koop aanbieden verkrijgen. In het vierde opsporingsonderzoek, dat zich richt op een handelaar op de betreffende markt, komt dit aspect wel aan bod. Uit dit onderzoek bleek een duidelijke relatie te liggen met mobiel banditisme, waarbij groepen uit Oost-Europa (i.c. Roemenië) op een vakantiepark verblijven en in een tijdsbestek van enkele dagen cosmeticaproducten uit winkels stelen om deze vervolgens door te verkopen. *'Hele schappen worden in de winkel leeggehaald. Uiteindelijk zijn dertien pallets met goederen in beslag genomen. [..] Hoeveel zij hiermee verdienen hebben we niet kunnen achterhalen. Maar als er iemand werd opgepakt, werd er zo een nieuw persoon ingevlogen. Hoe het netwerk precies in elkaar steekt, weten we echter niet.'*

Rondom drie andere bestudeerde onderzoeken is sprake van een relatie tussen heling, woninginbraken en winkeldiefstal. Net als in het geval van mobiel banditisme wordt geconstateerd dat de dadergroep die de diefstallen pleegt een wisselende samenstelling met een vaste kern kent. *'Er waren verdachten die er eigenlijk altijd bij waren, maar ook mensen die incidenteel meededen. De jongens die er incidenteel bij zijn, zijn wat jonger. De kernleden maken er hun beroep van.'* Binnen een opsporingsonder-

zoek is sprake van een landelijk actieve groep inbrekers, terwijl binnen het andere onderzoek juist sprake is van een sterk lokaal gerichte groep. In het kader van de opsporingsonderzoeken naar de betreffende woninginbraken wordt geconstateerd dat goederen (sieraden, gereedschap, elektronica) naar opkopers worden gebracht die de transactie bewust niet registreren. *'Een juwelier kocht sieraden en goud op. In de winkel waar ze de goederen inleverden werd het getaxeerd en gelijk omgesmolten. Bij een andere juwelier – verderop in de straat – konden ze vervolgens het geld ophalen.'* Mede met het oog op de rol van opkopers van tweedehands goederen, is een specifiek onderzoek opgestart naar een grote (franchise) opkooporganisatie. Uit het opsporingsonderzoek blijkt dat de regelgeving niet is nageleefd (bijvoorbeeld het adequaat registreren van opgekochte goederen), geen vragen worden gesteld aan personen met een twijfelachtige achtergrond (bijvoorbeeld junks) die meermaals goederen zoals zonnebrillen en gereedschap aanbieden en die spullen eerder doorverkopen dan wettelijk toegestaan. Vestigingen wisselen bovendien onderling opgekochte goederen – die gestolen zijn – uit, om zo de herleidbaarheid daarvan te beperken. Goederen worden niet alleen bij opkopers maar ook binnen het eigen netwerk uitgezet. *'Bij sommige helers konden ze 's nachts aanbellen om goederen af te leveren. Onderling hebben de helers ook contact en weten ze elkaar te vinden. Dat hoor je via het aftappen van de telefoon.'* Daarnaast wordt met name voor elektronica bekeken of familie (neven, nichten, broers, zussen) geïnteresseerd zijn. In enkele gevallen belanden dergelijke producten ook nog op sites als Marktplaats.

Zeven opsporingsonderzoeken naar georganiseerde voertuigcriminaliteit

De laatste zeven opsporingsonderzoeken hebben betrekking op georganiseerde voertuigcriminaliteit. Het gaat daarbij om zes onderzoeken die zich richten op georganiseerde autodiefstal en een onderzoek met een focus op de georganiseerde diefstal van werkmaterieel. Naast het stelen, omkatten en klonen van auto's worden de voertuigen en voertuigonderdelen verkocht. Op dit laatste vlak ligt de link met heling. Voertuigen en voertuigonderdelen worden op bestelling gestolen, vinden via reguliere handelsorganisaties c.q. autobedrijven hun weg naar de legale markt in ons land en het buitenland en worden ook via internet verkocht. Op basis van de analyses is een tweetal dadergroepen te onderscheiden. Het eerste type dadergroep is een criminele groepering die binnen die groep een aantal functies zelf uitvoert (denk aan stelen, klonen en verkopen). Dit zijn overigens geen gesloten criminele groepen omdat bepaalde functies of kennis worden 'ingekocht' bij een andere dadergroep of bij een individu. Deze dadergroepen komen vooral uit Nederland.

Box 3.3 – Omkatten, klonen of duplo's

Auto's klonen komt sinds enkele jaren in het hele land voor. Klonen geldt als de opvolger van het omkatten. In het geval van omkatten krijgt een gestolen auto de identiteit van een schadeauto of wrak. Omdat vanuit de aanpak de focus meer gericht is op het innemen van kentekens van wrakauto's, hanteren criminelen sinds 2007 in toenemende mate de methode van klonen.

Bij het klonen krijgt een gestolen auto de identiteit van een auto die wel legaal op de weg is. Het principe ziet er in algemene zin als volgt uit: criminelen hebben een gestolen voertuig en zoeken naar een vergelijkbaar exemplaar (duplo) op internet of bij een dealer. Ze stelen de identiteit van de auto en gaan zelfs zo ver dat ze bij een proefrit de onderhoudsboekjes stelen of namaken. In de gestolen auto plaatsen zij vervolgens de kilometerstand en het chassisnummer van de duplo. Bovendien wordt het kentekenbewijs nagemaakt en worden de nummerplaten gedupliceerd. Vervolgens worden de auto's voor scherpe prijzen via het internet verkocht. Een vervelende bijkomstigheid hiervan is dat de wettelijke eigenaar pas bemerkt dat zijn auto is overgeschreven op de naam van iemand anders wanneer deze boetes ontvangt waarvoor deze duplo-auto verantwoordelijk is.

Het tweede type dadergroep is te beschouwen als een criminele organisatie met een celstructuur, die aangestuurd wordt vanuit een centraal punt. In de cellen worden de verschillende functies die nodig zijn om een auto te stelen en af te voeren (zoals stelen, koerieren, documentfraude, omkatten en verkopen) min of meer afzonderlijk van elkaar uitgevoerd. Op het moment dat een functie, bijvoorbeeld 'de stelers', uitvalt doordat de politie een (deel van de) groep oppakt, kan de criminele organisatie met het terugplaatsen van een nieuwe groep stelers blijven functioneren. Bij deze dadergroepen is vooral sprake van dadergroepen van buiten Nederland.

Box 3.4 – Voorbeelden van heling van voertuigen en voertuigonderdelen

Personen binnen de dadergroep hebben diverse BV's op hun naam staan. Deze BV's zijn zowel gevestigd in Nederland als in het buitenland en houden zich bezig met de in- en verkoop van werkmaterieel. Deze bedrijven worden gebruikt om het gestolen werkmaterieel te verkopen en transporteren naar landen in Oost-Europa en het Midden-Oosten. Het werkmaterieel wordt getransporteerd via de weg of via grote havens in Duitsland of België. Binnen een korte periode konden er elf gestolen voertuigen worden gelinkt aan de dadergroep. Deze voertuigen hadden een waarde van bijna anderhalf miljoen euro.

Uit het onderzoek blijkt een verwevenheid van onder- en bovenwereld, daar de hoofdverdachte een legaal bedrijf in de autobranche heeft en derhalve ook RDW-erkend is. Deze persoon heeft geen vergunning voor het demonteren van auto's, maar doet dit veelvuldig gezien de grote hoeveelheid onderdelen die worden gevonden in verschillende loodsen die hij in beheer heeft. De herkomst van deze onderdelen kan niet worden verklaard. Verschillende gevonden voertuigen en voertuigonderdelen blijken in het buitenland te zijn gestolen en naar Nederland te zijn vervoerd. Uit het onderzoek blijkt dat de handel van onderdelen met name via internet en via de (legale) onderneming verloopt. Het wederrechtelijk verkregen voordeel bedraagt circa een miljoen euro.

In een van de grensregio's van Nederland verdwijnen in het voorjaar van 2011 meerdere SUV's van hetzelfde merk en type. Uit verkennend onderzoek van de politie blijkt dat deze auto's door een uit het buitenland afkomstige dadergroep worden gestolen en vervolgens naar het Oostblok gereden worden door een koerier. Stelers werken in opdracht van een criminele organisatie in Litouwen en verblijven telkens gedurende een korte periode in Nederland. Om onopgemerkt te blijven voor de Nederlandse politie, vliegen zij op Duitse luchthavens. Daar huren zij een auto met Duits kenteken, waarmee zij onopvallend in de Nederlandse grensstreek kunnen opereren. De verdachten bekijken voorafgaand aan hun komst naar Nederland via Google Streetview waar voor hun interessante auto's aanwezig zijn en doen vervolgens een voorverkenning bij de gevonden adressen. Wanneer zij de auto stelen, maken zij gebruik van technisch zeer geavanceerde methoden om de beveiliging en de startonderbreker te omzeilen. Naar schatting is de groep in een jaar tijd verantwoordelijk voor iets meer dan 100 gestolen voertuigen. De schadepost bedraagt, gebaseerd op de nieuwwaarde van de gestolen auto's, bijna 4,4 miljoen euro.

Een aantal hoofdlijnen

Uit het voorgaande blijkt dat er waar het gaat om heling relaties liggen met (malafide) ondernemingen en ondernemers en er dus sprake is van een verwevenheid tussen onder- en bovenwereld. Dit geldt niet alleen voor het verhandelen van geheelde goederen, maar ook voor het verkrijgen van informatie over eventuele waardevolle spullen. *'De broer van een van de verdachten is slotenmaker. Hij adverteert alleen in de Gouden Gids en niet online, en met name oudere mensen maken nog gebruik van de Gouden Gids. Als hij dan bij een woning kwam, keek hij rond en stelde hij vragen over dure goederen. Deze informatie en adressen speelde hij dan weer door aan zijn broer.'* Verder blijkt uit diverse opsporingsonderzoeken het internationale en georganiseerde karakter waarbij helers of criminele organisaties sturend optreden in hetgeen gestolen wordt: 'stelen op bestelling'.

Zowel de opsporingsonderzoeken als de gesprekken met respondenten leiden tot de conclusie dat er een relatie gelegd worden tussen heling en ondermijning,

onder meer doordat bonafide ondernemers sterk benadeeld kunnen worden door structurele helingpraktijken. Een respondent over ondermijning en voertuigcriminaliteit: '*Het ondermijnt het vertrouwen in het handelsverkeer, verstoort de concurrentieverhoudingen, vergt een onevenredige belasting voor toezicht en handhavende partijen en zorgt voor grote financiële schade bij benadeelde publieke en private partijen zoals burger, rechtspersonen en verzekeringsmaatschappijen*.' In de optiek van andere respondenten wordt er in de opsporing te weinig aandacht besteed aan heling. *'Een onderzoek naar heling is vrij uitzonderlijk. [..] Het houdt op bij onderzoek naar diefstal, terwijl die goederen natuurlijk dan wel ergens naartoe gaan.'* Respondenten wijzen er daarbij op dat met heling veel geld verdiend wordt. Bewustzijn van burgers en partijen die diefstal en heling (onbewust) faciliteren achten zij van belang. Te denken valt dan aan autoverhuurbedrijven, vakantieparken en bedrijven die opslagruimte aanbieden. Daarbij constateert een respondent wel dat dergelijke partijen nu nog geen informatiepunt hebben waar zij signalen kunnen melden. Hieraan zou in de aanpak aanvullend aandacht kunnen worden besteed. Daarnaast geeft een respondent aan dat in de aanpak meer aandacht voor de combinatie van steler en heler zou moeten zijn. *'Bij het steler-heler verhaal is er een bewijsbare zaak omdat goederen aan deze personen gekoppeld kunnen worden. Nu stappen we vaak halverwege in en is het lastig om heling te bewijzen.'*

3.6 Ontwikkelingen in de laatste tien jaar

Wanneer de onderzoeksresultaten uit de studie van Van de Mheen & Gruter (2007) vergeleken worden met onderhavige onderzoeksresultaten, is een aantal zaken vergelijkbaar (type daders). Er zijn echter ook vier ontwikkelingen c.q. veranderingen te noemen.

1. Heling heeft nog meer een plek in de digitale wereld gekregen. Het aantal verkoopsites op internet en het bereik daarvan zijn de afgelopen tien jaar toegenomen en de populariteit van de sites is immens.[28] Daarnaast bieden Whatsapp, Facebook en andere sociale media anno 2016 een nieuwe infrastructuur om gestolen goederen van eigenaar te laten veranderen.
2. De sociale netwerken in bepaalde wijken in ons land waar heling normaal is en onderdeel is van een tweede of parallelle economie, lijkt voor een deel ook een aansluiting te hebben met georganiseerde vormen van heling. Bepaalde courante goederen (fietsen, scooters, E-bikes) komen vanuit wijken in het georganiseerde criminele circuit.
3. Er zijn niet alleen digitale markten bijgekomen, maar ook veel lokale markten. Te denken valt aan de pop-up markten voor goud en sieraden, self-storage waar 'garageverkoop' plaatsvindt en ketens van tweedehands opkopers. De

gelegenheid om te helen is zowel online als offline groter geworden en deels geïnstitutionaliseerd.

4. Heling lijkt in vergelijking met tien jaar geleden een meer georganiseerd en internationaal karakter te hebben gekregen. Ook lijkt het erop dat de georganiseerde dadergroepen zich meer zijn gaan richten op specifieke (dure en courante) goederen en onderdelen die heel snel doorgesluisd worden naar het buitenland.

De toename van heling via het internet is zowel vanuit de gelegenheidstheorie (toegenomen bereik en mogelijkheid) als de rationele keuzetheorie (lage pakkans) te verklaren. Daarnaast bieden de gewone (offline) opkopers natuurlijk ook een afzetmarkt voor dieven, waarbij de pakkans – zeker tot de introductie van het DOR – laag was. Daar is dus ook sprake van een combinatie van pakkans en gelegenheid. De werking van de sociale netwerken sluit ook aan bij de gelegenheidstheorie en de rationele keuzebenadering. Rationele keuze omdat de pakkans als laag wordt ingeschat: juist via deze sociale netwerken is immers sprake van vertrouwen. Gelegenheid omdat goederen simpelweg goedkoper kunnen worden verworven. Daarin speelt dus ook de moraal – het normaal vinden van heling – mee en mogelijk beïnvloedt ook de (slechte) financiële positie van mensen deze beslissing. In diverse interviews die wij met helers hadden, zijn deze argumenten naar voren gekomen. De ontwikkeling dat heling meer georganiseerd plaatsvindt en een sterker internationaal karakter lijkt te krijgen, is te verklaren door de relatief lage pakkans (er is vanuit de opsporing weinig aandacht voor het delict heling) en de hoge opbrengsten.

Eindnoten

1. Dit is exclusief data van de politie-eenheid Amsterdam voor een deel van deze periode. Deze data kon door de Nationale Politie niet worden verstrekt. Een uniek BVH-nummer bevat in enkele honderden gevallen meerdere helingzaken. Het betreft 57.516 unieke BVH-nummers.
2. Later in dit hoofdstuk gaan we nader in op de kenmerken en werkwijzen van helers.
3. Het betreft niet het aantal unieke verdachten, maar het totaal aantal keer dat de politie in een jaar personen als verdachte van heling heeft geregistreerd. We kiezen voor het vermelden van deze cijfers, omdat deze een representatiever beeld geven van de mate waarin de politie met heling te maken heeft (zie bijlage 12, tabel 1).
4. De politie-eenheid Den Haag deed deze observatie tijdens de Nationale Actiedag in oktober 2015 (Nieuwsbrief Heling nummer 2, februari 2016).
5. In CBS Statline is het niet mogelijk een nader onderscheid te maken naar type fiets (bijvoorbeeld elektrische fietsen).
6. Zie bijlage 12, tabel 2.
7. Binnen deze categorie vallen onder andere waarde- en identiteitspapieren, kentekenbewijzen, medicamenten, huishoudelijke gebruiksvoorwerpen, sleutels, bouw- en installatiemateriaal en speelgoed.

8. Zie bijlage 12, tabel 3 en 4.
9. Zie bijalge 12, tabel 5.
10. Hierbij is het lastig om vast te stellen of de aangeboden goederen van diefstal afkomstig zijn omdat het vermelden van serienummers op internet lang niet altijd verplicht is. De herkomst van de goederen kan daardoor niet worden gecontroleerd. Bij de overdracht van het goed zou dit overigens wel kunnen.
11. Hoewel spullen verkocht kunnen worden via het internet, is dit voor helers van grote partijen niet aantrekkelijk vanwege de in hun ogen (te) grote herleidbaarheid c.q. pakkans.
12. Professionele helers verkopen opgeschoonde en herverpakte goederen ook aan winkels die te goeder trouw handelen. Dit kan in de praktijk betekenen dat een winkel de eigen gestolen goederen terugkoopt zonder dat de winkel zich hiervan bewust is.
13. Zie bijlage 12, tabel 6.
14. Er zijn 32 missings op leeftijd waardoor de N lager uitvalt. Daarnaast zijn 71 personen jonger dan 12 jaar waardoor deze buiten de leeftijdscategorieën vallen.
15. Indien bij personen meermaals een RISc vanwege heling is afgenomen in de periode 2010 tot en met 2014, is de meest recent afgenomen RISc gescoord.
16. De modus is 20 jaar en de mediaan is 27 jaar.
17. Zie bijlage 13.
18. Totalen tellen niet altijd op tot 1.535 vanwege doorgaans enkele missings. In een uitzonderingsgeval (11 houding) is sprake van circa 40 missings.
19. Het gaat daarbij voornamelijk om helers die zich in een huidig of gelijktijdig delict schuldig hebben gemaakt aan artikel 416 Sr (opzetheling) en in mindere mate om schuld- of gewoonteheling.
20. Dit profiel en het hierna volgende profiel van een volwassen heler zijn tot stand gekomen door het raadplegen van de RISc's van verschillende typen helers (i.c. jongvolwassen helers en volwassen helers). Informatie uit de betreffende RISc's is gecombineerd om herleidbaarheid naar een specifiek persoon te voorkomen.
21. Totalen binnen deze groepen tellen niet altijd op tot 1.535 vanwege enkele missings.
22. Het betreffende item is niet voor alle 1.535 personen ingevuld. Het aantal waarnemingen is doorgaans echter dusdanig hoog dat de invloed van de enkele tientallen missings minimaal is. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt derhalve niet telkenmale het aantal waarnemingen waarop het percentage is gebaseerd, vermeld.
23. Dit betreft de leefgebieden 'Delictgegevens', 'Opleiding', 'Inkomen', 'Vrienden', 'Drugs', 'Denkpatroon' en 'Houding' (zie tabel 3.5).
24. Voor de websites in tweedehands goederen is oplichting – het niet leveren van het gekochte goed - een veel groter probleem.
25. Zogenaamde faillissementspartijen blijken regelmatig afkomstig te zijn van ladingdiefstal.
26. Het gaat dan om gehuurde ruimten voor opslag in een verzamelgebouw.
27. Een week van te voren wordt een advertentie geplaatst dat men er is en contant betaalt.
28. De grootste site, Marktplaats, heeft dagelijks 1.3 miljoen bezoekers en 350.000 nieuwe advertenties.

4 De burger en het bedrijfsleven over heling

De meningen van burgers en ondernemers over de positieve en negatieve gevolgen van heling staan in dit hoofdstuk centraal. Op basis van een burgerpanel gaan we eerst in op de meningen van de burgers, om vervolgens op basis van literatuur en interviews in te gaan op het perspectief van het bedrijfsleven.

4.1 Burgerpanel

Het is bijzonder dat er in ons land nagenoeg geen onderzoeksmateriaal voorhanden is waarin aan burgers gevraagd is naar hun mening over en houding ten opzichte van heling. In samenwerking met Intomart GfK hebben we in het kader van onderhavig onderzoek een online vragenlijst uitgezet. Enerzijds om zicht te krijgen op de mate waarin mensen zich al dan niet (bewust) schuldig maken aan heling. Anderzijds is onder burgers nagegaan wat de gepercipieerde (positieve en negatieve) gevolgen van heling zijn. Met het burgerpanel kunnen we zicht krijgen op de (potentiële) omvang van heling en de impact die burgers aan dit delict toekennen.

Het burgerpanel van marktonderzoeksbureau Intomart GfK is een afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Dit burgerpanel kan benaderd worden met allerhande vragen.[1] In het kader van dit onderzoek is aan een selectie van 5.500 personen van vijftien jaar en ouder een online vragenlijst met twaalf vragen voorgelegd.[2] Daarvan hebben 3.053 respondenten (56%) de vragenlijst volledig ingevuld. De antwoorden van deze ruim 3.000 respondenten vormen de basis voor deze paragraaf. We gaan eerst in op de achtergrondkenmerken van het panel.

4.1.1 Achtergrondkenmerken burgerpanel

Van de 3.053 respondenten is 48 procent man en 52 procent vrouw. De leeftijden variëren tussen de 15 en 95 jaar, met een gemiddelde van 52 jaar.[3] Tachtig procent van de respondenten is autochtoon, negen procent is westers allochtoon en elf procent is niet-westers allochtoon.[4] Kijkend naar de hoogst voltooide opleiding is

iets meer dan een derde van de respondenten laagopgeleid, veertig procent gemiddeld opgeleid en een kwart hoogopgeleid. De respondenten zijn qua sociale klasse ongeveer gelijk verdeeld over de hogere en lagere sociale groepen. 44 procent van de respondenten komt uit het westen van het land, tien procent uit het noorden, ruim twintig procent uit het oosten en 25 procent uit het zuiden. Op enkele punten verschillen de respondenten van de algehele Nederlandse bevolking. Ten behoeve van de representativiteit van het panel zijn de data gewogen naar leeftijd, geslacht, opleiding, regio en etniciteit. Goed om op te merken is dat het burgerpanel overigens sterk op de verdeling van de Nederlandse bevolking lijkt. Enkel personen in de leeftijd van 15 tot en met 29 jaar, welke wat vaker lager opgeleid zijn en relatief vaker van niet westerse allochtone afkomst zijn, zijn in het burgerpanel licht ondervertegenwoordigd. Met de weegfactor worden de uitkomsten van deze personen zwaarder meegeteld, waardoor de gewogen steekproef representatief is van de Nederlandse bevolking.[5]. Bij slechts 4,7 procent van het totale burgerpanel is de weegfactor groter dan twee. De gemiddelde weegfactor over het burgerpanel is nagenoeg 1, namelijk 1,000003.

4.1.2 Resultaten burgerpanel

In deze paragraaf beschrijven we de antwoorden op de vragen die we hebben voorgelegd aan het burgerpanel. De bijbehorende tabellen zijn te vinden in bijlage 11.[6]

Kwaliteit en prijs doorslaggevend bij het kopen van goederen

Allereerst is gevraagd welke overwegingen bij respondenten de doorslag geven bij het kopen van goederen. Daarbij hebben alle 3.053 respondenten één of meerdere antwoorden gegeven. Ruim 80 procent van de respondenten geeft aan de kwaliteit doorslaggevend te vinden. Eveneens ruim 80 procent vindt de prijs belangrijk. Garantie op het product wordt door bijna 40 procent van de respondenten genoemd en 36 procent noemt de persoon of winkel waar het product wordt gekocht als een doorslaggevende overweging. Een eerlijke herkomst – een voor onderhavig onderzoek belangrijk onderwerp – wordt door bijna dertig procent genoemd. Tot slot wordt door een enkeling een andere doorslaggevende reden bij het kopen van goederen genoemd, zoals de noodzaak tot het kopen van het product, de service, functionaliteit en duurzaamheid.

Ingezoomd op de eerlijke herkomst van het goed en de achtergrondkenmerken van personen die dit al dan niet belangrijk vinden, blijkt dat mensen met een hoge opleiding een eerlijke herkomst van een goed significant vaker belangrijk vinden dan mensen met een gemiddelde opleiding.[7] Ook zijn mensen die de eerlijke herkomst belangrijk vinden gemiddeld ouder dan mensen die dit niet belangrijk vinden.[8] Op de andere achtergrondkenmerken vinden we geen significante verschillen.

Negen procent van de respondenten is bereid om te helen

De vraag of men iets zou kopen voor een prijs beneden de marktprijs – ook wanneer men vermoedt of weet dat dit product gestolen is – beantwoordt 91 procent van de respondenten negatief: zij zullen deze 'gestolen' goederen niet kopen. Ongeveer negen procent van de respondenten is daarentegen wel bereid deze goederen (misschien) te kopen. De redenen die mensen geven om een product (misschien) te kopen, lopen uiteen van de betrouwbaarheid (van de afzender) c.q. of het een bekende is, tot de aantrekkelijkheid van de prijs, de 'eerlijkheid van het goed' en het (kleine) risico dat er aan zit. Zo noemt iemand dat hij het misschien koopt, '*…als hij/zij er geen gedonder mee kan krijgen.*'

Drie procent van de respondenten heeft daadwerkelijk geheeld

Van de respondenten (n=288, 9%) die hebben aangegeven (misschien) bereid te zijn gestolen goederen te kopen, geeft dertig procent aan wel eens een goed gekocht te hebben waarvan hij/zij weet dat het gestolen is. Dit betekent dat van het totale burgerpanel bijna drie procent aangeeft weleens goederen geheeld te hebben. Het profiel van deze helers is als volgt: tweederde is man met een gemiddelde leeftijd van 39 jaar. Ze behoren iets vaker tot een hogere sociale klasse dan tot een lagere sociale klasse[9]. Wat betreft de opleiding heeft bijna 60 procent een gemiddelde opleiding, een derde is laag opgeleid en de overige zeven procent is hoogopgeleid. Vergeleken met de rest van de steekproef zijn de 'helers' vaker gemiddeld opgeleid dan niet helers en zijn de niet-helers vaker hoogopgeleid dan de helers. Wat betreft de laagopgeleiden is er geen significant verschil tussen helers en niet-helers.[10]

Box 4.1 – Heling en de Nederlandse bevolking

Wanneer de percentages uit het GfK-panel geëxtrapoleerd worden naar de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder[11] blijkt dat ruim 1,2 miljoen Nederlanders (misschien) bereid zijn om goederen te helen en hebben ruim 422.000 Nederlanders van 15 jaar en ouder zich wel eens schuldig gemaakt aan heling.[12]

GSM's, elektronica en gereedschap worden vooral gekocht

Respondenten die hebben aangegeven (misschien) bereid te zijn gestolen goederen te kopen (n=288), geven aan dat zij voornamelijk mobiele telefoons en audiovisuele apparatuur (bijvoorbeeld radio's, tv's en luidsprekers) met een verdachte afkomst zouden kopen of dit al eens hebben gedaan (21% en 18%). Daarnaast staan huishoudelijke apparaten en gereedschap ook en hoog op de lijst (17%). Computers, film- en fotografieapparatuur en vervoermiddelen met een verdachte afkomst zijn

voor vijftien tot zestien procent van deze personen aantrekkelijk om te kopen (of zijn al eens door hen gekocht). Sieraden zijn het minst aantrekkelijk; zeven procent van deze groep respondenten geeft aan dit te kopen of al eens te hebben gekocht. Tot slot geeft 37 procent van de groep respondenten aan dat zij andere goederen zouden kopen (of hebben gekocht); het gaat dan bijvoorbeeld om kleding, parfum en tabak. De aantrekkelijkheid van diverse goederen kan verschillen naar achtergrondkenmerken, zo blijkt uit nadere analyses.

- Zowel westerse als niet-westerse allochtonen zijn vaker bereid tot of het daadwerkelijk kopen van gestolen mobieltjes en sieraden[13] in vergelijking met autochtonen.
- De kopers (helers) van mobieltjes, sieraden, audiovisuele apparatuur, film- en fotografiegoederen, huishoudelijke apparaten, vervoermiddelen, sieraden[14] en computers[15] zijn gemiddeld jonger dan zij die dit niet kopen.
- Wat betreft gestolen audiovisuele apparatuur, computers, film- en fotografiegoederen, gereedschap[16], huishoudelijke apparaten[17] blijkt dat mannen dit vaker (bereid zijn te) kopen dan vrouwen.
- Zij die bereid zijn gestolen huishoudelijke apparaten te kopen of dit al wel eens gedaan hebben, zijn vaker laag opgeleid dan hoog opgeleid.[18]
- De midden en hoogopgeleiden kopen vaker vervoermiddelen met een verdachte afkomst dan laag opgeleiden.[19]

Kopen van gestolen goederen: online markten en rommelmarkten favoriet

Respondenten denken op allerlei manieren aan gestolen goederen te kunnen komen. Volgens meer dan de helft van alle respondenten (54%) is 'online' – zoals op sites als Marktplaats en Speurders – de meest eenvoudige manier om aan gestolen spullen te komen. Een vijfde van de respondenten (21%) geeft aan dat dit ook op rommelmarkten makkelijk is, gevolgd door het schoolplein en de straat (11%). Kopen via vrienden en kennissen (7%) of via reguliere handelsorganisaties (2%) zoals UsedProducts en telefoonwinkels worden minder genoemd. Vijf procent van de respondenten geeft – bij de optie 'anders' – aan dat zij geen idee hebben hoe ze aan gestolen goederen zouden kunnen komen.

Afzetmarkt voor gestolen goederen lijkt op aankoopmarkt

Wat betreft de afzetmarkt voor gestolen goederen is meer dan de helft van de respondenten van mening dat deze – net als bij het kopen van (mogelijk) gestolen goederen – voornamelijk online gemakkelijk verkocht of aangeboden kan worden (56%). Daarnaast denkt ruim een vijfde van de mensen dat rommelmarkten een makkelijke afzetmarkt zijn (22%), gevolgd door vrienden of kennissen (9%), het

schoolplein of op straat (7%). Reguliere handelsorganisaties worden eigenlijk niet als een aantrekkelijke afzetmarkt gezien (1%). Ook bij deze vraag is heeft vijf procent van de respondenten aangegeven – bij de optie 'anders' – dat zij geen idee hebben hoe ze het makkelijkst gestolen goederen kunnen verkopen of aanbieden.

De eenvoud van het kopen en verkopen van gestolen goederen

Om zicht te krijgen op de eenvoud van het kopen en verkopen van gestolen goederen hebben de respondenten wisselend vier (van de acht) soorten goederen voorgelegd gekregen. Elk soort goed is daarmee door ongeveer 1.500 respondenten beoordeeld. Zowel bij het kopen als verkopen van gestolen goederen blijkt dat respondenten denken dat gestolen mobiele telefoons en gereedschap makkelijker (ver)koopbaar zijn dan bijvoorbeeld sieraden en huishoudelijke apparaten. Vervoermiddelen worden als (zeer) moeilijk (ver)koopbaar ervaren.[20] Tot slot geeft bij elk goed ongeveer veertig procent van de respondenten aan dat zij niets weten of geen mening hebben over de koop- of verkoopbaarheid van gestolen goederen.

De pakkans wordt klein geacht bij het kopen en verkopen van gestolen goederen

Hoewel iets meer dan tien procent van de respondenten niets weet of geen mening heeft over de pakkans bij de koop en verkoop van gestolen goederen, schat een groot deel van de overige respondenten de pakkans bij vrijwel alle voorgestelde gestolen goederen summier in: tussen de 70 en 80 procent van de respondenten denkt dat de pakkans klein tot zeer klein is en rond de tien procent schat de pakkans (zeer) groot.

Er is een uitzondering en dat betreft de gepercipieerde pakkans bij de verkoop van gestolen vervoermiddelen[21]. Daarbij denkt bijna veertig procent van de respondenten dat de pakkans bij de verkoop groot tot zeer groot is. Bij de aankoop van gestolen vervoermiddelen gaat het om 36 procent.

Respondenten schatten de straf voor heling veel te laag

Aan respondenten is gevraagd wat volgens hen de maximale gevangenisstraf is voor het bewust kopen, verkopen of in bezit hebben van gestolen goederen. De werkelijke maximale gevangenisstraf is zes jaar. Het blijkt dat slechts twee procent van de respondenten dit weet. De overige respondenten schatten de (theoretische) strafmaat voor heling vrijwel allemaal te laag in.[22] Het blijkt dat personen die de maximale strafmaat voor heling juist inschatten significant vaker bereid zijn om zich (misschien) schuldig te maken aan heling dan personen die de maximale strafmaat inschatten op zes maanden.[23] Hetzelfde geldt voor personen die de maximale strafmaat op twee jaar inschatten. Deze laatste groep maakt zich bovendien ook significant vaker schuldig aan heling in vergelijking met personen die de maximale straf op zes maanden schatten.[24] Uit nadere analyses blijkt dat de respondenten die

de maximale strafmaat van zes jaar juist schatten niet tot de groep 'helers' behoren. Helers schatten de strafmaat veel lager in want maar liefst 70 procent van de personen die zich wel eens schuldig maakt aan heling denkt dat de strafmaat zes maanden (45%) dan wel een jaar (25%) is.

Slachtoffers van diefstal of inbraak meer bereid om te helen

We hebben nog een aantal verdiepende analyses uitgevoerd. Er is namelijk een groep (42%) respondenten die zelf weleens het slachtoffer is geweest van diefstal of inbraak. Uit de verdiepende analyse blijkt dat personen die weleens slachtoffer zijn geweest van een diefstal of inbraak, zich significant vaker schuldig gemaakt hebben aan heling in vergelijking met personen die nog nooit slachtoffer van diefstal of inbraak zijn geweest.[25]

47 procent van deze slachtoffers geeft aan dat zij één keer slachtoffer zijn geweest en 43 procent geeft aan dat zij twee tot drie keer slachtoffer van diefstal of inbraak zijn geweest. De overige tien procent is vier keer of vaker slachtoffer geweest. De analyses laten zien dat personen die vaker dan één keer slachtoffer zijn geweest niet alleen significant vaker bereid zijn om een goed te kopen beneden de marktwaarde dan personen die één keer slachtoffer zijn geweest,[26] maar dat zij zich ook significant vaker schuldig hebben gemaakt aan heling dan personen die één keer slachtoffer zijn geweest.[27]

De tevredenheid over de afhandeling van een diefstal of inbraak door de politie lijkt gelijkmatig verdeeld te zijn over de onderscheiden categorieën. Ruim een derde is noch tevreden noch ontevreden. Daarnaast is dertig procent (zeer) tevreden en 35 procent (zeer) ontevreden. De verdiepende analyses laten zien dat personen die (zeer) ontevreden zijn over de afhandeling van de diefstal of inbraak significant vaker bereid zijn tot heling dan personen die (zeer) tevreden zijn over de afhandeling. Wat betreft de daadwerkelijke heling, blijkt ook dat personen die (zeer) ontevreden zijn over de afhandeling zich significant vaker schuldig hebben gemaakt aan heling dan zijn die (zeer) tevreden zijn.[28]

4.2 Het bedrijfsleven over heling

In deze paragraaf staan we stil bij de gevolgen van heling voor het bedrijfsleven en gaan we in op het bewustzijn van overheidspartijen (i.c. politie en justitie) en het bedrijfsleven voor deze gevolgen en het belang dat deze partijen hechten aan de bestrijding van heling.

4.2.1 De gevolgen van heling voor het bedrijfsleven

Vermogensdelicten als diefstal en inbraak hangen samen met heling. Een overgrote meerderheid van de diefstallen en inbraken (80%) wordt namelijk gepleegd met het

doel om gestolen goederen door te verkopen. De schade van diefstallen en inbraken is aanzienlijk. Jaarlijks lijden winkeliers, zoals juweliers, elektronica- en kledingzaken, naar schatting 1,2 miljard euro schade. De schade voor transportbedrijven, die het slachtoffer kunnen worden van voertuig- en/of ladingdiefstal, wordt geschat op 350 miljoen euro (Snoek & Van der Poel, 2014). Om diefstal en inbraak te voorkomen nemen bedrijven verschillende maatregelen, zoals het installeren van hang- en sluitwerk met een SKG-certificaat,[29] beveiligingscamera's en een inbraakalarmsysteem. Deze kosten moeten worden doorberekend in de prijs van goederen, waardoor de concurrentiepositie ten opzichte van malafide handelaren verslechtert (Van de Mheen & Gruter, 2007). Anno 2014 is de handel in tweedehands goederen in toenemende mate een aandachtspunt. Het landelijk bereik van het internet maakt het gemakkelijk om online (tweedehands) spullen te verkopen.[30] Op deze online handelsplatformen kunnen ook gestolen spullen worden aangeboden, waardoor deze partijen beleid hebben moeten ontwikkelen om dit tegen te gaan.[31] Naast de online handel in (tweedehands) goederen neemt het aantal fysieke (tweedehands) winkels toe.[32] Van de Mheen & Gruter (2007) stelden reeds dat reguliere handelsorganisaties zich incidenteel of op meer structurele basis schuldig kunnen maken aan heling. De stijgende populariteit van de handel in (tweedehands) goederen biedt (malafide) ondernemingen die hierin handelen de mogelijkheid om (ook) bij winkeliers en transportbedrijven gestolen goederen te kopen en te verkopen. Tot slot zijn er met pop-up winkels en self-storage ook nieuwe verkooppunten voor (tweedehands) goederen bijgekomen.

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat heling en, daarmee samenhangende, delicten als diefstal en inbraak tot directe en indirecte schade leiden voor bonafide ondernemers en online marktpartijen: zij lijden schade en moeten kosten maken om diefstal en/of heling te voorkomen en aan te pakken. Aan de andere kant profiteren malafide handelaren, waaronder ook handelaren in (tweedehands) goederen, op incidentele of structurele basis van het aanbod van en de vraag naar gestolen goederen. Als er voor de consument geen waarneembaar verschil qua uiterlijk is tussen 'eerlijke' en gestolen goederen die goedkoper worden aangeboden, kan dit deels verklaren waarom niet alleen de meest malafide) handelaren kunnen en willen profiteren van de markt voor gestolen goederen.

Experts hebben in interviews aangegeven dat heling niet alleen ondermijnend werkt voor de reguliere economie, maar ook op het snijvlak tussen boven- en onderwereld zit. '*Gewone burgers zijn klant bij de onderwereld en grote sommen geld worden via verschillende markten in binnen- en buitenland witgewassen.*'
Heling zou volgens sommige respondenten heel anders geframed moeten worden. Heling is een vorm van veel voorkomende criminaliteit maar omdat het slachtofferloos lijkt te zijn, is er te weinig aandacht voor en vinden heel veel burgers het normaal. Dit terwijl er sprake is van een faciliterend misdrijf waardoor ernstige

vermogensmisdrijven (soms met geweld) vanuit de vraaggedachte gepleegd zullen blijven worden. Bonafide ondernemers – denk aan de juwelier die overvallen wordt of de vrachtwagenonderneming waarvan de lading wordt gestolen – zijn hiervan direct de dupe.

Hierna wordt aandacht besteed aan het bewustzijn van overheidspartijen (i.c. politie en justitie) en het bedrijfsleven voor deze gevolgen en het belang dat deze partijen hechten aan de bestrijding van heling.

4.2.2 Bewustzijn van de nadelige gevolgen van heling en het belang van de aanpak

De bestrijding van heling is niet alleen noodzakelijk om de nadelige gevolgen van heling terug te dringen, maar ook om andere delicten (waaronder High Impact Crimes: hierna HIC) tegen te gaan. Uit verschillende recente initiatieven blijkt dat overheidspartijen en het bedrijfsleven zich in toenemende mate bewust zijn van dit feit. Het bewustzijn van overheidspartijen en het bedrijfsleven over de nadelige gevolgen van heling en de aanpak van dit delict, liggen derhalve in elkaars verlengde.

Binnen de aanpak kunnen verschillende preventieve elementen worden onderscheiden. Ten eerste wordt aandacht besteed aan het terugdringen van de vraag. De gedachte hierachter is dat het terugdringen van de vraag leidt tot een kleiner aanbod c.q. minder vermogensdelicten die aan heling voorafgaan. De overheid werkt bij het vergroten van het bewustzijn van burgers over het verkopen en kopen van gestolen goederen samen met fysieke en online marktpartijen. Zo heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie in 2015 in samenwerking met online partijen (Marktplaats) en offline partijen (waaronder opkopers, winkelketens en verzekeraars) een campagne georganiseerd die burgers enerzijds moest stimuleren goederen te registreren en anderzijds er bewust van moest maken dat zij (online en offline) het risico lopen gestolen goederen te kopen. Op deze wijze kunnen burgers zich immers onbewust schuldig maken aan heling. Daarnaast worden burgers op online handelsplatformen zelf gewezen op aspecten waarop zij kunnen letten bij het online aanschaffen van goederen. Te denken valt dan aan de prijs ten opzichte van soortgelijke producten, de achtergrond van de verkoper (positieve of negatieve waarderingen, locatie binnen of buiten Nederland). Ook wordt een beroep gedaan op het gezond verstand van mensen: als een advertentie te mooi is om waar te zijn, is deze dat vaak ook.[33]

Box 4.1 - Online marktplaatsen en heling

We spraken met vertegenwoordigers van Speurders, Tweakers, Marktplaats en Autotrack. Dit zijn vier online handelsplatformen die samen ongeveer twee miljoen bezoekers per dag hebben en de ruimte bieden aan honderdduizenden advertenties. Voor de marktplaatsen is heling op basis van de incidentele meldingen die ze krijgen eigenlijk geen issue.[34] Omdat klanten zoeken naar een koopje, zullen ze vanzelfsprekend niet melden dat ze eigenlijk te weinig betalen voor een goed. Het lijkt met andere woorden een slachtofferloos delict. *'…Een Nederlander wordt tijdelijk 'blind' als een product goedkoop wordt aangeboden.'*

Zoals aangegeven, zijn de online handelsplatformen zich bewust van het feit dat heling voorkomt en worden klanten wel geïnformeerd over de risico's van het kopen van gestolen goederen en werkt men mee aan politieonderzoeken. De meeste online platformen geven aan dat ze het niet proportioneel achten om proactief nog meer te doen dan ze al doen. Voorbeelden van wat men meer zou kunnen doen, zijn: het achterlaten van een review over de verkoper, een community die onregelmatigheden meldt, het blokken van accounts, het ondersteunen bij het doen van een aangifte, het reageren op meldingen of in het geval van Autotrack het checken van het kenteken van de auto en het verplicht plaatsen van de meldcode van het kenteken in de advertentie.

Naast de vraagzijde ligt er een preventieve focus op de aanbodzijde. Hier worden barrières opgeworpen om vermogensdelicten tegen te gaan en de handel in gestolen goederen te bemoeilijken. In relatie tot het voorkomen van vermogensdelicten wordt al langere tijd samengewerkt tussen overheid en bedrijfsleven (zie Actieplan Veilig Ondernemen 2, 2005; Actieplan Veilig Ondernemen 3, 2007). Tegenwoordig wordt aan deze publiek-private samenwerking vormgegeven door maatregelen te treffen die erop gericht zijn de veiligheid in een winkelgebied of een bedrijventerrein te vergroten. Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO; CCV, 2015) en de Bedrijven Investeringszone (BIZ; Wet op de Bedrijveninvesteringszones, 2014) zijn voorbeelden van kaders waarbinnen dergelijke maatregelen – zoals (overval)preventietrainingen of het inzetten van extra toezicht – getroffen worden. Ook zijn opkopers bezocht op de actiedag heling van de Nationale Politie in oktober 2015, waarbij zij werden geïnformeerd over en aangesloten op het Digitaal Opkopers Register (DOR). Opkopers worden bij het implementeren van het DOR ondersteund door de overheid: zo is het gebruik van het DOR voor opkopers kosteloos en is een regeling in het leven geroepen waarmee opkopers schadeloos kunnen worden gesteld wanneer zij te goeder trouw een illegaal verkregen goed blijken te hebben gekocht (de zogenaamde SODA-regeling).[35]'. Met de invoering van het DOR wordt beoogd

de afzetmarkt voor gestolen goederen te verkleinen, omdat – bij een deugdelijke registratie van (aanbieders van) tweedehands goederen door de opkopers – de pakkans toeneemt (Nieuwsbrief heling nummer 2, Snoek & Van der Poel, 2014; Van Ham, Scholten & Ferwerda, 2015).

Online handelsplatformen maken – tot slot – gebruik van de sanctiemogelijkheid om een account (tijdelijk) te blokkeren of een advertentie te verwijderen wanneer deze in strijd is met de gebruikersvoorwaarden. Hiervan kan onder andere sprake zijn wanneer gestolen waar aangeboden wordt.[36]

Eindnoten

1. Zie bijlage 8 voor achtergrondinformatie over het totale GfK-panel.
2. De vragenlijst is opgenomen in bijlage 9.
3. De mediaan ligt op 54 jaar.
4. Dit is een afspiegeling van de Nederlandse bevolking, waarin bijna 80 procent autochtoon, ruim negen procent westerse en 12 procent niet-westerse allochtoon is (bron: statline.cbs.nl).
5. In bijlage 10 worden de beschrijvende statistieken en achtergrondinformatie over het (gewogen en ongewogen) burgerpanel weergegeven.
6. In de vragenlijst zat een doorverwijsfunctie opgenomen, waardoor het – afhankelijk van de antwoorden die zijn gegeven – mogelijk is dat niet elke respondent alle vragen voorgelegd heeft gekregen.
7. P=0.05
8. P=0.01
9. Sociale klasse is iets anders dan opleidingsniveau, zoals we later in deze paragraaf zullen zien.
10. P=0.01
11. Dit is overeenkomstig met het GfK-panel.
12. Uit de gesprekken met 'helers' weten dat het dan ook om de eenmalige aankoop van een 'extreem' goedkope fiets kan gaan, waarvan men vermoedt dat het niet deugt.
13. P=0.01.
14. Alle P=0.01.
15. P=0.05.
16. Alle P=0.01.
17. P=0.05
18. P=0.01.
19. P=0.01.
20. Dit is niet nader uitgesplitst naar type vervoermiddel, maar het ligt voor de hand dat respondenten het hier vooral hebben over auto's.
21. Ook dit lijkt vooral over auto's te gaan.
22. Het merendeel (56%) is van mening dat de maximale straf zes maanden gevangenisstraf bedraagt, ruim twintig procent denkt dat dit één jaar gevangenisstraf is. Daarnaast denkt vijftien procent dat de maximale straf twee jaar bedraagt, vijf procent denkt dat dit vier jaar is.
23. P=0.01.
24. P=0.05.
25. P=0.01.
26. P=0.01.

27. P=0.05.
28. P=0.01 bij zowel de bereidheid als daadwerkelijke heling. Daarnaast zijn er op beide punten geen significante verschillen gevonden met de groep 'noch tevreden, noch ontevreden'.
29. Hang- en sluitwerk met een SKG-certificaat voldoet aan de Nederlandse norm voor sterkte en duurzaamheid. Een classificatiesysteem geeft de inbraakwerendheid van het product weer. Zie www.consuwijzer.nl.
30. Zie www.mt.nl, 'Drie verklaringen voor de opkomst van de tweedehands markt' (26 november 2014)
31. Zo werkt Marktplaats bijvoorbeeld samen met gebruikers, politie en Justitie om het aanbod van gestolen spullen aan te pakken (zie 'Beleid en regels' op www.marktplaats.nl).
32. Zie www.mt.nl, 'Drie verklaringen voor de opkomst van de tweedehands markt' (26 november 2014)
33. Zie bijvoorbeeld 'Veilig handelen tips voor koper' (Marktplaats), 'Veilig Handelen' (Marktplaza), 'Heling en verboden objecten handel' (Speurders) en de 'Frequently Asked Questions (FAQ)' (Tweakers).
34. Oplichting is voor de online marktplaatsen een veel groter probleem waar ze dan ook veel meer klachten over ontvangen. Op zich is dit logisch omdat oplichting geen slachtofferloos delict is.
35. De ServiceOrganisatie Directe Aansprakelijkstelling (SODA) is een organisatie die namens de ondernemer de schade op de dader verhaalt. Zie voor meer informatie paragraaf 5.1.2. Opgemerkt zij dat Detailhandel Nederland (DHN) een andere systematiek hanteert.
36. Zie bijvoorbeeld 'Algemene voorwaarden' (Tweakers), 'Account is geblokkeerd', 'Mijn advertentie is verwijderd' en 'Samenwerking Marktplaats met overheidsinstanties' (Marktplaats).

5 De aanpak

In dit hoofdstuk staan we stil bij de aanpak van heling in ons land en in het buitenland en staan we stil bij de werkzaamheid en neveneffecten van de aanpak. We besluiten dit hoofdstuk met een aantal kansen voor de aanpak.

5.1 Maatregelen in Nederland

Tijdens de diverse onderzoeksactiviteiten is er aandacht geweest voor de aanpak van heling. Later in dit hoofdstuk zal blijken dat er de afgelopen jaren het nodige in gang is gezet en daarnaast onderscheidt ons land zich positief van het buitenland als het gaat om die aanpak. Toch is een kritische noot op zijn plaats. Veel experts geven namelijk aan dat de prioriteit voor de aanpak bij gemeente, politie, Openbaar Ministerie (OM) en marktpartijen en het bewustzijn bij de burger (nog) te laag te zijn. Dit ondanks het feit dat heling faciliterend is voor vermogenscriminaliteit.

Een respondent: 'Maatschappelijk is heling nog geen veelbesproken onderwerp. Het wordt niet als 'storend' gezien, terwijl mensen het wel heel vervelend vinden als er dingen gestolen worden. Als de maatschappelijke verandering bij de burger niet komt, blijft de vraag- en aanbodcyclus draaiende.'

Een andere respondent: 'Zowel binnen de politie (de activiteit per eenheid verschilt) als het OM zou heling veel serieuzer genomen moeten worden in de aanpak. Het aantal recente opsporingsonderzoeken waarbij het onderzoek zich focust op heling is zeer klein. Op zich blijft die geringe aandacht verbazen. HIC wordt belangrijk gevonden, maar een belangrijk faciliterend misdrijf als heling krijgt niet de aandacht die het logischerwijs verdient.

In deze paragaaf geven we een beschrijving van de huidige aanpak in ons land. Twee projecten nemen we daarbij uitvoeriger onder de loep. Ten eerste zijn dit de

website StopHeling.nl en een aan deze website gekoppelde app. Daarnaast is het DOR ontwikkeld. We gaan eerst in op deze twee projecten[1] om daarna een beeld te geven van de overige maatregelen en acties in ons land.[2]

5.1.1 StopHeling

StopHeling bestaat uit een website en een aan deze website gekoppelde app. De belangrijkste schakel in de aanpak van heling via StopHeling wordt gevormd door de consument (burgers) en opkopers. Zij kunnen op deze website en in de app aan de hand van een serienummer controleren of een goed als verloren of gestolen geregistreerd staat. Wanneer dit het geval is, kan via de website of de app een melding worden gedaan zodat de politie in actie kan komen. Aanvullend kunnen consumenten (serie)nummers van eigen goederen preventief registreren. Wanneer zij het slachtoffer worden van een vermogensdelict, zijn eventueel ontvreemde goederen makkelijker als gestolen door de politie te registreren. Een aantal verzekeraars maakt gebruik van dit overzicht voor de afhandeling van schadeclaims (niet alleen na inbraak of andere vormen van diefstal, maar ook na brand).

Database van StopHeling

De database van StopHeling wordt sinds 2010 gevuld door de unieke (en soms niet unieke) goederen die in BVI als gestolen (verduisterd of verloren) geregistreerd staan.[3] Deze goederen worden elke vier uur automatisch in de database van StopHeling gezet. Een beperking van dit project is dat alleen unieke goederen, waarbij aangifte is gedaan en waarbij een serienummer is opgegeven, worden opgenomen in de database. Niet unieke goederen – zoals kleding, tassen en juwelen – vallen daardoor (vooralsnog) buiten het bereik van het project.[4] Goederen komen alleen in StopHeling wanneer een serienummer is opgegeven, echter dit blijkt voor vervuiling te kunnen zorgen doordat er ook 'onbekend' kan worden ingevuld. Een zoekslag op serienummer 'onbekend' levert daardoor veel *hits* op. Dezelfde beperking geldt voor veel fietsen omdat niet alle fietsen een serie- of framenummer hebben.

Box 5.1 – DNA van een sieraad

Momenteel worden alleen unieke goederen vanuit BVI in StopHeling opgenomen. In de nabije toekomst – medio 2016 – kunnen bepaalde niet-unieke goederen zoals sieraden uniek gemaakt worden. Door specifieke kenmerken (type, grootte, vorm, kleur, gebruikte materialen) van het betreffende sieraad vast te leggen ontstaat het 'DNA van het sieraad'. Het DNA van het sieraad staat model voor branchespecifieke productkaarten waarmee in de toekomst bepaalde niet-unieke goederen uniek kunnen worden gemaakt.

Goederen in StopHeling

De database van StopHeling bevat op 1 mei 2016 ruim 925.000 goederen (tabel 5.1). Dit aantal is de afgelopen maanden redelijk gelijkmatig gestegen. De daling in het aantal goederen tussen het eerste en tweede trimester van 2015 (van 1.025.455 naar 883.830 goederen) is te verklaren door een grote opschoning in de database StopHeling. De redenen voor deze opschoning waren dat 1) het afmelden van goederen in StopHeling niet in alle gevallen goed ging en 2) ook niet-unieke goederen in het bestand stonden; deze kunnen echter niet tot een hit leiden. Deze zijn toen verwijderd.

De top drie van geregistreerde goederen in StopHeling bestaat op 1 mei 2016 uit fietsen (296.539), communicatieapparatuur (163.134) en computers (88.340) (Trimesterrapportage StopHeling en DOR, 1e trimester 2016).

Tabel 5.1 – Aantal en soort goederen in de database van StopHeling[5]

Jaar	**2014**			**2015**			**2016**
Trimester	*1e*	*2e*	*3e*	*1e*	*2e*	*3e*	*1e*
Totaal aantal goederen in StopHeling	825.050	903.125	973.557	1.025.455	838.387	883.830	925.743
1. Fietsen	-	-	-	-	268.060	284.311	296.539
2. Communicatie-apparatuur	-	-	-	-	147.393	155.412	163.134
3. Computers	-	-	-	-	81.723	85.046	88.340
4. Kentekenplaat	-	-	-	-	47.229	49.746	52.133
5. Personenauto	-	-	-	-	38.657	40.426	42.231
6. Bromfiets	-	-	-	-	31.488	33.386	34.741
7. Snorfiets	-	-	-	-	15.905	16.950	17.648
8. Fotocamera	-	-	-	-	14.844	15.244	15.618
9. Overige	-	-	-	-	12.694	13.620	14.751
10. Telefoon	-	-	-	-	9.802	10.036	10.314

Bron: Trimesterrapportage StopHeling en DOR (1e trimester 2016)

Ondanks dat er alleen unieke goederen (met een serienummer) moeten worden opgenomen vanuit BVI in StopHeling, blijkt dat er ook niet-unieke goederen zijn geregistreerd. Op basis van een analyse die is uitgevoerd op 18 januari 2016[6] blijkt dat 86 procent (651.974) van de goederen in StopHeling te kenmerken is als uniek en 14 procent (102.199) als niet uniek.

Gebruik van site en app StopHeling

De site en app van StopHeling worden veel gebruikt: in 2014 zijn 455.804 zoekvragen in StopHeling gesteld, in 2015 689.737 en in het eerste trimester van 2016 bedraagt dit aantal 283.254. Burgers hebben daarnaast in 2014 470 meldingen van gestolen goederen gedaan in StopHeling, in 2015 gaat het om 406 meldingen. In het eerste trimester van 2016 bedraagt dit aantal 70 (Trimester rapportage StopHeling en DOR, 1ste trimester 2016). Hoewel het aantal zoekvragen sinds 2014 elk trimester lijkt te stijgen, is de stijging van het aantal meldingen door burgers die slachtoffers zijn geworden van diefstal beperkt. Kennelijk gebruiken burgers de app vooral om een goed dat ze overwegen aan te schaffen te checken op zijn betrouwbaarheid.

5.1.2 Het Digitaal Opkopers Register (DOR)

Opkopers van tweedehands goederen hebben een registratieplicht die staat omschreven in artikel 437 Sr. Deze registratieplicht bestaat reeds sinds 1880. Op basis van artikel 437 Sr zijn opkopers wettelijk verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Hierin moeten zij de volgende zaken registeren: a) de datum van verkrijgen van het goed; b) een zo specifiek mogelijke omschrijving van het goed; c) de prijs; d) de naam en het adres van de aanbieder van het goed. Bij de handel in koper(legering) tegen contante betaling moeten ook het nummer en het type identiteitsbewijs waarmee de aanbieder zich legitimeert – inclusief land van herkomst – worden vermeld. Aanvullend op het inkoopregister kunnen gemeenten opkopers via de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) verplichten een verkoopregister bij te houden. De wettelijke basis hiervoor is verankerd in artikel 437ter Sr.

De voor opkopers verplichte registratie van ingekochte goederen vond tot voor kort uitsluitend op papier plaats. In 2011 heeft de politie een digitale variant ontwikkeld die het DOR wordt genoemd. Het DOR biedt de mogelijkheid om automatisch, aan de hand van een serienummer, te controleren of een goed als gestolen geregistreerd staat in StopHeling. Wanneer dit het geval is, is er sprake van een match en ontvangt de politie hiervan automatisch een melding. Sinds het voorjaar van 2015 is in alle politie-eenheden gestart met de implementatie van het DOR en StopHeling. Vanaf 2017 wordt er een wetgevingstraject ingezet waarna – indien de wet wordt aangenomen - het voor alle opkopers van tweedehands en ongeregelde goederen verplicht zal zijn om te werken met een digitaal registratiesysteem. Hiermee wordt beoogd de registratie van ingekochte goederen te vergemakkelijken. Ook levert het DOR waardevolle informatie voor de opsporing, reactief (wanneer een burger aangifte gedaan heeft) en proactief (waarin nog geen aangifte is gedaan).

Box 5.2 - De opbrengst van DOR geïllustreerd

In Rotterdam wordt een burger beroofd van zijn mobiele telefoon. Hij doet hiervan aangifte. Kort daarna biedt een vrouw een mobiele telefoon aan bij een telefoonwinkel in Enschede, die gebruikmaakt van het DOR. Het blijkt dat dit de in Rotterdam gestolen telefoon betreft. De politie krijgt een melding van deze match en de verdachte verkoopster kan worden aangehouden. Het slachtoffer van de beroving wordt binnen enkele dagen op de hoogte gebracht dat de zaak is opgelost en zijn telefoon terecht is.

Tijdens een controle wordt het inkoopregister van een juwelier gecontroleerd. Hieruit blijkt dat iemand in een korte periode voor enkele duizenden euro's aan goud heeft aangeboden. Verder onderzoek naar deze persoon wijst uit dat deze werkzaam is in de thuiszorg. Tijdens zijn werkzaamheden blijkt hij sieraden en juwelen van cliënten te ontvreemden. Het doorzoeken van zijn woning levert een veelheid aan gestolen sieraden en horloges op en leidt tot de aanhouding van deze persoon.

Het DOR heeft zich de afgelopen jaren positief ontwikkeld. Zo blijkt dat het totaal aantal gemeenten met aangesloten opkopers tussen 1 mei 2015 en 1 mei 2016 is gestegen van 190 tot 265. Ook het aantal aangesloten opkopers is in deze periode gestegen, namelijk van 1.663 tot 3.023[7] opkopers.[8] Figuur 5.1A laat zien dat er per politie-eenheid verschillen bestaan waar het gaat om de mate van implementatie van het DOR bij opkopers van tweedehands goederen. Zo zijn in de politie-eenheden Amsterdam, Den Haag, Noord-Holland en Noord-Nederland in mei 2015 minder dan vijf opkopers per 100.000 inwoners aangesloten op het DOR. In de politie-eenheden Oost-Nederland en Rotterdam zijn daarentegen in 2015 meer dan vijftien opkopers per 100.000 inwoners op het DOR aangesloten. Een jaar later – mei 2016 – is er grote vooruitgang geboekt als het gaat om de aangesloten opkopers op het DOR (figuur 5.1B). Hoewel de eenheden Noord-Holland en Noord-Nederland relatief gezien nog steeds het laagste aantal opkopers per 100.000 inwoners hebben (vijf tot tien opkopers), hebben alle eenheden vooruitgang geboekt in het aantal opkopers per 100.000 inwoners. Zo hebben Midden-Nederland en Zeeland West-Brabant zich gevoegd bij de eenheden met meer dan vijftien aangesloten opkopers per 100.000 inwoners en behoort Den Haag niet langer tot de groep met minder dan vijf opkopers, maar tot de groep met tien tot vijftien opkopers per 100.000 inwoners.[9]

Figuur 5.1A – Aantal opkopers aangesloten bij het DOR per 100.000 inwoners[10] per politie-eenheid (1 mei 2015).

Figuur 5.1B – Aantal opkopers aangesloten bij het DOR per 100.000 inwoners[11] per politie-eenheid (1 mei 2016).

Box 5.3 – De gemeentelijke aanpak van heling onderzocht

Het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft in 2016 een enquête uitgezet onder Nederlandse gemeenten. De meerderheid daarvan (82%) geeft aan dat er in de eigen gemeente opkopers van tweedehands of ongeregelde goederen gevestigd zijn, waarbij circa tweederde (69%) antwoordt betrokken te zijn bij de implementatie van het DOR en de aanpak van heling.[12] Ruim driekwart van de gemeenten (78%) geeft aan dat het webdossier van het Centrum voor Veilig en Criminaliteitspreventie (CCV) voldoende handvatten biedt om vorm te kunnen geven aan het beleid. Op basis van de gegeven antwoorden blijkt dat registers van opkopers nog lang niet altijd gewaarmerkt zijn (58%) en dat er in meer dan tweederde van de gemeenten (69%) nog geen voorziening getroffen is voor de wettelijke meldplicht van opkopers. Wel zijn in meer dan driekwart van de gemeenten (79%) bepalingen opgenomen ter bestrijding van heling. Zo geldt op basis van de gegeven antwoorden een gemiddelde bewaartermijn van 4,6 dagen voordat opgekochte goederen verkocht mogen worden en is in 120 gemeenten het voeren van een verkoopregister verplicht. Een vijfde van de gemeenten (20%) heeft beleid ontwikkeld op het gebied van bestuurlijke handhaving. Zo bestaat in twintig gemeenten de mogelijkheid tot tijdelijke sluiting van bedrijfspanden van opkopers ter bestrijding van heling. Tien gemeenten geven aan tot tijdelijke sluiting van panden te zijn overgaan, maar dan vanuit het perspectief van ondermijning. Bron: Enquête onder gemeenten, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016

Treffers StopHeling en DOR

Wanneer goederen die in StopHeling als gestolen geregistreerd staan als gestolen gekoppeld worden aan goederen die in het DOR geregistreerd zijn die zijn aangeboden bij een opkoper is het mogelijk dat er een treffer c.q. 'match' tussen de twee systemen is. In 2014 zijn er 4.149 matches met het DOR geregistreerd. In 2015 is dit aantal opgelopen tot 11.560 (een stijging van 179 procent) en in het eerste trimester van 2016 zijn er al 4.486 matches geregistreerd (Trimesterrapportage StopHeling en DOR, 1e trimester 2016). Steeds vaker worden gestolen goederen met andere woorden digitaal in beeld gebracht waarna er een vervolgactie mogelijk is.[13] Goed om op te merken is dat het aantal matches ten opzicht van het jaarlijks aantal gestolen goederen laag is. Dit kan vanzelfsprekend te maken hebben met het feit dat opkopers niet de enige binnenlandse afzetmarkt vormen, serienummers verkeerd worden ingevoerd waardoor er geen match ontstaat of goederen naar het buitenland verdwijnen.

Aanvullende maatregelen

In het verlengde van het DOR zijn en worden er aanvullende maatregelen genomen. Zo wordt er in 2016 een helpdesk ingericht waar opkopers terecht kunnen met technische vragen over het DOR. In oktober 2015 is tevens de Service Organisatie Directe Aansprakelijkheidsstelling (SODA) – vergelijkbaar bij winkeldiefstal – voor opkopers ingevoerd. SODA bestrijkt verschillende gebieden, waaronder het DOR. Opkopers die zijn aangesloten op het DOR krijgen via SODA de mogelijkheid om (in)directe schade te verhalen op helers wanneer achteraf blijkt dat een opgekocht product gestolen is en in beslag moet worden genomen. Het gaat om een standaardbedrag van €206,- voor de indirecte schade waar de kosten voor het opkopen van het in beslag genomen goed bovenop komen. In de eerste drie maanden na de invoering van SODA zijn er 60 civiele vorderingen van opkopers in behandeling genomen. Daarnaast sluiten vandaag de dag zich steeds meer partijen aan bij StopHeling. Zo heeft het Verzekeringsbureau Voertuigcriminaliteit (VbV) een verzoek gedaan om ook in StopHeling te kunnen kijken, zodat zij op die manier schade kunnen verhalen bij stelers. Ook worden alle fietsen die bij fietsdepots worden ingevoerd, gecheckt op StopHeling. Grote ondernemers zoals MediaMarkt, UsedProducts en fietsenhandelaren die op het DOR zijn aangesloten kunnen gebruikmaken van een tool waardoor zij maar één keer gegevens hoeven in te voeren. De gegevens staan dan én in het DOR, én in hun eigen registratiesysteem. Daarnaast zijn er verzekeringsmaatschappijen die ook grote stappen maken met zoekmachines naar gestolen goederen. Het gaat bijvoorbeeld om verzekeraar Delta Lloyd en het systeem Sjerlok.

Box 5.4 – DOR en de kansen voor de opsporing

Op dit moment is de politie bezig om een opsporingsmodule door te ontwikkelen waarmee men op basis van informatie digitaal en proactief kan rechercheren.[14] De eerste analyses die zijn uitgevoerd zijn veelbelovend. Men kan bijvoorbeeld nagaan of (en hoe vaak) iemand bij de digitaal aangesloten opkopers in Nederland iets verkocht heeft[15], ook zonder dat hij of zij voorkomt in andere politiesystemen. Een respondent geeft aan dat op die manier een verzorger van bejaarden in beeld kwam, die keer op keer gestolen sieraden inleverde (box 5.2). Verder kunnen met de opsporingsmodule bijvoorbeeld aangeboden goederen bij opkopers gekoppeld worden aan een lijst met veelplegers. Het gaat daarbij om personen die veelvuldig iets hebben verkocht aan een opkoper en bekend zijn als notoire woninginbreker.

Ook zijn er, met het oog op het vergroten van het bewustzijn van burgers en opkopers (recent) verschillende acties ondernomen. Zo was er in oktober 2015 een Nationale Actiedag van de Nationale Politie waarin opkopers werden bezocht, geïnformeerd en aangesloten op het DOR. Ook werden burgers via de campagne heling geïnformeerd over tips om heling te voorkomen en werd de StopHeling-app gepromoot. Het CCV heeft een webdossier 'heling' en stappenplan voor de implementatie van DOR gelanceerd met bruikbare informatie over en goede voorbeelden van de aanpak van heling. De StopHeling-app en het DOR zijn tevens tijdens andere momenten gepromoot met als doel het gebruik te vergroten[16].

5.1.3 Neveneffecten van en aandachtspunten bij het DOR en StopHeling

Zoals eerder genoemd zal het wetgevingstraject om het DOR verplicht te stellen in 2017 starten. De gedachtegang is daarom nu: *'…begin er maar vast mee.'* Er zijn twee factoren die de landelijke implementatie van het DOR remmen. Ten eerste is een aansluiting op het DOR voor opkopers niet in elke (lokale) APV een vereiste. Ten tweede verschilt de implementatiesnelheid en prioriteit voor het DOR per politie-eenheid en per gemeente. Zolang niet alle opkopers in het land zijn aangesloten, kunnen goederen gemakkelijk in een andere – niet op DOR aangesloten – gemeente of politie-eenheid worden aangeboden waardoor er sprake is van een waterbedeffect. Toch moet het DOR in perspectief geplaatst worden, want langzaam maar zeker groeien de aantallen aangesloten gemeenten en opkopers (zie ook de figuren 5.1A/B). Uit gesprekken met experts blijkt dat het bij de implementatie van het DOR helpt om het onderwerp heling te koppelen aan onderwerpen als fietsendiefstal en High Impact Crime (HIC). Heling als faciliterend misdrijf en het DOR als instrument kunnen dan meeprofiteren met de focus die er is op dergelijke thema's.

Box 5.5 – Ook dieven kennen het DOR

Uit tapgesprekken in een opsporingsonderzoek naar een criminele jeugdgroep in Oost-Nederland komt naar voren dat de jongens goed op de hoogte zijn van het feit dat de opkopers van tweedehands goederen in hun stad zijn aangesloten op het DOR. Derhalve geven ze in de gesprekken aan dat dit voor hen niet veilig is en dat ze met de gestolen waar naar een andere regio gaan.

Samenhangend met de introductie van het DOR moeten handelaren zich (op eenvoudige wijze) bij de gemeente laagdrempelig en beter kunnen registreren als tweedehands handelaar, iets dat lang niet in elke gemeente goed geregeld is. Bovendien speelt mee dat handelaren zich niet altijd uit zichzelf aanmelden, *'…ze wachten tot*

de politie of de gemeente langskomt om ze te betrekken bij het DOR. Ze melden zich niet uit zichzelf aan, want dan komt het zwarte circuit naar boven. Ze doen het pas als het moet.' Respondenten geven aan dat niet voldoen aan de wettelijk verplichte meldplicht (art. 437ter Sr) nu eigenlijk beloond wordt, want opkopers kunnen daardoor uit beeld blijven bij controles. Bovendien doen politie en BOA's van de gemeente vooral controles bij opkopers die zijn aangesloten op het DOR. Neveneffect kan zijn dat heling juist bij de andere niet op het DOR aangesloten opkopers plaatsvindt waar minder of nauwelijks gecontroleerd wordt (box 5.5).[17] Vermeldenswaardig in dit kader zijn de positieve ervaringen in de Rotterdamse pilot 'meldpunt opkopers'. Hier voldoen opkopers via een automatische tool (het Digitale Opkopers Loket, DOL) aan hun meldplicht, waarna ze ook aangesloten kunnen worden op het DOR. Het DOL komt in 2016 landelijk beschikbaar voor belangstellende gemeenten.

Box 5.6 - De fysieke controles en de opbrengsten

Om een beeld te geven van de omvang van de controles bij opkopers en de effecten ervan zoomen we in op het jaar 2015. In dat jaar werden er in ons land door de politie 2.675 controles bij opkopers uitgevoerd (zoals vastgelegd in maatschappelijke klasse I34).[18] Tijdens die controles werd 47 keer heling vastgesteld en werden er in totaal 30 verdachten aangehouden. Naast het in beeld komen van verdachten werden op basis van de controles (I34) ook bestuurlijke maatregelen opgelegd. Het betreft in 2015 in totaal 144 verzoeken tot een bestuurlijke maatregel (I901) en 148 keer het opleggen van een bestuurlijke maatregel (I913). Daarnaast wordt 31 keer het verzoek tot een bestuurlijke waarschuwing gedaan (I914) en wordt de bestuurlijke waarschuwing 126 keer opgelegd (I902).[19]

Een neveneffect van het DOR is dat bepaalde dadergroepen zich meer en meer gaan richten op niet unieke goederen zoals goud en sieraden. Het DOR is namelijk gebouwd op serienummers waardoor een goed uniek is en er een match met een aangifte te maken is.

Eerder is al aangegeven dat de politie samen met de goud- en zilverbranche (juweliers) en de metaalbranche bezig is met 'het DNA van het sieraad of het metaal' waardoor niet unieke goederen via foto's en een code uniek gemaakt worden. Op basis van gesprekken met de branche blijkt dat het erg bewerkelijk is voor juweliers om ieder sieraad te registreren. Als er niet gewerkt wordt aan de gebruikersvriendelijkheid van het DNA van het sieraad dan zullen veel goedwillende juweliers afhaken, zo is de verwachting.

5.1.4 Overige maatregelen en acties

De maatregelen tegen heling – naast opsporen en vervolgen – (zie ook 4.2.2) bestaan uit:

- de implementatie van het DOR en controle op de registratieplicht;
- ontwikkeling interface voor winkelketens;
- ontwikkeling van een branchespecifieke kaart voor juwelen en metaal;
- de ontwikkeling van een opsporingsmodule in DOR;
- de app en website Stop Heling;
- juridische maatregelen (aanpassingen 437Sr, 552Sv en uitbreiding boa-domeinen);
- diverse campagnes – op lokaal en landelijk niveau – via websites en nieuwsbrieven om het publiek en opkopers te informeren en bewust te maken van heling en het bevorderen van de registratie van waardevolle eigendommen;
- meldpunt opkopers (automatiseringstool);
- webdossier en stappenplan bij het CCV met goede voorbeelden voor partijen die bij de aanpak van heling betrokken zijn;
- directe aansprakelijkstelling.

Andere voorbeelden van aanpak of maatregelen gericht op heling hebben wij binnen het onderzoek via de literatuur of experts niet kunnen vinden. Omdat heling een delict is waar een ander delict (diefstal) aan vooraf gaat zijn er wel diverse maatregelen die in de eerste plaats het doel hebben om diefstal te voorkomen, maar dergelijke maatregelen kunnen in de tweede plaats eveneens een preventieve werking hebben op heling. We geven een aantal voorbeelden – en dus geen uitputtend overzicht – van maatregelen die vallen binnen de volgende drie subcategorieën: bewust maken van de burger, traceerbaar of uniek maken van producten en de inzet van lokmiddelen met GPS.

Om burgers meer bewust te maken van de risico's van inbraak (en om daarmee in het verlengde een preventief effect te hebben op heling) is bijvoorbeeld de website www.geefinbrekersgeenkans.nl opgezet. Hier worden tips gegeven om een huis beter te beveiligen tegen inbraak. Ook laat de politie tijdens voetstapacties[20] bij niet-afgesloten deuren of open ramen een flyer achter in de vorm van een voetstap met de tekst '*Dit had de voetstap van een inbreker kunnen zijn*'. Burgers krijgen daarnaast tijdens deze acties tips om hun huis en schuur beter te beveiligen tegen inbraak.

Een ander type maatregel waar indirect ook de aanpak van heling bij gebaat is, is het traceerbaar of uniek maken van producten. Burgers kunnen bijvoorbeeld tijdens grafeeracties, die worden georganiseerd door de politie, een unieke code in het

frame van hun fiets laten graveren.[21] Door de unieke code is het lastiger om de fiets door te verkopen als deze gestolen is. Een andere manier om de traceerbaarheid van een fiets te vergroten is door de fiets permanent te markeren door middel van een sticker met een uniek registratienummer.[22] Ook andere goederen – die vanuit de fabriek al voorzien kunnen zijn van een serienummer – zoals AED's,[23] autoruiten en tablets kunnen worden voorzien van een unieke dan wel persoonlijke code.[24] Duidelijk is dat bij een veelvoud aan producten preventieve maatregelen kunnen worden genomen om de traceerbaarheid te vergroten. Door het vergroten van de traceerbaarheid wordt de kans op diefstal, en daarmee in het verlengde heling, kleiner.

Naast het aanbrengen van externe kenmerken om goederen te beveiligen bestaan er, specifiek bij een aantal elektronische producten, een tweetal manieren om de producten te beveiligen. De locatie van motorvoertuigen zoals bijvoorbeeld auto's, motoren, scooters en boten kan bijvoorbeeld, als deze optie uit de fabriek niet aanwezig is, door het aanbrengen van GPS volgsystemen door consumenten zelf op afstand worden vastgesteld.[25] Meerdere telefoon-, tablet- en laptopfabrikanten hebben daarnaast standaard een *track and trace* optie ingebouwd in hun producten. Ook is er tegenwoordig een fabrieksoptie in telefoons die het mogelijk maakt om ze op afstand te vergrendelen dan wel persoonlijke gegevens te wissen.[26] Deze maatregelen, waarbij de traceerbaarheid van elektronische producten via GPS volgsystemen wordt vergroot en waarbij producten op afstand onbruikbaar kunnen worden gemaakt verkleinen de kans op diefstal en heling.

Eerder in deze paragraaf werden acties aangehaald waarbij de politie probeert het bewustzijn van burgers en opkopers op het gebied van diefstal te vergroten. Vanuit de invalshoek van de politie worden er tevens andere (repressieve) maatregelen getroffen die zich specifiek richten op daders van diefstal. Afhankelijk van het soort goederen die worden gestolen – en ook waar – kan de politie besluiten een lokmiddel in te zetten. Een lokmiddel is een product voorzien van GPS en wordt neergezet op een plek waar bekend is dat er veel van dit soort producten worden gestolen. Als er bijvoorbeeld een lokfiets wordt gestolen kan deze, door gebruik te maken van het GPS systeem, worden gevolgd en kan de dader worden opgepakt. Andere producten die worden gebruikt als lokmiddel zijn onder andere auto's, buitenboordmotoren van boten, laptops, rollen koperdraad en telefoons.[27]

5.1.5 Betrokken partijen

De aanpak van heling kent een integraal karakter waarbinnen zowel publieke als private partijen een formele verantwoordelijkheid – en ieder hun eigen belang(en) – hebben. Relevante publieke partijen zijn met name de gemeente en de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en het ministerie van Veiligheid en Justitie.[28]

Opkopers, reguliere handelsorganisaties en offline en online markten die zich bezighouden met de in- en verkoop van tweedehands goederen, zijn de meest voorname private partij. Daarnaast kunnen burgers als een relevante partij worden aangemerkt. We lichten de rollen en verantwoordelijkheden van de genoemde partijen hierna toe (zie onder andere Van Ham, Scholten & Ferwerda, 2015).

- *De gemeente* is verantwoordelijk voor het bijhouden van een actueel overzicht van opkopers die in de gemeente actief zijn c.q. dient ervoor te zorgen dat opkopers voldoen aan hun wettelijke meldplicht. Verder moeten gemeenten voorzien in het waarmerken van de inkoopregisters van de opkopers. Ook kan de gemeente in de APV een verkoopregister verplicht stellen, een minimale bewaartermijn van opgekochte goederen vastleggen en eisen stellen aan de herkenbaarheid van de panden van opkopers. Daarnaast kan de gemeente een stimulerende rol vervullen bij het aansluiten van opkopers op het DOR (onder andere door dit als een vereiste op te nemen in de APV) en het naleven van de registratie- en legitimatieplicht.[29] In het verlengde daarvan kan de gemeente uitvoering geven aan controles ten behoeve van toezicht en handhaving. Tot slot kunnen gemeenten (preventief) aandacht besteden aan de achtergrond van opkopers bij het verlenen van een exploitatievergunning en bestuurlijke maatregelen nemen tegen malafide opkopers.
- *De politie* is verantwoordelijk voor het opnemen van aangiften, het daarin zo volledig mogelijk beschrijven van de gestolen goederen en het optreden wanneer sprake is van een *match* in het DOR of StopHeling. Ook kan de politie een rol vervullen in de handhaving van de registratie- en legitimatieplicht van opkopers.
- *Het OM* is – samen met de politie – verantwoordelijk voor het uitvoeren van opsporingsonderzoeken naar heling en het vervolgen van daders.
- *Opkopers* kunnen met het bijhouden van een deugdelijke registratie van opgekochte goederen en de verkopers van deze goederen, bijdragen aan de aanpak van heling. Het goed uitvoering geven aan deze verantwoordelijkheid kan leiden tot een positief imago van de branche in het algemeen en de desbetreffende opkoper in het bijzonder.
- De eigenaren of beheerders van *online marktplaatsen* en *zwarte markten* zijn partijen die enerzijds kunnen werken aan bewustwording en anderzijds barrières kunnen opwerpen om heling te ontmoedigen.
- *Burgers* dienen zich met name bewust te zijn van de strafbaarheid en impact van heling. Preventief kunnen zij bijdragen aan het terugdringen van heling door hun eigendommen te registreren en/of voordat zij tot

aankoop van tweedehands goederen overgaan, te controleren of deze als gestolen staan geregistreerd en dit te melden bij de politie.

- *Het ministerie van Veiligheid en Justitie* vervult een stimulerende, faciliterende en randvoorwaarden scheppende rol bij de aanpak van heling. Daarbij worden vier beleidslijnen onderscheiden: (1) technische maatregelen (waaronder financiering van het beheer van DOR, vertaling van de website); (2) juridische maatregelen (waaronder aanpassingen van het wetboek van Strafrecht en Strafvordering, beleidsregels ten aanzien van boa's, handhavingsbeleid, privacy); (3) organisatorische maatregelen (gericht op a. gemeenten, zoals stimuleren van de implementatie van het DOR, laten opstellen van webdossier en stappenplan, verbeteren functionaliteit meldplicht opkopers, b. politie, waaronder implementatie, borging en handhaving van de registratieplicht van metaalhandelaren via de boa's van Agentschap Telecom, c. opkopers, waaronder samenwerking met branche- en koepelorganisaties, d. overige partijen, waaronder verzekeraars) en (4) communicatie (gericht op de doelgroepen burgers, opkopers, ondernemers, politie, OM, gemeenten).

Maatregelen tegen heling komen in verschillende documenten aan de orde. Het Actieplan Veilig Ondernemen II (Actieplan Veilig Ondernemen deel 2, 2005) had tot doel een impuls te gegeven aan de systematische aanpak van heling omdat er te weinig kennis over dit onderwerp bestond. Snoek en Van der Poel (2014) hebben een wegwijzer voor de aanpak van heling opgesteld. Per onderdeel van de helingketen (diefstal, heler, consument) geven zij *tips and tricks* voor de aanpak van heling. Zo stellen ze bijvoorbeeld dat diefstal kan worden verminderd door goederen door fabrikanten identificeerbaar en traceerbaar te laten maken of door winkeliers een veiligheidsscan uit te laten voeren om te onderzoeken wat de zwakke plekken binnen hun organisatie zijn en welke maatregelen ze kunnen nemen om deze te verbeteren. Gemeenten kunnen daarnaast winkeliers verplicht stellen om een verkoopregister (zoals geïntegreerd in het DOR) bij te houden zodat er een extra drempel wordt opgeworpen voor de verkoop van gestolen goederen en om de opsporing van deze goederen te versoepelen. Als laatste voorbeeld wordt voorgesteld om burgers meer bewust te maken van het fenomeen en de gevolgen van heling. Een andere brochure is die van StopHeling, waarin informatie wordt gegeven over hoe het DOR en StopHeling.nl kunnen worden ingezet in de aanpak van heling. Bureau Beke heeft samen met het CCV een webdossier over heling[30] en een stappenplan opgesteld (Van Ham, Scholten & Ferwerda, 2015). Het stappenplan is bedoeld voor gemeenten en de politie ter introductie en ter implementatie van het DOR. Gemeenten plaatsen verder informatie over het aansluiten van winkels op het DOR op hun website. Tot slot is de aanpak van heling – gekoppeld aan de

aanpak van HIC – een van de landelijke prioriteiten van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Op basis van de expertmeetings en interviews blijkt dat de aandacht voor (de aanpak van) heling binnen overheidsorganisaties en de samenwerking tussen organisaties in het land erg verschilt. De hiervoor genoemde campagnes en instrumenten hebben er overigens wel voor gezorgd dat heling als thema steeds beter gepositioneerd wordt. In de steden of gebieden waar de aanpak van heling echt staat, werken gemeente en politie vaak schouder aan schouder en is er een duidelijke visie op de aanpak. Heling wordt dan vaak als faciliterend gepositioneerd voor fietsendiefstal of high impact crimes en het aanbrengen van focus blijkt te werken. Wat respondenten verder aangeven, is dat de focus op heling nog te vaak bij enkele personen binnen de politie of een gemeente blijft hangen. Het ontbreken van rugdekking vanuit de leiding van de organisatie (burgemeester of politiechef) is niet bevorderlijk voor de implementatie van de aanpak. Ook zijn er kansen als het gaat om het integraal aanpakken van heling op lokaal niveau. Nog te vaak blijven gemeenten achter bij het tempo van de politie als het gaat om bijvoorbeeld de introductie van handhaving op het DOR. Tot slot wordt door de respondenten aangegeven dat heling een onderbelicht onderwerp is in de opsporing. Bij het OM is er nauwelijks aandacht voor maar ook de integrale aanpak van heling door de RIEC's is (nog) geen thema. Illustratief is dat wij ook veel moeite hebben moeten doen om recente opsporingsonderzoeken gericht op heling te kunnen vinden.

In de samenwerking tussen lokale en landelijke overheid enerzijds en de opkopers, brancheorganisaties en online partijen anderzijds worden stappen gezet. Voorbeelden zijn de voorlichting op websites, SODA of het DNA van het sieraad. Private partijen wijzen er daarbij wel allemaal op dat maatregelen die zij kunnen of, in de ogen van de overheid, zouden moeten treffen om heling tegen te gaan wel proportioneel dienen te zijn. Ondanks dat het een wettelijke verplichting is, noemen ze als aandachtspunten bijvoorbeeld de hoge tijdsinvestering (bijvoorbeeld bij het registeren in het DOR) of het verhogen van barrières voor 'normale' klanten (opgeven allerhande gegevens op een online marktplaats).

Tot slot is er met respondenten gesproken over de burger als een essentiële partij. Heling is voor veel burgers 'te normaal', en dit blijkt ook uit het onderzoek onder het burgerpanel (zie 4.1) dat wij uitvoerden.

In de optiek van veel respondenten zijn het bewerkstelligen van gedragsverandering bij de burger enerzijds en het beter positioneren van heling als faciliterend misdrijf voor vermogenscriminaliteit anderzijds belangrijke speerpunten in de aanpak (zie 5.4).

5.1.6 Cijfers over de afhandeling van helingzaken

In het kader van de aanpak is het ook van belang om na te gaan hoe het staat met de strafrechtelijke aanpak c.q. de afhandeling van helingzaken. Van de 57.516 unieke BVH-nummers in de periode 2011 tot en met 2015 (zie hoofdstuk 3) zijn er iets meer dan een kwart (27%; 15.324) bekend bij het OM.[31] Dit betekent dat aan het genoemde helingfeit een parketnummer gekoppeld is. De eerste bevinding is dan ook dat 73% van de helingzaken niet bij het OM terecht komt. Voor de analyse van de bij het OM bekende helingzaken zijn twee aspecten van belang. Ten eerste dat binnen een parketnummer ook andere strafbare feiten vermeld kunnen staan. Dit komt voor wanneer het OM besluit een verdachte ook andere strafbare feiten ten laste te leggen (het voegen van zaken). Daarnaast kan het ten laste gelegde strafbare feit licht afwijken van het strafbare feit zoals de politie dat heeft geregistreerd. Met andere woorden: waar een persoon binnen de politieregistratiesystemen verdachte van heling is, kan het OM besluiten om (toch) diefstal ten laste te leggen. Er is – zo blijkt uit de door ons verkregen bestanden – daarom niet per definitie sprake van een match tussen de registraties van de politie en het OM waar het gaat om het gepleegde delict. Om tot een zo zuiver mogelijke analyse te komen waar het de afhandeling van heling betreft, heeft de navolgende analyse alleen betrekking op de feiten waarbij het OM een verdachte heling ten laste gelegd heeft. Dit betreft in een periode van vijf jaar in totaal 9.773 feiten van heling die binnen 9.349 zaken ten laste zijn gelegd. Bij 9.651 feiten is een uitspraak bekend. Uit tabel 5.2 blijkt dat een minderheid (44%) van de helingfeiten tot een dagvaarding leidt. In iets meer dan een kwart van de helingfeiten (27%) is sprake van een strafbeschikking/transactie. In één op de vier gevallen is sprake van een al dan niet voorwaardelijk sepot (25%).

Tabel 5.2 – Overzicht wijze van afdoening bij het OM in aantallen en percentages (n=9.651)

Wijze van afdoening	**n (%)**
Dagvaarden	4.287 (44%)
Strafbeschikking / transactie[32]	2.642 (27%)
Onvoorwaardelijk sepot	2.082 (22%)
Voorwaardelijk sepot	287 (3%)
Overdracht / voegen	141 (2%)
Voegen	212 (2%)
Totaal	**9.651 (100%)**

Bron: Management Informatiecentrum (MIC), OM

Van de 4.287 helingfeiten waarbij de verdachte of verdachten gedagvaard zijn, is bekeken hoe het eindvonnis luidt. Dit eindvonnis is bekend voor 3.503 helingfeiten (82%).[33] Uit tabel 5.3 blijkt dat in meer dan driekwart (n=2.828; 81%) van de helingfeiten waarbij de verdachte gedagvaard is, een straf of maatregel is opgelegd.[34]

Tabel 5.3 – Overzicht wijze van afdoening in aantallen en percentages (n=3.503)

Wijze van afdoening	**n (%)**
Geen straf opgelegd	40 (1%)
Schuldigverklaring zonder oplegging straf of maatregel	32 (1%)
Vrijspraak	603 (17%)
Oplegging van straf of maatregel	2.828 (81%)
Totaal	**3.503**

Bron: Management Informatiecentrum (MIC), OM

Welke straf of maatregel voor helingfeiten worden opgelegd (N=2.828), is lastig aan te geven wanneer strafmodaliteiten uiteenlopen en/of elkaar tegenspreken. Wanneer in het vonnis bijvoorbeeld zowel een vrijheidsstraf als een vrijspraak vermeld staan, kan niet worden herleid welk vonnis op welk strafbaar feit betrekking heeft. In totaal is sprake van 372 combinaties van strafmodaliteiten. Vier daarvan zijn eenduidig – in die zin dat enkel een strafmodaliteit is opgelegd – en van enige omvang. In deze gevallen kan worden gesteld dat de strafmodaliteit (onder andere) gerelateerd is aan het plegen van heling. Uit analyses blijkt dat rondom 514 feiten van heling een vrijheidsstraf is opgelegd, in 552 gevallen besloten is tot een geldboete en in 506 gevallen een werkstraf is opgelegd. Tot slot heeft de rechter in 206 gevallen die (mede) betrekking hebben op heling een taakstraf opgelegd.

5.2 Maatregelen in het buitenland

In deze paragraaf staan we nader stil bij de aanpak van heling in het buitenland. Op basis van de gevonden documentatie bespreken we in deze paragraaf maatregelen die in Australië, België, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Zweden worden getroffen. We maken daarbij een onderscheid tussen preventieve en repressieve maatregelen.

5.2.1 Preventieve maatregelen

Er zijn in het buitenland verschillende maatregelen met een preventief karakter. De meerderheid van deze maatregelen richt zich op de registratie van en informatie over goederen voor consumenten, (handels)organisaties en de politie. Een voorbeeld van een maatregel met een breed bereid is CheckMend.[35] Hier kunnen consumenten en

bedrijven informatie opvragen over een tweedehands (met name elektronisch) product. Te denken valt dan aan vragen over de legaliteit van het product (verloren of gestolen), de reparatiegeschiedenis en eventuele verzekeringsclaims. Hiertoe wordt geput uit (wereldwijde) databases van de politie, winkelketens en verzekeraars. Direct gelinkt aan CheckMend zijn Immobilise[36] en de National Mobile Property Register (NMPR).[37] Consumenten kunnen hun goederen als gestolen melden in Immobilise door het serienummer in te voeren. In de NMPR, de nationale database van gestolen goederen van de politie, kan de politie bij het aantreffen van een (vermoedelijk) gestolen goed de legale status uitzoeken door het serienummer in te voeren. Ook is vanuit het Verenigd Koninkrijk een internationaal opererend bedrijf actief dat gestolen kunst in een private database registreert. Handelsorganisaties binnen en buiten het Verenigd Koninkrijk kunnen gebruik maken van deze database om de legale status van een object te controleren.[38] Naast dergelijke maatregelen met een breed, internationaal bereik zijn er ook meer nationale initiatieven. In België beoogt het project 'Eerste Hulp Bij Opsporing' mensen bijvoorbeeld te stimuleren om kenmerken van hun eigendommen (zoals het serienummer, jaar van aankoop en een beschrijving van het eigendom) online of in een map te registreren. Op deze wijze kan na een inbraak worden nagegaan welke eigendommen ontvreemd zijn en kunnen de kenmerken daarvan in de politiesystemen worden geregistreerd.[39] Daarnaast zijn pandjeshuizen en tweedehandswinkels in de Australische staat New South Wales bijvoorbeeld verplicht om een elektronische database bij te houden van de goederen die zij ver- of aankopen. Enige uitzonderingen daargelaten is dit een harde eis voor het verkrijgen van een vergunning om een dergelijke onderneming te mogen exploiteren.[40]

5.2.2 Repressieve maatregelen

Repressieve maatregelen in een aantal buitenlanden richten zich op het opwerpen van barrières binnen de markt voor handel in gestolen goederen. De Market Reduction Approach (MRA) werd in 1998 door Sutton geïntroduceerd en is vanaf 2001 in meerdere politie-eenheden van het Verenigd Koninkrijk geïmplementeerd.[41] Het doel van deze benadering is om de markt voor de handel in gestolen goederen te ontwrichten en het voorkomen van het ontstaan van nieuwe markten hiervoor. Door de politie informatie te laten verzamelen over de markt (bijvoorbeeld welk type goederen het meest worden gestolen, en waar deze weer opduiken) en door dit aan te vullen met informatie uit interviews (*ERASOR[42]*) ontstaat er vanuit verschillende perspectieven een beeld van de (lokale) markt voor gestolen goederen. Dankzij de informatiepositie van de politie kunnen vervolgens gerichte interventies worden opgesteld om de markt te ontwrichten. Hierdoor wordt deze markt minder aantrekkelijk voor dieven en helers (Sutton, Schneider & Hetherington, 2001**;** Sutton, 2008). Een evaluatie van de toepassing van de MRA in twee gebieden liet

geen daling in criminaliteit zien (Hale, Harris, Uglow, Gilling & Netten, 2004). Volgens de auteurs had dit onder andere te maken met het niet volledig kunnen operationaliseren en implementeren van de aangeraden interventies en het ontbreken van harde baseline data. Waar de kwantitatieve resultaten niet aan de verwachtingen voldeden, heeft de methode op kwalitatief vlak wel bij kunnen dragen aan het verzamelen (en analyseren) van informatie over de markt voor gestolen goederen.

Box 5.7 – Experts over de aanpak van heling in omringende landen
In de expertbijeenkomsten kwam naar voren dat Nederland koploper is wat betreft de aanpak van heling in vergelijking met omringende landen. Zowel Europol (European Police Office) als België hebben hun interesse laten blijken in de Nederlandse aanpak. Ten slotte kwam in de expertbijeenkomsten naar voren dat de aanpak van heling in Duitsland per deelstaat verschilt. Dit is een duidelijk verschil met de landelijke aanpak in Nederland.

5.3 Werkzaamheid van maatregelen in ons land

De uitgangspunten van de genoemde theorieën in hoofdstuk 2 kunnen aangrijpingspunten bieden voor de aanpak van heling, een kader bieden voor het beoordelen van (neven) effecten van het gevoerde beleid en behulpzaam zijn bij het in beeld brengen van relevante werkzame mechanismen (zie onder andere Pawson, 2013; Pawson, Greenhalgh, Harvey & Walshe, 2005). We onderscheiden daarom mechanismen op microniveau (daderniveau), mesoniveau (het proces van heling) en macroniveau (de lokale/regionale/landelijke context).

Op microniveau richten mechanismen zich op personen die bekend zijn vanwege regel- en wetsovertredend gedrag of de intentie hebben de regels te overtreden. Te denken valt aan malafide opkopers, bekende veelplegers of criminele samenwerkingsverbanden die gestolen goederen aanbieden en de afzetmarkt in de vorm van burgers en bedrijven die willens en wetens gestolen goederen kopen. Omdat op microniveau het gedrag en de overwegingen van de overtreder centraal staan, bieden de rationele keuze- en gelegenheidstheorie aanknopingspunten voor het identificeren van mechanismen. Van belang daarbij is dat onder overtreders zowel de aanbieders van gestolen goederen als de vragers – diegenen die deze spullen kopen – kunnen worden verstaan. Belangrijke principes van deze theorieën zijn het voorkomen dat een gemotiveerde dader aanwezig is en het plegen van een delict zo onaantrekkelijk mogelijk maken. In mechanismen vertaalt dit zich bijvoorbeeld naar afschrikken, het beperken van de mogelijkheden[43] en het verhogen van de

pakkans. Specifiek voor burgers is het van belang om aandacht te besteden aan de redenen die ten grondslag liggen aan het ontbreken van een taboe op het kopen van gestolen spullen. De gepercipieerde ernst en pakkans van het delict, alsmede de hoogte van de straf kunnen hierin een rol spelen. Voorlichting over de ernst en impact van heling en maatregelen die genomen worden, zouden ertoe kunnen bijdragen dat een taboe ontstaat op het kopen van gestolen goederen en burgers zich bewuster zijn van de pakkans. Daarmee sluit voorlichting op microniveau aan bij de rationele keuzetheorie (minder burgers zullen gezien de ernst en pakkans genegen zijn gestolen goederen te kopen).

Op mesoniveau kan vooral nagegaan worden welke barrières worden opgeworpen om heling (van het startdelict tot het overdragen en verwerven van gestolen goederen) te bemoeilijken. Kennis over het proces van heling, de daarbij betrokken partijen en hun modus operandi (bijvoorbeeld over het type gestolen goederen dat wordt aangeboden) lijken hierin relevante werkzame mechanismen.[44] Geredeneerd vanuit de vraag van burgers en bedrijven naar goederen met een (verdacht) lage prijs, kan voorlichting ook op mesoniveau effect sorteren. Ten eerste omdat voorlichting, indien effectief, het voor aanbieders van gestolen goederen lastiger kan maken om klanten te vinden. Anderzijds kan voorlichting op mesoniveau ook tot veranderde sociale normen leiden, waardoor er een taboe komt op het kopen van gestolen goederen. Deze werkzame mechanismen sluiten aan bij het barrièremodel.

Werkzame mechanismen op macroniveau lijken met name betrekking te hebben op de prioriteit en capaciteit die lokaal, regionaal en landelijk aan heling gegeven worden. Gezamenlijke overleggen en afspraken, bijvoorbeeld ten aanzien van het invoeren van het DOR, het uitvoeren van controles en het uitvoeren van concrete opsporingsactiviteiten lijken hierin relevant.

5.4 Kansen voor de aanpak

In alle bijeenkomsten met experts en interviews is stilgestaan bij de vraag welke kansen er zijn als het gaat om het verbeteren van de aanpak. We besluiten dit hoofdstuk met een overzicht van maatregelen en suggesties om heling efficiënter aan te pakken.

Beter framen van heling bij professionals: faciliterend en ondermijnend

Een groot probleem is dat heling en de aanpak ervan onder professionals niet 'sexy' is. Op zich is dit vreemd omdat HIC dit wel zijn en heling heeft hier direct mee te maken. Indirect is heling zeker geen slachtofferloos delict. Volgens onze respondenten is het dan ook beter om heling als faciliterend en ondermijnend te framen. Faciliterend omdat er geen 'steler is zonder heler', maar ook omdat er – zeker als er sprake is van georganiseerde vormen van heling – sprake kan zijn van witwassen.

Hier ligt dan ook de link met het ondermijnende karakter van heling. Door heling is er – zo blijkt uit onze interviews – in sommige delen van ons land sprake van een tweede economie, waarvan reguliere bonafide bedrijven last hebben (inkomstenderving). Gekoppeld aan het framen zou heling zowel lokaal als nationaal – ook binnen de opsporing – hoger op de agenda moeten en kunnen komen, zo geven veel respondenten aan. Een respondent: *'… we zetten nu lokfietsen in om fietsendieven te pakken. Dat denken moet veranderen. Maak daar een lokfiets+ van, laat de fiets verder haar weg gaan en dan kom je van de dief bij de heler.'* En een ander*: '…Zowel binnen de politie als het OM zou heling veel serieuzer genomen moeten worden in de aanpak. Het aantal recente opsporingsonderzoeken waarbij het onderzoek zich richt op heling is zeer klein. Die geringe aandacht blijft verbazen, want HIC wordt belangrijk gevonden, maar een belangrijk faciliterend misdrijf als heling krijgt niet de aandacht die het logischerwijs verdient.'*

Heling als plofkip

Ondanks de campagnes die tot nu toe uitgevoerd zijn, beseffen veel mensen onvoldoende dat er een link kan zijn tussen een koopje en de diefstal die daaraan vooraf kan zijn gegaan waar ook burgers en bedrijven het slachtoffer van zijn. Ook zou het goed zijn om te wijzen op de strafmaat die aan heling gekoppeld is, omdat velen die onderschatten. Respondenten doen de suggestie om een hele sterke campagne – een filmpje dat indruk maakt en mensen aan het denken zet – te gaan voeren waar die relaties gelegd worden zodat burgers zich hiervan bewust worden. Voorbeelden van succesvolle soortgelijke campagnes (waarin de prijs van goederen ook een rol speelt) zijn de campagnes over de 'plofkip' of kleding die door kinderarbeid tot stand komt. Deze campagnes hebben bij een deel van het winkelend publiek geleid tot bewustwording, wat voor verschillende supermarkten reden is geweest om bijvoorbeeld geen plofkip meer aan te bieden.[45]

Unieke goederen makkelijker en beter registreren

Er is veel gesproken over een gebrek aan registratiediscipline van waardevolle eigendommen bij burgers. Ondanks het relatieve succes van StopHeling zijn er heel veel burgers die het lastig vinden om het serienummer van een nieuwe telefoon of laptop vast te leggen[46] of die het gewoonweg niet doen. Naast het niet invullen is de kans op fouten (vaak zijn serienummers lang) bij invoeren met de hand ook groot.[47] Tijdens de interviews is dan ook geopperd dat er door de overheid samen met het bedrijfsleven nagegaan kan worden in hoeverre klanten na een aankoop van een nieuw product ook direct een serienummer krijgen (op de kassabon of via de e-mail) of nog effectiever dat deze in een database worden opgenomen (denk aan DigiD). Indien men na diefstal aangifte doet, is er de beschikking over een juist serienummer. Sommige respondenten geven aan dat verzekeringsmaatschappijen het regi-

streren van goederen kunnen bevorderen, onder het motto: '*….niet registreren is niet verzekeren*.'

Daaraan gekoppeld zou het een idee zijn om slachtoffers van diefstal zelf het serienummer van het goed in een digitale aangifte te laten plaatsen. Zij zijn immers belanghebbend en nu blijkt dat dit bij de politie veel tijd kost, soms vergeten wordt en soms ook onzorgvuldig gebeurt waardoor gestolen goederen niet als dusdanig geregistreerd worden.

Het uniek maken van niet-unieke goederen is een proces dat met name in de metaalsector en juwelierssector is ingezet. Deze methodiek (DNA van het goed) zou doorontwikkeld moeten worden voor de branches, waarbij gebruikersvriendelijkheid bovenaan staat. Op het moment dat er een goed werkend systeem is, zou dit ook ter beschikking gesteld moeten worden aan burgers. Ook zij kunnen niet unieke goederen zoals sieraden dan uniek maken en registreren. Ook zouden fabrikanten van niet unieke goederen via deze methodiek goederen 'af fabriek' uniek kunnen maken.

Box 5.8 - Technische mogelijkheden zijn kansrijk

Tijdens expertmeetings is regelmatig naar voren gebracht dat de techniek ons kan helpen bij het terugdringen van heling. Laat iemand die een nieuwe fiets koopt zich online registreren bij de leverancier alvorens garantie te krijgen. Door de registratie kan via e-mail of sms het serienummer toegestuurd worden. Andere voorbeelden betreffen de diefstal van auto's of dure horloges. De diefstal wordt doorgegeven aan de leverancier en op het moment dat een dergelijk goed ter reparatie wordt aangeboden wordt er een koppeling gemaakt. Ook het terugvinden van gestolen auto's, tablets en telefoons via GPS of het op afstand stil kunnen zetten van een gestolen auto zijn mooie voorbeelden van de toegevoegde waarde van techniek.

Meldpunt opkopers landelijk implementeren

In Rotterdam heeft tot januari 2016 een pilot gelopen met betrekking tot een 'meldpunt handelaren'. Hier moeten ondernemers zich – via een automatiseringstool – bij de gemeente registreren als opkoper en kunnen ze direct aangesloten worden op het DOR.[48] In Rotterdam hebben politie en Boa's op basis van een groslijst de opkopers ook bezocht en hen aangespoord zich te registreren. Helaas kan de Kamer van Koophandel (KvK) nieuw ingeschreven opkopers niet automatisch doormelden bij de gemeente. In Rotterdam wijst de KvK de nieuwe opkopers wel op het feit dat er een meldplicht is. De ervaringen met het meldpunt in Rotterdam zijn erg positief. Bijna alle bekende opkopers hebben zich inmiddels geregistreerd. Op dit moment

wordt eraan gewerkt om een dergelijk meldpunt voor alle gemeenten in het land beschikbaar te stellen.

Laaghangend fruit

Naast voorgaande, wat meer massieve kansen voor de aanpak zijn er ook kleinere voorbeelden genoemd die het vermelden meer dan waard zijn. We noemen:

- De Rotterdamse bestuurlijke werkwijze om panden van opkopers na herhaalde constatering van heling te sluiten;
- het verbieden van cash uitbetalingen door juweliers en metaalhandelaren als sieraden, goud of metaal worden aangeboden. Betalingen zouden alleen via een overboeking moeten plaatsvinden, waardoor de verkoper traceerbaar is en er een drempel is om gestolen goederen te verkopen. Deze maatregel is naar voren gebracht door de branche zelf, maar zou vanzelfsprekend ook voor andere aanbieders van tweedehands goederen kunnen gaan gelden;
- Na introductie van het DOR moet er niet alleen handhaving plaatsvinden op de bij het DOR aangesloten ondernemers maar ook bij hen die niet aangesloten zijn. Toezicht en handhaving (door mensen met kennis van zaken) is een must, en daar schort het nogal eens aan in de optiek van veel respondenten.

Eindnoten

1. De beschrijvingen van StopHeling en het DOR zijn letterlijk overgenomen uit 'De aanpak van heling. Stappenplan introductie van het Digitaal Opkopers Register (DOR)' (zie Van Ham, Scholten & Ferwerda, 2015).
2. Er zijn (nog) geen wetenschappelijk onderbouwde resultaten beschikbaar over de effectiviteit van StopHeling en het DOR, maar op basis van onderzoek van Aalbers et al. (2014) over de borging is besloten deze projecten te continueren.
3. Er zijn gegevens voorhanden vanaf 2011.
4. Een ring is niet uniek, maar wanneer er een datum in staat gegraveerd is het wel uniek.
5. De top drie van goederen in StopHeling voor de periode vóór het tweede trimester van 2015 is niet bekend op basis van gegevens uit de Trimesterrapportages. Dit overzicht is overigens niet een op een te vergelijken met het overzicht in paragraaf 3.2.2 omdat er deels andere categorieën worden gehanteerd. Wel lijkt het erop dat geheelde voertuigen en voertuigonderdelen in de politieregistratie bij heling een veel prominentere plaats hebben.
6. Iedere dag komen er goederen bij en daarom moet er om de verhouding te kunnen vaststellen een peildag gekozen worden.
7. Waarvan één in België
8. Trimesterrapportage StopHeling en DOR, 1e trimester 2016.
9. De absolute aantallen aangesloten opkopers per eenheid en bijbehorende aantallen per 100.000 inwoners staan in tabel 1 van bijlage 15. Omdat cijfers over het aantal opkopers per eenheid ontbreken, is het (helaas) niet mogelijk het aantal aangesloten opkopers hieraan te relateren. Dit zou namelijk nog een beter inzicht geven in de ontwikkelingen.

10. Aantal inwoners op 1 januari 2014 (CBS Statline)
11. Aantal inwoners op 1 januari 2015 (CBS Statline).
12. Op elke gestelde vraag werd door een wisselend aantal gemeenten een antwoord gegeven. Ten behoeve van de leesbaarheid, vermelden we alleen de percentages.
13. Helaas is het – door technische onvolkomenheden – nog niet mogelijk om bij een match aan te geven welke vervolgactie er door de politie is uitgevoerd en wat daarvan het resultaat is.
14. Er is nog wel een aandachtspunt en dat betreft de juridische basis om via de data op te mogen sporen.
15. Nieuwsbrief Heling nummer 2, februari 2016.
16. Zo vond er in september en oktober 2015 de landelijke StopHeling campagne plaats, welke in september 2016 zal worden herhaald. Tevens heeft de Rotterdamse politie in december 2015 tijdens een snuffelbeurs in Gorinchem voor tweedehands goederen het DOR en StopHeling gepromoot met een eigen stand.
17. Zie ook paragraaf 5.4 'kansen voor de aanpak'.
18. Naast de politie voeren ook gemeentelijke BOA's en controleurs van Verispect (metaal) controles uit. Hoeveel dat er zijn, is ons niet bekend.
19. Bron: analyse van het DOR en BVI.
20. www.politiekeurmerk.nl/nieuwsarchief/detail/article/project-inbraakpreventie-groningen-oosterpoort-succesvol/ en www.hetccv.nl/nieuws/2014/05/preventieve-actie-tegen-woninginbraak-regio-haaglanden.html.
21. www.heuvelrug.nl/actueel/kalender_46425/item/graveeractie-fietsen-driebergen-rijsenburg_74318.html en www.rtvmaastricht.nl/nieuws/20334310/graveeractie-politie-en-gemeente-tegen-fietsendiefstal.
22. Zie securlabel.com/shop/marker-fiets/.
23. utomatische Externe Defibrillators zijn duur en zeer gewild bij het dievengilde.
24. www.bhvtotaal.nl/nieuws/laat-uw-aed-graveren-tegen-diefstal en www.tuning-gids.nl/kenteken-graveren-auto.htm. Daarnaast biedt bijvoorbeeld Apple een service om bij de aankoop van een tablet een uniek, zelf te bepalen inscriptie te laten graveren op de achterkant van de tablet.
25. Zie bijvoorbeeld www.trackjackeurope.com/
26. In recente telefoons met Android, iOS en Windows-besturingssystemen is deze optie aanwezig.
27. Zie onder andere www.rijnmond.nl/nieuws/130761/Steeds-meer-criminelen-gepakt-met-lokmiddelen, www.rijnmond.nl/nieuws/113147/Gepakt-na-stelen-van-lok-laptop, www.omroepwest.nl/nieuws/2614044/Delftse-dief-trapt-in-Friesland-in-val-met-lokbuitenboordmotor en de Nieuwsbrief Heling nummer 2 (februari 2016).
28. Vanzelfsprekend heeft het OM een rol bij de vervolging van verdachten.
29. Zo heeft de gemeente Rotterdam onlangs een digitaal meldpunt geopend waarbij handelaren in 'ongeregelde en gebruikte goederen' worden geattendeerd op hun meldplicht bij de gemeente en worden geïnformeerd over wet- en regelgeving (Gemeente Rotterdam, 2015).
30. www.hetccv.nl/dossiers/heling
31. Deze analyse is uitgevoerd door het Management Informatiecentrum (MIC) van het OM.
32. Dit betreft de categorieën 'administratief afgehandeld', 'OM Strafbeschikking', 'Oproepen ter terechtzitting naar aanleiding van verzet' en 'Transactie'.
33. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat meer recente zaken nog niet door de rechter behandeld zijn.
34. Zie ook bijlage 14, tabel 1.
35. CheckMend is actief in de EU en de VS.
36. www.immobilise.com
37. www.thenmpr.com
38. www.artloss.com
39. www.limburg.be/Limburg/veiligheid/Criminaliteitspreventie/Woninginbraak.html
40. www.fairtrading.nsw.gov.au/Businesses/Specific_industries_and_businesses/Pawnbroking_and_secondhand_dealers/Computerised_records.html

41. Bijvoorbeeld in Kent County, Thames Valley, Metropolitan, Derbyshire, Manchester, West Mercia en Nottinghamshire Constabulary (Schneider, 2005; Sutton, 2008; Sutton, Hodgkinson & Levi, 2008). Er zijn geen aanwijzingen dat de methode in andere landen geïmplementeerd is.
42. Met ERASOR (Extra Routine And Systematic Opportunistic) kan de politie gedetailleerde lokale informatie verzamelen over welke goederen er worden gestolen, waar ze worden opgeslagen en waar ze worden verkocht. Deze informatie wordt verzameld door interviews te houden met bijvoorbeeld (veroordeelde) dieven/helers, informanten, winkeleigenaren en slachtoffers van diefstal.
43. Hierin is ook een link met het barrièremodel te zien.
44. In dit kader zijn ook projecten interessant die zich op specifieke goederen (zoals bijvoorbeeld telefoons) – zoals het project Boefproof (www.boefproof.nl) – of de analyse van markten – zoals de Engelse Market Reduction Approach – richten.
45. Zie bijvoorbeeld NRC Handelsblad, 'AH, Jumbo en Lidl stoppen in 2016 met verkoop plofkip'
46. Er werd ook gewezen op een aandachtspunt. Als goederen in de app van StopHeling zijn geregistreerd en een nieuwe telefoon aanschaft wordt, moet alles opnieuw worden ingevoerd. Dit werkt vanzelfsprekend ook niet bevorderlijk.
47. Er is ook de mogelijkheid om te scannen.
48. Tot 2017 mogen opkopers ook een schriftelijke registratie bijhouden.

6 Samenvatting en conclusies

In dit rapport staat het fenomeen heling centraal. Er is onderzocht hoe de helingmarkt functioneert en wat het beleid tegen en de gevolgen van heling zijn. We geven hier een samenvatting van het onderzoek en beantwoorden daarbij de door de opdrachtgever – het WODC – geformuleerde onderzoeksvragen. Deze vragen vloeien voort uit de navolgende doelstelling van het onderzoek: *'Geef een beeld van het functioneren van de helingmarkt van goederen, breng daarbij in kaart wat het beleid en de instrumenten zijn om heling aan te pakken, geef een beeld van de gevolgen van heling voor het bedrijfsleven en de burger en ga op zoek naar aanknopingspunten om heling in de toekomst terug te dringen.'*

6.1 Een multibronnenonderzoek

Om de doelstelling van het onderzoek te kunnen verwezenlijken, zijn verschillende bronnen geraadpleegd. Naast het raadplegen van literatuur en beleidsdocumenten is er gebruikgemaakt van diverse bestaande bronnen c.q. registraties. Hieronder vallen cijfermatige registraties, maar ook dossierinformatie over opsporingsonderzoeken van de politie, het Digitaal Opkopers Register (DOR), trimesterrapportages, informatie van het Openbaar Ministerie (OM) en van de drie Reclasseringsorganisaties (3RO). Er is daarnaast veel informatie 'in het veld' verzameld. Dat deden we door 62 deskundigen met betrekking tot het thema heling in interviews en expertbijeenkomsten te bevragen en gesprekken te voeren met 21 helers. Tot slot is er in samenwerking met Intomart GfK een vragenlijst uitgezet die door 3.053 respondenten van 15 jaar en ouder is ingevuld. We noemen dit het burgerpanel.

6.2 Kenmerken van en ontwikkelingen op de helingmarkt

In deze paragraaf schetsen we eerst een beeld van de omvang van heling om vervolgens in te gaan op het type goederen dat geheeld wordt, de kenmerken en werk-

wijzen van de helers en de ontwikkelingen die er zijn geweest sinds het vorige landelijke onderzoek naar heling uit 2007.

Heling is verborgen en lijkt een slachtofferloos delict

Het is belangrijk om te beseffen dat heling niet kan plaatsvinden zonder dat er een ander (vermogens)delict – zoals diefstal, inbraak, straatroof of overval – aan vooraf gaat. Er zijn bronnen die aangeven dat 80 procent van alle diefstallen en inbraken plaatsvindt om de gestolen goederen vervolgens door te verkopen. Dit impliceert dat er zonder helers veel minder stelers zouden zijn, waarmee de aanpak van heling ook prioriteit zou moeten krijgen. Afgaande op het aantal van bijna 554.000 door de politie geregistreerde diefstallen, verduisteringen en inbraken in 2015 is het jaargemiddelde van circa 12.000 registraties van heling in de afgelopen vijf jaar aan de lage kant. Dit lijkt erop te duiden dat veel van de gevallen van heling niet ter kennis van de politie komen. Ook uit ons burgerpanel kunnen we afleiden dat het *dark number* voor heling groot is want drie procent van de Nederlanders van 15 jaar en ouder – ruim 422.000 personen – geeft aan zich wel eens schuldig gemaakt te hebben aan heling. Heling is, zo weten we uit de geraadpleegde bronnen, een veel voorkomend verborgen delict dat slachtofferloos lijkt. Wellicht dat er daardoor – onder andere binnen de opsporing – weinig aandacht voor is.

Courante goederen zijn populair onder helers

Heling draait om goederen die gestolen worden bij particulieren, bedrijven of instellingen. Deze goederen hebben een aantal overeenkomsten. Ze zijn ten eerste eenvoudig te verbergen en gemakkelijk te vervoeren en te stelen. Verder zijn het goederen met een hoge waarde die relatief snel en eenvoudig te verkopen zijn en waar mensen plezier aan kunnen beleven c.q. waar vraag naar is. Op basis van een analyse op ruim 43.000 goederen die in de afgelopen vijf jaar in helingzaken door de politie zijn geregistreerd, blijkt dat 79 procent kan worden aangemerkt als uniek en 21 procent als niet-uniek. Unieke goederen – zoals een auto of GSM – hebben een serienummer of andere specifieke kenmerken die het identificeren ervan goed mogelijk maken. Meer dan de helft van de geregistreerde geheelde goederen (52%) bestaat uit (onderdelen van) voertuigen, waarbinnen fietsen, personen- en bestelauto's en brom- en snorfietsen de grootste subcategorieën vormen. Op plaats twee en drie (beiden 7%) van door de politie geregistreerde geheelde goederen staan geluids- en beeldapparatuur – vooral communicatieapparatuur – en gereedschap. De bronnen die we buiten de politie raadpleegden delen voornoemde top 3, maar wijzen erop dat de politie maar een klein deel van wat er daadwerkelijk geheeld wordt registreert. Drogisterij- en supermarktartikelen afkomstig van georganiseerde diefstal – waaronder ladingdiefstal – worden onder het mom van een opkopers- of faillisse-

mentspartij aangeboden op (tweedehands) markten, in cafés en in woonwijken. Dit onttrekt zich (grotendeels) aan het zicht van de politie. Experts wijzen verder op de populariteit van E-bikes, radio-navigatie-systemen, sieraden en goud in het heling-circuit. Leden van ons burgerpanel die zich wel eens schuldig hebben gemaakt aan heling, geven aan vooral mobiele telefoons en audiovisuele apparatuur te (ver)kopen.

Waarom deze goederen?

De populariteit van de genoemde goederen heeft allereerst te maken met de lagere prijs die voor het goed betaald moet worden. '*We zijn Nederlander'* of zoals een respondent het verwoordt*: '…in feite ben je met heling goedkoper uit.'* Uit gesprekken met respondenten blijkt dat dit al gauw 50 procent of meer ten opzichte van de nieuwwaarde kan schelen. Ook het gemak om gestolen goederen te kopen via internet of op andere (tweedehands) markten, of het gemak en de veiligheid om gestolen goederen binnen het bekende sociale netwerk van bijvoorbeeld een wijk of buurt te kopen, speelt een belangrijke rol. Ten derde is er de relatief lage gepercipieerde pakkans. In het burgerpanel schat 70 tot 80 procent van de respondenten – afhankelijk van het goed – de pakkans als klein tot zeer klein. Tot slot is er in de optiek van diverse experts een te geringe aandacht voor heling bij politie en justitie. De helers die wij gesproken hebben zien heling ook als een tamelijk risicoloos delict.

Helers, wie zijn het?

Op basis van politiecijfers en informatie van de reclassering over aangehouden helers zijn de volgende kenmerken van helers te geven. Het betreft daarbij waarschijnlijk informatie over helers met een 'zwaarder' profiel in vergelijking met helers uit het burgerpanel. Ongeveer negen van de tien helers is een man met een gemiddelde leeftijd van 30 jaar. Bij aangehouden helers zijn meerdere leefgebieden – zoals opleiding, inkomen, drug- en alcoholgebruik, delictgeschiedenis, contacten in het criminele circuit, denkpatroon en houding – een criminogene factor. In de praktijk betekent dit dat sprake is van (meervoudige) psychosociale problematiek. Dit beeld wordt ook bevestigd in de interviews met gewoontehelers; de groep die zich regelmatig schuldig maakt aan heling en meestal goederen doorverkoopt. Op basis van het burgerpanel blijkt dat veel burgers (meer dan 400.000 duizend Nederlanders van 15 jaar en ouder) zich incidenteel schuldig maken aan heling en zich hier vaak ook bewust van zijn (schuldheling). Deze consumenten – zo hoorden we ook in interviews – zoeken en kopen op markten of via het internet spullen waarvan ze afgaande op de (te lage) prijs redelijkerwijs (zouden moeten) weten of kunnen vermoeden dat het goed 'niet eerlijk' verkregen is.

Met voorgaande typering van helers hebben we de eerste groep helers – *de particulieren* – getypeerd. Deze groep particulieren bestaat enerzijds uit gewone burgers

die gestolen goederen kopen. Zij maken incidenteel gebruik van de gelegenheid die zich voordoet om tegen een lagere prijs een goed dat zij willen hebben aan te schaffen. Het spreekwoord 'de gelegenheid maakt de dief' is bij uitstek van toepassing op deze groep, waarbij het opvalt dat deze burgers de ernst van het delict bagatelliseren. Anderzijds gaat het om personen die frequenter in beeld komen vanwege vermogenscriminaliteit. De laatste groep personen maakt zich blijkens opsporingsonderzoeken (ook) schuldig aan het stelen en doorverkopen van gestolen goederen. Het betreft dan meer- en veelplegers, jongeren die behoren tot een problematische jeugdgroep, maar ook verslaafden en dak- en thuislozen.

Een tweede categorie helers wordt gevormd door de *reguliere handelsorganisaties,* waaronder garages en autosloperijen in de voertuigbranche en opkopers van tweedehands goederen. Opvallend is dat deze bedrijven nauwelijks voorkomen in de politieregistraties. In een periode van vijf jaar betreft het slechts 67 van dergelijk niet-natuurlijke personen die betrokken zijn bij of verdacht worden van een heling-delict. Deze aantallen staan in schril contrast met de informatie die wij van experts kregen. Zij maakten veelvuldig melding van heling door opkopers van tweedehands goederen, goudopkopers die met hun 'pop-up winkels' tamelijk ongrijpbaar zijn en garagebedrijven die bij reparaties gebruikmaken van gestolen onderdelen of het omkatten/klonen van auto's faciliteren.

Over de derde categorie – *de criminele organisaties* – is het minst bekend in de registraties. Met veel moeite – omdat er weinig opsporingsonderzoeken naar heling worden uitgevoerd – is zicht verkregen op zeven min of meer recente opsporingsonderzoeken aangaande heling. Samen met een heranalyse van zeven opsporingsonderzoeken die zich richten op georganiseerde voertuigcriminaliteit en diverse interviews met experts, komt een beeld naar voren van georganiseerde groepen (mobiel banditisme) die nationaal maar ook internationaal georiënteerd zijn. Zij houden zich bezig met de georganiseerde diefstal, het omkatten en de doorverkoop van auto's en auto-onderdelen, fietsen, E-bikes, melkpoeder (voor Azië), parfums en andere cosmetica, koper en andere metalen. Ook is gewezen op georganiseerde ladingdiefstallen waarbij grote partijen courante goederen worden ontvreemd die vervolgens in zowel Nederland als het buitenland weer aan de man worden gebracht. Tot slot zien we relaties tussen heling en (malafide) ondernemingen en ondernemers, waardoor er ook sprake is van een verwevenheid tussen onder- en bovenwereld.

Markten voor heling en modus operandi van helers

De plaatsen waar heling voorkomt – de markten – zijn min of meer te koppelen aan de verschillende typen daders. Er is een onderscheid te maken naar lokale en digitale markten en naar het binnen- en buitenland.

Bij lokale markten gaat het om (informele) handel in de woonwijk, op het schoolplein, (zwarte) markten en in cafés, specifieke eethuizen en self-storage bedrijven waarvandaan gestolen spullen worden aangeboden voor de verkoop. Verder kan het gaan om opkopers, 'pop-up markten' in winkelcentra en hotels waar vooral goud en sieraden worden verhandeld. Tot slot maken ook reguliere handelsondernemingen deel uit van de lokale markt. Uit gesprekken met helers blijkt ook dat veel verhandeld wordt binnen veilige sociale netwerken in wijken of buurten. Veilig omdat men elkaar kent en vertrouwt; via dit sociale netwerk komen vraag en aanbod van gestolen goederen binnen een welhaast tweede economie bij elkaar. Vanuit dergelijke sociale netwerken lopen er ook lijnen naar georganiseerde vormen van heling. Zo worden grote aantallen fietsen en E-bikes op bestelling gestolen. Deze worden door tussenhelers opgekocht om vervolgens via georganiseerde groepen naar het buitenland te verdwijnen.

Bij digitale markten gaat het om de grote en bekende tweedehands verkoopsites op het internet, maar ook om Whatsapp-groepen (vooral jongeren en in wijken) en ontelbare koophoekjes ('Yardsale') op Facebook.

Bij de georganiseerde vormen van heling gaan goederen – ook vanuit het buitenland – naar markten in ons land, maar ook vanuit ons land naar het buitenland. Zo gaan auto's momenteel bijvoorbeeld naar Oost-Europa en Azië, dure horloges naar Zweden, melkpoeder naar China, Noorwegen en Dubai, radio-navigatiesystemen naar Litouwen, Engeland en China en (elektrische) fietsen naar Polen. Kortom, heling is een sterk vraaggestuurd delict en daarmee ook dynamisch.

Nederland is ook aantrekkelijk als markt voor het buitenland, zo blijkt. Het gaat dan bijvoorbeeld om partijen elektronica of drogisterijartikelen afkomstig van ladingdiefstallen of partijen nieuwe – via frauduleuze handelingen verkregen – mobiele telefoons, die in postpakketten naar ons land worden gestuurd en hier op tweedehands markten worden verkocht.

Ontwikkelingen in de laatste tien jaar

In 2007 werd het laatste landelijke onderzoek naar heling uitgevoerd, waardoor het mogelijk is om ontwikkelingen c.q. veranderingen in de afgelopen tien jaar in beeld te brengen. Wij signaleren er vier. Allereerst heeft de digitale wereld via bijvoorbeeld verkoopsites en sociale media (Whatsapp en Facebook) een groot bereik en populariteit. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe infrastructuur waarbinnen goederen (illegaal) verhandeld kunnen worden. Dit betekent dat heling in de digitale wereld behoorlijk in de luwte gedijt. De tweede ontwikkeling is dat er een koppeling is tussen lokale markten – veilige sociale netwerken in wijken waar goederen van eigenaar wisselen – en meer georganiseerde vormen van heling. Ten derde is de gelegenheid om te helen niet alleen online maar ook offline toegenomen. Er is bijvoorbeeld – mede onder invloed van de economische recessie – een markt gekomen

voor ketens van opkopers voor allerhande tweedehands goederen en ook pop-up stores die goud en sieraden opkopen hebben aan terrein gewonnen. Tot slot lijkt heling – door de uitbreiding van de Europese Unie (EU) – een sterker internationaal en georganiseerd karakter te hebben gekregen. Onder andere het mobiel banditisme speelt hierop in, zeker waar het gaat om dure en courante goederen.

Vanuit de gelegenheidstheorie (toegenomen bereik en gelegenheid) en de rationele keuze theorie (lage pakkans en hoge opbrengsten) gecombineerd met een geringe aandacht vanuit de opsporing (waardoor er weinig barrières worden opgeworpen) zijn bovengenoemde ontwikkelingen goed te verklaren.

Waar zit de blinde vlek voor de politie?

Ervan uitgaande dat veel goederen die van diefstal afkomstig zijn in het heling-circuit belanden, kan geconstateerd worden dat de politie – afgaande op het relatief kleine aantal van ongeveer 12.000 helingzaken per jaar – meer niet dan wel ziet. Ook uit het burgerpanel blijkt dat heling door grote aantallen burgers eigenlijk als relatief onschuldig wordt gezien, waarbij het eigenbelang prevaleert (goederen tegen een lagere prijs verkrijgen). Uit gesprekken met helers wordt duidelijk dat er sociale netwerken zijn waar de koop en verkoop van gestolen goederen betrekkelijk normaal is.

Uit politieregistraties blijkt verder dat de politie nauwelijks zicht heeft op heling via digitale markten. Volgens de vertegenwoordigers van tweedehands verkoopsites is dit logisch omdat klanten altijd tevreden zijn. Zij hebben een goed immers voor een relatief laag bedrag kunnen kopen, en zullen dan ook geen melding doen. Voor deze websites is oplichting – waarbij kopers de gekochte goederen uiteindelijk niet geleverd krijgen – een veel groter probleem.

Het feit dat heling een slachtofferloos delict lijkt, maakt dat er van heling nauwelijks aangifte wordt gedaan. Experts wijzen erop dat aan de aanpak van heling en dan vooral de opsporing ervan regelmatig een te lage prioriteit wordt gegeven. Op zich is dit vreemd, omdat helers met hun vraag naar gestolen goederen de plegers van diefstal en High Impact Crimes blijven voeden. Het geringe aantal opsporingsonderzoeken naar heling is illustratief voor de geringe aandacht en prioriteit. Hierdoor mag verwacht worden dat er voor de politie ook een flinke blinde vlek is als het gaat om de internationaal georiënteerde en georganiseerde vormen van heling.

6.3 Maatregelen, gevolgen en gepercipieerde ernst

Ondanks het feit dat respondenten aangeven dat zij vinden dat de prioriteit voor heling bij veel partijen te laag is, lopen we in Nederland in vergelijking met het buitenland voorop als het gaat om de aanpak van heling. In deze paragraaf gaan we in op de aanpak, de gevolgen en de gepercipieerde ernst.

StopHeling en het Digitaal Opkopers Register als blikvangers in de aanpak

Het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft de afgelopen jaren – samen met partners – serieus werk gemaakt van de introductie van de website en app StopHeling en het Digitaal Opkopers Register (DOR). Binnen de app en website van StopHeling kunnen burgers en opkopers aan de hand van een serienummer controleren of een goed als verloren of gestolen geregistreerd staat. Is dit het geval, dan kan via StopHeling een melding bij de politie worden gedaan zodat deze actie kan ondernemen. Ook kunnen consumenten hun eigen goederen preventief registreren, wat bij diefstal de aangifte vergemakkelijkt en de kans op het terugvinden van het gestolen goed vergroot. De politie vult de database van StopHeling vanuit het BVI met de registraties van gestolen goederen. Op 1 mei 2016 telt de database 925.000 voornamelijk unieke goederen. Fietsen, communicatieapparatuur en computers vormen de top-3 van gestolen en geregistreerde goederen. Helaas is het niet mogelijk om een regionale verdeling van de producten in de database te geven. Ondanks het feit dat er alleen unieke goederen met een serienummer kunnen worden opgenomen in StopHeling, blijkt uit een aanvullende analyse (peildatum 18 januari 2016) dat 14 procent van de goederen in StopHeling niet-uniek is en dus geen serienummer heeft. Dit laat zien dat het periodiek onderhouden en opschonen van de database noodzakelijk is. De website en app van StopHeling worden veel gebruikt. De teller steeg van bijna 456.000 zoekvragen in 2014, naar bijna 670.000 in 2015 en staat in het eerste trimester van 2016 op ruim 283.000 (geëxtrapoleerd naar heel 2016 is dit bijna 850.000). Daarmee lijkt StopHeling te voorzien in de behoefte bij burgers en opkopers om een goed dat ze overwegen aan te schaffen te checken op betrouwbaarheid.

Opkopers van tweedehands goederen hebben al sinds 1880 een registratieplicht bij het opkopen van goederen (wat ze wanneer van wie kopen). Hiervoor is sinds 2011 ook een digitale variant ontwikkeld in de vorm van het DOR. Het DOR is gekoppeld aan de database van StopHeling, waardoor er automatisch kan worden nagegaan of een aangeboden uniek goed als gestolen te boek staat. Indien er een match is krijgt de politie daarvan automatisch een melding waarop ze kan reageren. Sinds de implementatie van het DOR in alle politie-eenheden in 2015, stijgt het aantal gemeenten met aangesloten opkopers snel. Op peildatum 1 mei 2016 gaat het om 265 aangesloten gemeenten en om 3.023 aangesloten opkopers. Om de stijging te illustreren: op 1 mei 2015 ging het om 190 gemeenten en 1.663 opkopers.

Andere maatregelen in binnen- en buitenland

Naast het DOR en StopHeling inventariseerden we in het onderzoek andere maatregelen gericht op heling. Gekoppeld aan het DOR zijn dat (1) een helpdesk voor ondernemers, (2) een geautomatiseerde tool om opkopers te laten voldoen aan hun wettelijke meldplicht bij de gemeente en die opkopers ook de mogelijkheid biedt

om op het DOR aan te sluiten, (3) de ontwikkeling van een opsporingsmodule en (4) het ontwikkelen van het DNA van een sieraad om niet-unieke goederen uniek te kunnen maken. Ook de mogelijkheid voor opkopers om via Service Organisatie Directe Aansprakelijkheidsstelling (SODA) (in)directe schade te verhalen op helers is noemenswaardig. Daarnaast zijn er lokaal en landelijk diverse campagnes geweest om het publiek en opkopers bewust te maken en te informeren over (de gevolgen van) heling en is er een webdossier ontwikkeld om goede voorbeelden te delen met de partijen die bij de aanpak van heling betrokken zijn. De technische, organisatorische en communicatieve maatregelen worden gestimuleerd en gefaciliteerd vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Naast voornoemde maatregelen die zich specifiek op heling richten, zijn er diverse maatregelen in beeld gebracht die zich in de eerste plaats op het voorkomen van diefstal richten. Deze kunnen immers ook een preventieve werking op heling kunnen hebben. Het betreft maatregelen die zich richten op het bewust maken van de burger, het traceerbaar of uniek maken van niet-unieke goederen en de inzet van lokmiddelen die zijn voorzien van GPS.

Tot slot is ook een inventarisatie gemaakt van maatregelen die gericht zijn op het tegengaan van heling in het buitenland. Als hier al maatregelen worden genomen, dan lijken deze op de in Nederland uitgevoerde maatregelen. Een uitzondering vormt een maatregel – die in onderzoek overigens geen directe daling van de criminaliteit liet zien – die interessant zou kunnen zijn voor implementatie in Nederland. Het betreft de *Market Reduction Approach* die in meerdere politie-eenheden in het Verenigd Koninkrijk is geïmplementeerd en die tot doel heeft om de handel in gestolen goederen te ontwrichten. Kern van de aanpak is het aanbrengen van een focus waarbinnen op basis van informatie over de (lokale) markt in gestolen goederen gerichte interventies worden ingezet.

Gevolgen van heling en gepercipieerde ernst

Wanneer het gaat om de gevolgen en gepercipieerde ernst van heling kan er een onderscheid gemaakt worden tussen burgers en het bedrijfsleven. Bij relatief veel burgers – waaronder helers – is de drempel om iets te kopen dat afkomstig is van diefstal laag. Gecombineerd met het feit dat er geen direct slachtoffer lijkt te zijn en het gegeven dat men de pakkans klein acht en de strafmaat laag inschat, kan worden gesteld dat burgers heling niet als een ernstig strafbaar feit beoordelen. Tegelijkertijd is het, gelet op het grote aantal diefstallen, evident dat deze goederen bij burgers en bedrijven gestolen worden. Het delict heling herbergt derhalve wel degelijk een vorm van slachtofferschap in zich. De vertegenwoordigers van verkoopsites op internet realiseren zich terdege dat er heling op het internet plaatsvindt, maar tot klachten van kopers leidt dit niet of nauwelijks. Er is vooral sprake van tevreden klanten op dit punt. Dat illustreert het voorgaande.

Op basis van de door ons geraadpleegde bronnen kan worden gesteld dat heling en daarmee samenhangende delicten als diefstal en inbraak tot directe en indirecte schade leiden voor bonafide ondernemers: zij lijden schade en moeten kosten maken om diefstal en/of heling te voorkomen en aan te pakken. Aan de andere kant profiteren malafide handelaren, waaronder ook handelaren in tweedehands goederen, op incidentele of structurele basis van het aanbod van en de vraag naar gestolen goederen. Als er voor de consument geen waarneembaar verschil qua uiterlijk is tussen 'eerlijke' en gestolen goederen die goedkoper worden aangeboden, kan dit deels verklaren waarom (ook malafide) handelaren kunnen en willen profiteren van de markt voor gestolen goederen.

In interviews wijzen experts erop dat heling niet alleen ondermijnend werkt voor de reguliere economie, maar ook op het snijvlak tussen de boven- en onderwereld zit. Sommige branches binnen de detailhandel (juweliers) maar ook de transportsector (ladingdiefstal) ondervinden veel nadelige gevolgen van heling. Daarentegen zijn er ook sectoren die baat hebben bij heling. Denk daarbij aan sectoren die fietsen, auto's, auto-onderdelen en elektronische apparatuur verkopen en die na diefstal en heling soms toch weer nieuw worden aangeschaft. In die zin houden diefstal en heling niet alleen een alternatieve (tweede) economie maar ook een deel van de reguliere economie draaiende.

Het anders *framen* van heling is volgens sommige respondenten een must om tot een geprioriteerde en sluitende aanpak te kunnen komen. Heling is een vorm van veelvoorkomende criminaliteit, maar omdat het slachtofferloos lijkt te zijn, is er te weinig aandacht voor en vinden heel veel burgers het normaal. Dit terwijl er sprake is van een faciliterend misdrijf waardoor ernstige vermogensmisdrijven (soms met geweld) vanuit de vraaggedachte gepleegd zullen blijven worden.

6.4 Werkzaamheid van de maatregelen

In deze paragraaf staan we stil bij de werkzaamheid van de sinds 2013 ingevoerde maatregelen: (de databases van) het DOR en StopHeling.

Matches tussen StopHeling en het DOR

Wanneer een opkoper een goed opkoopt en zijn aankoop in het DOR registreert, kan een match ontstaan wanneer het goed als gestolen in StopHeling staat geregistreerd. In de loop der jaren worden gestolen goederen steeds vaker digitaal in beeld gebracht waarna er een vervolgactie mogelijk is. Het aantal matches loopt van 4.149 in 2014, naar 11.560 in 2015 (een stijging van 179 procent) naar 4.486 matches in het eerste trimester van 2016. Dit aantal matches is ten opzichte van het jaarlijks aantal gestolen goederen laag. Dit kan vanzelfsprekend te maken hebben met het feit dat opkopers niet de enige binnenlandse afzetmarkt vormen,

serienummers verkeerd worden ingevoerd waardoor er geen match ontstaat of goederen naar het buitenland verdwijnen. Helaas is het nu technisch nog niet mogelijk om bij een match aan te geven welke vervolgactie met welk resultaat er door de politie is uitgevoerd. Ook kan (nog) niet inzichtelijk worden gemaakt hoeveel helingzaken er buiten StopHeling en het DOR om bij de politie zijn geregistreerd.

De afhandeling van helingzaken door het Openbaar Ministerie

Op basis van het DOR en StopHeling kunnen we helaas nog geen zicht geven op de afhandeling. We kunnen in het kader van de aanpak wel inzicht geven hoe het staat met de strafrechtelijke aanpak c.q. afhandeling van helingzaken. Op basis van analyses blijkt dat 27 procent van de bij de politie geregistreerde helingzaken bij het Openbaar Ministerie terechtkomt. Uit de 9.651 geanalyseerde zaken uit de laatste vijf jaar blijkt dat in 44 procent van de zaken de verdachte(n) gedagvaard is of zijn. Indien een verdachte gedagvaard wordt, is het eindvonnis in meer dan driekwart van de gevallen een straf of maatregel. Ter aanvulling is het van belang om aan te geven dat een match ook tot een vervolging voor inbraak en/of diefstal kan leiden. De algehele pakkans voor vermogensdelicten gaat dan ook omhoog.

Neveneffecten van het DOR

Omdat het DOR nog niet landelijk is ingevoerd, kunnen goederen afkomstig van diefstal relatief gemakkelijk worden afgezet. Hierdoor kan een waterbedeffect ontstaan binnen of rondom gemeenten waar het DOR al wel is ingevoerd. Uit interviews komt bijvoorbeeld naar voren dat met name ervaren en calculerende criminelen (niet-verslaafde meer- en veelplegers) op de hoogte zijn van het bestaan van het DOR en hun goederen bij opkopers aanbieden die nog niet zijn aangesloten op het DOR (al dan niet in een andere gemeente). Bij dit laatste kan gedacht worden aan sociale netwerken in wijken of buurten, pop-up opkopers, online en offline (tweedehands) markten waar geen of beperkte controle is en criminele organisaties. In principe leidt de awareness bij ervaren criminelen ertoe dat nagenoeg alle goederen die zij stelen en verhandelen in andere circuits terecht komen.

Samenwerking tussen partijen en doen we wat we afspreken?

Tijdens de interviews met experts is naar voren gekomen dat er in de aanpak '*believers*' zijn die zich zeer bewust zijn van de nadelige gevolgen van heling en zich hard maken voor de aanpak. Er zijn weinig belemmeringen in de informatie-uitwisseling, maar het blijkt heel lastig om het enthousiasme van en bewustzijn bij de *believers* over te brengen op anderen en dit om te buigen in een aanpak. Voor politie en het OM heeft de opsporing van heling geen hoge prioriteit, gemeenten vinden het soms lastig om het DOR in te voeren en (klanten van) online marktplaatsen ondervinden feitelijk geen hinder van heling. Hierdoor is de bereidwilligheid om meer te

investeren in de aanpak van heling bij dergelijke partijen klein. Veel verzekeraars – die natuurlijk schade ondervinden – staan nog aan het begin van een aanpak van heling. De koppeling van heling aan de aanpak van High Impact Crimes lijkt zinvol en kansrijk en stimuleert het bewustzijn dat beiden met elkaar te maken hebben.

Dit laatste is van belang, want ondanks het feit dat de introductie van het DOR voorspoedig verloopt zijn er nog steeds veel gemeenten en politie-eenheden waar de aanpak van heling in het algemeen en de introductie van het DOR verbetering behoeft. Hoewel in de aanpak van heling wordt geïnvesteerd met het aanstellen van implementatieleiders en door het vrijmaken bij de politie van capaciteit om opkopers op het DOR aan te sluiten, stokt het in de opsporing van met name complexere helingzaken. Hier staat tegenover dat vooral het ministerie van Veiligheid en Justitie en een aantal zeer gedreven professionals binnen gemeenten en de politie wel werk maken van de aanpak van heling.

Werken de maatregelen?

De uitgangspunten van de rationele keuze- en gelegenheidstheorie kunnen aangrijpingspunten bieden voor de aanpak van heling, een kader bieden voor het beoordelen van (neven)effecten van het gevoerde beleid en behulpzaam zijn bij het in beeld brengen van relevante werkzame mechanismen. We maken daartoe een onderscheid naar mechanismen op microniveau (daderniveau), mesoniveau (het proces van heling) en macroniveau (de lokale/regionale/landelijke context). Op basis van de diverse onderzoeksactiviteiten komt naar voren dat de geïntroduceerde maatregelen op macroniveau – soms weliswaar met moeite – hun weg vinden. Dit is belangrijk want StopHeling en het DOR werken barrièreverhogend. En in het opwerpen van barrières c.q. het beperken van de mogelijkheden om te helen – via online en offline markten – is op microniveau nog winst te behalen. Het inzicht bij burgers en helers over de gepercipieerde pakkans en ernst (hoogte van de straf) van heling kan beter. Voorlichting over de ernst en impact van heling en maatregelen die genomen kunnen worden en het kiezen van de juiste toon en bewoording daarvan, zouden ertoe kunnen bijdragen dat in ieder geval bij de doorsnee burger meer weerstand ontstaat voor het kopen van gestolen goederen. Eerder is in een andere campagne een soortgelijk beoogd effect bewerkstelligd waar het ging om prostitutie (door dit te framen als mensenhandel).

Verder zou meer dan nu het geval is – op mesoniveau – nagegaan kunnen worden welke barrières kunnen worden opgeworpen om heling – van het startdelict tot het overdragen en verwerven van gestolen goederen, te bemoeilijken. Kennis over het proces van heling, de daarbij betrokken partijen en hun modus operandi (bijvoorbeeld over het type gestolen goederen dat wordt aangeboden) lijken hierin relevante werkzame mechanismen.

Op macroniveau lopen veel zaken goed, maar de prioriteit en capaciteit die lokaal, regionaal en landelijk aan heling gegeven worden, verdienen binnen verschillende organisaties (blijvende) aandacht. Gezamenlijke overleggen en afspraken, bijvoorbeeld ten aanzien van het invoeren van het DOR, het uitvoeren van controles door politie en gemeentelijke toezichthouders en het uitvoeren van concrete opsporingsactiviteiten lijken hierin niet alleen relevant maar ook noodzakelijk te zijn.

6.5 Kansen voor de aanpak

Vanuit de analyse van de werking van de maatregelen zijn er een aantal kansen als het gaat om het verbeteren van de aanpak die in de interviews met experts werden aangedragen. We refereerden eerder al aan de *Market Reduction Approach* uit het Verenigd Koninkrijk, die tot doel heeft om de handel in gestolen goederen te ontwrichten.

Een tweede kans voor de aanpak is om te zorgen dat het delict heling bij professionals beter onder de aandacht gebracht zou moeten worden. Het gaat enerzijds om het framen van heling als faciliterend voor vermogensmisdrijven – waaronder High Impact Crimes – en anderzijds als ondermijnend voor de reguliere economie. Gekoppeld hieraan zou heling lokaal en nationaal – ook binnen de opsporing – hoger op de agenda moeten komen. Belangrijk is dat heling als prioriteit is opgenomen in de Veiligheidsagenda 2015-2018.

Een kleine maar niet onbelangrijke derde kans voor de aanpak is een verbod op cash uitbetalen van verkopers van tweedehands goederen door juweliers, goudopkopers en metaalhandelaren en andere aanbieders van tweedehands goederen. Betalingen via overboeking werpen een drempel op om gestolen goederen aan te bieden omdat via gegevens van een rekeninghouder de aanbieder van het goed traceerbaar is.

Een vierde lijn betreft publieksvoorlichting die mensen aan het denken zet: 'heling als plofkip'. Ondanks de campagnes tot nu toe wordt heling door burgers heel vaak niet als ernstig ervaren (strafmaat) en wordt de link met diefstal en slachtofferschap nog onvoldoende gezien.

We hebben gezien dat naast de gemeenten ook nog niet alle opkopers van tweedehands goederen op het DOR zijn aangesloten. De Rotterdamse pilot waarbij opkopers via een geautomatiseerde tool kunnen voldoen aan hun wettelijke verplichte meldplicht bij de gemeente en die opkopers ook de mogelijkheid biedt om zich op het DOR aan te sluiten zou – gezien de goede ervaringen – een landelijk meldpunt moeten worden. Het zou daarbij helpen als de Kamer van Koophandel de bereidheid heeft en wil toont om nieuwe opkopers te wijzen op hun meldplicht en door te verwijzen naar dit meldpunt. Toezicht en handhaving moeten vervolgens

niet alleen plaatsvinden op de bij het DOR aangesloten ondernemers, maar ook (of misschien wel juist) bij hen die niet aangesloten zijn.

Een belangrijk element in de huidige aanpak van heling betreft het feit dat goederen uniek zijn, waardoor ze via een serienummer in databases als gestolen naar voren komen. Een laatste suggestie voor de aanpak is om dit registreren te vergemakkelijken voor de burger en de politie. De registratiediscipline is bij veel burgers laag en ook worden er bij het invoeren van serienummers fouten gemaakt. Dit proces zou zoveel mogelijk in een publiekprivate samenwerking geautomatiseerd of gestimuleerd moeten worden. Ook de methoden – zoals DNA van het sieraad – om bepaalde niet-unieke goederen uniek te maken zou ook voor andere branches doorontwikkeld moeten worden waarbij gebruikersvriendelijkheid bovenaan staat. Een gebruikersvriendelijk systeem zou uiteindelijk ook voor burgers en producenten van niet-unieke goederen beschikbaar moeten komen om dergelijke goederen uniek te maken.

6.6 Epiloog

Binnen het onderzoek is gebruikgemaakt van een grote hoeveelheid bronnen. Het onderzoek laat zien dat veel gestolen goederen in het helingcircuit belanden, maar dat dit grotendeels buiten het zicht van de overheid om gebeurt. Welke goederen geheeld worden, is net als in de reguliere economie afhankelijk van vraag en aanbod: de helingmarkt is daarmee een dynamische markt. Wel gaat het vaak om goederen die eenvoudig te verbergen en gemakkelijk te stelen en vervoeren zijn, en die tegen een redelijke prijs kunnen worden doorverkocht. De afzetmarkt voor stelers is divers. Zij kunnen dit online aanbieden op internet, maar ook bij malafide opkopers, reguliere handelsorganisaties en burgers zelf. De aanpak van heling krijgt de laatste jaren meer vorm, maar kent ook uitdagingen. Met name in complexere zaken krijgt heling bij de politie en het OM niet de prioriteit die het verdient. Daarnaast vinden gemeenten het soms lastig om het DOR in te voeren. Tot slot is ook van belang dat heling een slachtofferloos delict lijkt, waarbij de eindgebruikers van gestolen goederen feitelijk profijt hebben van de lagere prijs waartegen deze goederen worden aangeboden. Tegelijkertijd is vanzelfsprekend wel sprake van slachtofferschap: deze gestolen goederen zijn immers ontvreemd bij andere burgers of bij bedrijven. Ondanks de uitdagingen die de aanpak van heling kent, is Nederland vanuit internationaal perspectief bezien voortvarend bezig. Dit onderzoek biedt nieuwe aangrijpingspunten om deze aanpak verder vorm te geven.

Summary and conclusions

This report focuses on the phenomenon of receiving/handling stolen goods also known as fencing. The study investigates how the market for stolen goods functions, and examines prevention policy and the consequences of fencing. Here we provide a summary of the study and answer the study questions formulated by the client – the WODC of the Ministry of Security and Justice. These questions arise from the following aims of the study: *'To map the functioning of the market for fencing, thereby identifying the policy and instruments for tackling fencing, and to provide a picture of the consequences of fencing for trade and industry and individual citizens and to find points of departure for reducing fencing in the future.'*

A multi-source study

To be able to fulfil the aims of the study, a variety of sources were consulted. As well as consulting literature and policy documents, use was made of a variety of existing sources and records. These include records of figures as well as information from files on police investigations, the Digitaal Opkopers Register (DOR - Secondhand Dealers Register), quarterly reports, information form the Public Prosecution Service (OM) and from the three Probation Service organisations (3RO). A great deal of information was also collected 'in the field'. This was achieved by questioning 62 experts on the theme of fencing in interviews and expert meetings and holding interviews with 21 receivers. Finally, in collaboration with Intomart GfK, a questionnaire was drawn up, that was completed by 3,053 respondents aged 15 and older. We refer to this as the citizens' panel.

Characteristics and developments on the market for stolen goods

In this paragraph we first sketch an outline picture of the scale of fencing, before discussing the types of goods that are handled, the characteristics and methods of the receivers, and the developments that have taken place since the previous national study into fencing in 2007.

Fencing is concealed and appears to be a victimless crime

It is important to remember that the handling of stolen goods cannot take place without it being preceded by another property offence – such as theft, burglary, mugging or robbery. There are sources that suggest that 80 percent of all thefts and burglaries take place with the purpose of subsequently selling on the stolen goods. This implies that without receivers, there would be far fewer thieves, so tackling the handling of stolen goods (fencing) should also be given priority. Based on the number of almost 554,000 thefts, embezzlements and burglaries registered by the police in 2015, the annual average of 12,000 registrations of fencing over the past five years is on the low side. This would seem to suggest that many of the cases of fencing never come to the attention of the police. Based on information from our citizens' panel, we can also deduce that the *dark number* for fencing is high, as 3 percent of Dutch people aged 15 years and older – more than 422,000 people – admit to having occasionally been guilty of fencing. As we know from the sources consulted, fencing is a common, concealed crime that appears victimless. It is possible for that reason that there is little attention for this crime, among others within criminal investigation.

Marketable goods are popular among fences

Fencing relates to goods stolen from private individuals, businesses or institutions. These goods have a number of similarities. Firstly they are easy to conceal and easy to transport and to steal. Furthermore they are goods with a high value that can be sold relatively rapidly and simply, and which can be enjoyed by people, or for which there is demand. According to an analysis based on more than 43,000 goods registered by the police in fencing cases over the past five years, 79 percent can be characterised as unique and 21 percent as not unique. Unique goods – such as a car or mobile telephone – have a serial number or other specific characteristic which makes identification of the item easily possible. More than half of the registered fenced goods (52%) consists of (parts of) vehicles, in which category bicycles, passenger cars and delivery vans and mopeds and scooters form the largest subcategories. In second and third place (both scoring 7%) of the fenced goods registered by the police are audio-visual equipment – above all communication equipment – and tools. The sources consulted by us outside the police agreed on the top 3, but pointed out that the police only registers a small proportion of what is actually fenced.

Drugstore and supermarket articles from organised crime – including cargo theft – are offered on (second-hand) markets, in pubs and in residential districts, under the false flag of being second-hand goods or from bankruptcy buy-ups. This fact (largely) removes them from the attention of the police. Experts also refer to the popularity of E-bikes, radio-navigation systems, jewellery and gold in the fencing circuit. Members of our citizens' panel who have occasionally been guilty of handling/receiving stolen goods indicated that they above all bought/sold mobile telephones and audio-visual equipment.

Why these goods?

The popularity of these goods relates first and foremost to the lower price that has to be paid for the items. *'We are after all Dutch'*, or as one respondent put it, *'… buying from a fence is simply the cheaper option.'* Interviews with respondents revealed that the price difference as compared to new value can be easily 50 percent. The ease of selling stolen goods via the Internet or on other (second-hand) markets, or the ease and security of buying stolen goods within a familiar social network of for example a local neighbourhood or district, plays an important role. Thirdly, there is the relatively low perceived risk of being caught. In the citizens' panel, 70 to 80 percent of the respondents – depending on the item in question – estimated the risk of being caught as small to very small. Finally, in the view of various experts, there is insufficient attention for fencing from the police and justice authorities. The fences we spoke see the handling of stolen goods as a relatively risk-free crime too.

Fences; who are they?

On the basis of police figures and information from the probation service about arrested fences, fences can be described as having the following characteristics. This information probably relates to receivers of stolen goods with a 'more hard-core' profile as compared to the fences from the citizens' panel. Approximately nine out of ten receivers are men, with an average age of 30 years. Among arrested receivers, multiple life areas – such as education, income, drug and alcohol abuse, criminal history, contacts in the criminal circuit, thinking patterns and attitude – are criminogenic factors. In practice, this means there are often (multiple) psychosocial problems. This picture is confirmed in the interviews with habitual receivers: the group regularly guilty of handling stolen goods and generally selling on those goods. On the basis of the citizens' panel, many individuals (more than 400,000 Dutch people aged 15 years and older) are guilty on an incidental basis of handling stolen goods, and are often aware of the fact (criminal receiving). These consumers – as confirmed in the interviews – carry out their searches and purchases on markets or via the Internet for goods of which, based on the (excessively low) price, they (should reasonably) know or could reasonably suspect that the item was 'not honestly' obtained.

With this type description of receivers, we have been able to type the first group of receivers – *private individuals*. This group of private individuals on the one hand consists of ordinary citizens who purchase stolen goods. They make incidental use of the opportunity that arises to purchase an item that they wish to obtain at a lower price. The saying 'the opportunity makes the thief' would appear particularly apt in respect of this group, whereby it is notable that these individuals trivialise the seriousness of the crime. On the other hand, there are people who come into the picture more frequently for property crime. This latter group of individuals, as shown by police investigations, are (also) guilty of stealing and selling on stolen goods. These then are persistent or habitual offenders; young people from problem youth groups, as well as addicts and the homeless.

A second category of fences consists of *regular trading organisations,* including garages and breakers' yards in the automotive sector and buyers of second-hand goods. It is noticeable that these businesses rarely occur in police records. In a period of five years, just 67 such non-natural persons were involved in or suspected of the crime of handling stolen goods. These numbers are in shrill contrast with the information we have received from experts. They repeatedly report handling by buyers of second-hand goods, gold buyers who with their 'pop-up stores' are particularly illusive, and garage companies who make use of stolen parts for repairs, or who facilitate the ringing/cloning of cars.

The records contain least information about the third category – *criminal organisations*. Following considerable effort – because only few investigations are carried out into cases of fencing – we obtained a picture of seven more or less recent criminal investigations into 'handling' crimes. Together with a re-analysis of seven police investigations focused on organised vehicle crime and various interviews with experts, a picture emerges of organised groups (mobile bandits) operating nationally and internationally. They are involved in organised theft, the ringing and selling on of cars and car parts, bicycles, E-bikes, milk powder (for Asia), perfumes and other cosmetics, copper and other metals. Reference was also made to organised cargo thefts in which large batches of marketable goods were stolen and subsequently resold in the Netherlands and abroad. Finally, we see relationships between fencing and (mala fide) businesses and entrepreneurs, representing evidence of interaction between the underworld and the overworld.

Markets for stolen goods and the modus operandi of fences

The locations where fencing takes place – the markets – can to a greater or lesser extent be linked to the different types of perpetrators. A distinction can be made between local and digital markets, and domestic and foreign markets.

Local markets involve the (informal) trading in residential districts, on school playgrounds, (black) markets and in pubs, certain eateries and self-storage com-

panies from which stolen goods are offered for sale. Otherwise we see buyers and 'pop-up markets' in shopping centres and hotels, where above all gold and jewellery are traded. Finally, regular trading companies are part of the local market. Interviews with receivers suggest that a large volume of goods are traded within secure social networks in residential districts and neighbourhoods. They are considered safe because the people know and trust one another; via this social network, demand and supply of stolen goods are brought together in what is practically a second economy. From these social networks, there are also lines to organised forms of handling. Large numbers of bicycles and E-bikes are for example stolen to order. These are then bought up by middlemen and subsequently disappear abroad, via organised groups.

Digital markets include large and well-known second-hand selling sites on the Internet, as well as WhatsApp groups (above all young people and in local neighbourhoods) and innumerable Yard sales on Facebook.

With the more organised forms of handling stolen goods, goods – also brought in from abroad – are sold on markets in our country, as well as travelling from our country to foreign markets. Cars for example are currently transported to Eastern Europe and Asia, expensive watches to Sweden, milk powder to China, Norway and Dubai, radio navigation systems to Lithuania, England and China and (electric) bicycles to Poland. All in all, fencing is a highly demand-based crime and as such highly dynamic.

It emerges that the Netherlands is also an attractive market for foreign suppliers. The goods in question are batches of electronics or drugstore articles from cargo thefts or batches of new mobile telephones – obtained via fraudulent means – which are sent in postal parcels to our country and sold here on second-hand markets.

Developments over the last ten years

The last national study into the handling of stolen goods was carried out in 2007, so it is now possible to map out the developments and changes over the last ten years. We have identified four. Firstly, the digital world has achieved a huge outreach and popularity for example via sales sites and social media (WhatsApp and Facebook). This has resulted in a new infrastructure within which goods can be (illegally) traded. This means that fencing in the digital world enjoys a relatively low profile. The second development is that there is a link between local markets – safe social networks in neighbourhoods where goods change ownership – and more organised forms of fencing. Thirdly, the opportunities for fencing goods have increased not only online but also offline. For example – partly influenced by the economic recession – a market has emerged for chains of buyers for a whole variety of second-hand goods, and pop-up stores that purchase gold and jewellery have gained ground. Finally, due to the expansion of the European Union (EU), the handling of stolen

goods seems to have taken on a more international and organised character. Mobile bandits, among others, have responded to this development, certainly in relation to costly and marketable goods.

Based on the opportunity theory (increased outreach and opportunity) and the rational choice theory (low risk of capture and high returns) combined with the limited attention from the investigating authorities (as a result of which few barriers are raised), all of these developments can be easily explained.

Where is the blind spot for the police?

Assuming that many goods that originate from theft end up in the stolen goods market, it can be argued that the police – based on the relatively small number of around 12,000 cases of fencing per year – misses more than it sees. Our citizens' panel also reveals that by large numbers of citizens, the handling of stolen goods is in fact viewed as relatively innocent, whereby personal interests prevail (obtaining goods at a lower price). Interviews with fences have made it clear that there are social networks where the buying and selling of stolen goods is relatively normal.

Police records also reveal that the police has little idea of the selling of stolen goods via digital markets. According to the representatives of second-hand sales sites, this is logical, because customers are always satisfied. After all, they have been able to purchase an item for a relatively low price, and thus are unlikely to report the practice. For these websites, scamming (when the purchased goods are not actually delivered to the buyers) is a far greater problem.

The fact that the handling of stolen goods appears to be a victimless crime means that it is rarely ever reported. Experts suggest that the approach to tackling fencing and then above all the criminal investigation of the crime, regularly receives far too low priority. In itself this is unusual, because fences with their demand for stolen goods continue to drive the offenders of thefts and High Impact Crimes. The low number of criminal investigations into fencing is illustrative for the limited attention and priority given to this crime. On this basis, it is only to be expected that the police also have a considerable blind spot when it comes to internationally oriented and organised forms of fencing.

Measures, consequences and perceived seriousness

Despite the fact that respondents consider the priority given to the handling of stolen goods by many parties as too low, in comparison to other countries, we in the Netherlands are frontrunners when it comes to tackling fencing. In this paragraph, we discuss the approach, the consequences and the perceived seriousness.

StopHeling (Halt Fencing) and the Digitaal Opkopers Register (Digital Buyers Register) as leading features of the approach

The Ministry of Security and Justice, together with its partners, has over the past few years made serious advances in introducing the website and app StopHeling and the Digitaal Opkopers Register (DOR). Within the app and website of StopHeling, citizens and second-hand buyers are able to check whether an item has been registered as lost or stolen via a serial number. If this is the case, via StopHeling, the police can be notified, so they can take action. Consumers can also register their own goods preventively, which in the event of theft facilitates reporting and increases the likelihood of retrieving the stolen goods. From its BVI records, the police tops up the StopHeling database, with records of stolen goods. On 1 May 2016, the database listed 925,000 mainly unique goods. Bicycles, communication equipment and computers are the top-3 stolen and registered goods. Unfortunately, it is not possible to create a regional distribution of products in the database. Despite the fact that only unique goods with a serial number can be included in StopHeling, a further analysis (reference date 18 January 2016) reveals that 14 percent of the goods in StopHeling are non-unique, and thus have no serial number. This shows that it is essential that the database be periodically maintained and cleaned. The StopHeling website and app are widely used. The counter rose from almost 456,000 search requests 2014 to almost 670,000 in 2015, and in the first quarter of 2016 it has already topped 283,000 (extrapolated to the whole of 2016, this amounts to almost 850,000). In that sense, StopHeling seems to be meeting a need among the public and second-hand buyers for checking the reliability of an item they are considering purchasing.

Buyers of second-hand goods have been required since 1880 to register purchased goods (what they buy, when and from whom). Since 2011, a digital variant of this record was developed in the form of the DOR. The DOR is linked to the StopHeling database, so it is possible to automatically check whether a unique item that has been offered is registered as stolen. If there is a match, the police automatically receives a report, to which they are then able to respond. Since the implementation of the DOR at all police units in 2015, the number of municipalities with affiliated second-hand buyers has risen rapidly. On the reference date 1 May 2016, 265 municipalities were affiliated with in turn 3,023 affiliated second-hand buyers. To illustrate the speed of the rise: on 1 May 2015, there were 190 registered municipalities and 1,663 registered second-hand buyers.

Other measures at home and abroad

In addition to the DOR and StopHeling, as part of the study, we assessed other measures focused on fencing. Linked to the DOR these are (1) a helpdesk for businesses, (2) an automated tool to help second-hand buyers comply with their legal

reporting obligations to the municipality, and which offers buyers the possibility of linking up to the DOR, (3) the development of an investigation module and (4) the development of the DNA of jewellery, a system for making non-unique goods unique. Also worthy of mention in this connection is the possibility available to buyers of second-hand goods to collect (in)direct damages suffered from the handlers of stolen goods, via the Service Organisatie Directe Aansprakelijkheidsstelling (SODA – Service Organisation Direct Liability System). There have also been a series of local and national campaigns aimed at increasing awareness among the public and second-hand buyers, and informing them of (the consequences of) handling stolen goods, in addition to which a web file has been developed for sharing best practices with parties involved in tackling the problem of handling stolen goods. The technical, organisational and communication measures are encouraged and facilitated by the Ministry of Security and Justice.

In addition to these measures, focused specifically on fencing, a series of measures have been charted out, aimed first and foremost at preventing theft. After all, these measures can also have a preventive effect on the handling of stolen goods. These are measures aimed at increasing awareness among individual citizens, making non-unique goods traceable or unique, and the use of decoy items fitted with GPS trackers.

Finally, an inventory of measures aimed at tackling the handling of stolen goods abroad was drawn up. If any such measures are taken, they appear similar to the measures taken in the Netherlands. One exception is a specific measure – which studies have in fact not shown as resulting in a direct fall in crime levels – which could be interesting for implementation in the Netherlands. This is the *Market Reduction Approach,* which has been implemented by various police forces in the United Kingdom and the aim of which is to disrupt the trade in stolen goods. The heart of this approach is the introduction of a focus in which on the basis of information about the (local) market in stolen goods, targeted interventions are carried out.

Consequences of the handling of stolen goods and perceived seriousness

When it comes to the consequences and perceived seriousness of the handling of stolen goods, a distinction can be made between citizens and trade and industry. Among relatively large numbers of citizens – including fences – the threshold for buying an item originating from theft is low. Combined with the fact that there appears to be no direct victim, and the perception that the risk of being caught is low, while the penalties are also viewed as low, it can be argued that individual citizens do not view fencing as a serious criminal act. At the same time, given the large numbers of thefts, it is clearly evident that these goods are stolen from other individuals and businesses. The crime of handling therefore clearly does conceal the

presence of a victim. The representatives of selling sites on the Internet realise all too clearly that goods are fenced on the Internet, but this leads to no or almost no complaints from buyers. On this point, clients are indeed above all satisfied. This is illustrated by the above.

On the basis of the sources consulted by us, it can be concluded that fencing and the related crimes such as theft and burglary lead to direct and indirect losses for bonafide businesses; they suffer damages and are forced to incur costs to prevent and tackle theft and/or the handling of stolen goods. On the other hand, mala fide traders, including second-hand goods traders, do profit on an incidental or structural basis from the supply of and demand for stolen goods. If for the consumer there is no perceivable difference in terms of appearance between 'honest' and stolen goods that are offered more cheaply, this can to some degree explain why (also mala fide) traders are able and willing to profit from the market for stolen goods.

In interviews, experts suggest that the trade in stolen goods not only undermines the regular economy, but also operates at the interface between the underworld and the overworld. Within the retail trade, certain retail sectors (jewellers) but also the transport sector (cargo theft) suffer huge negative consequences of the trade in stolen goods. There are however other sectors that benefit. Take for example the sectors selling bicycles, cars, car components and electronic equipment, which items are sometimes nonetheless repurchased following theft and fencing. In that sense, theft and fencing not only support an alternative (second) economy, but also a part of the regular economy.

According to certain respondents, it is essential that the crime of fencing be *reframed*, before the approach to the crime can be prioritised and made more conclusive. Fencing is a form of commonly occurring crime, but because it appears victimless it receives too little attention, and large numbers of the public view it as normal. However, it is a facilitating crime which ensures that serious property crimes (sometimes with violence) will continue to be committed, based on the ever present demand.

Effectiveness of the measures

In this paragraph, we consider the effectiveness of the measures introduced since 2013: the DOR and StopHeling databases.

Matches between StopHeling and the DOR

When a second-hand buyer purchases an item and registers his purchase in the DOR, a match may appear if the item is registered as stolen in StopHeling. Over the years, stolen goods have become increasingly digitally recorded, a fact that makes it possible to initiate follow-up action. The number of matches has risen from 4,149

in 2014 to 11,560 in 2015 (a rise of 179 percent) to 4,486 matches in the first quarter of 2016. As compared to the number of goods stolen each year, this number of matches is low. This may of course be related to the fact that buyers of second-hand goods are not the only domestic sales market, because serial numbers are incorrectly typed in so that no match occurs, or because goods disappear abroad. At present, it is unfortunately not technically possible to determine which follow-up action was taken by the police and with which result in the event of a match. It is also not (yet) possible to obtain a picture of how many cases of fencing are registered by the police, outside the StopHeling and DOR systems.

The processing of fencing cases by the Public Prosecution Service

On the basis of the DOR and StopHeling, we are unfortunately not yet able to give an idea of the processing of the reported crimes. In the framework of the approach, we are able to give some insight into the status of the criminal justice approach to and the processing of cases of fencing. On the basis of analyses, it turns out that 27 percent of fencing cases registered by the police end up with the Public Prosecution Service. Of the 9,651 cases analysed from the last five years, in 44 percent of the cases the suspect(s) was (were) called to appear. Wherever a suspect was called to appear, in more than three quarters of the cases the final judgement was a penalty or judicial measure. It is important to note that a match (in the systems) can also result in prosecution for burglary and/or theft. As a consequence, the overall risk of being caught for property crime then rises.

Side effects of the DOR

Because the DOR has not yet been introduced nationwide, goods originating from theft can still be relatively easily sold on. As a result, a waterbed effect can occur within and around municipalities where the DOR has been introduced. Interviews for example reveal that in particular experienced and calculating criminals (non-addicts, persistent and habitual offenders) are aware of the existence of the DOR, and therefore offer their goods to second-hand buyers not affiliated to the DOR (whether or not in other municipalities). These may include social networks in neighbourhoods and residential districts, pop-up buyers, online and offline (second-hand) markets with no or only limited controls, and criminal organisations. In principle, the awareness of the existence of the DOR among experienced criminals means that practically all the goods they steal and trade on end up in other circuits.

Cooperation between parties, and do we stick to our agreements?

During the interviews with experts, it emerged that there are '*believers*' in the approach, who are only too aware of the negative consequences of fencing, and are very much in favour of the approach. There are few hindrances to information

exchange, but it has proven extremely difficult to transfer the enthusiasm and awareness of the believers to others, and to convert this into an active approach. For the police and Public Prosecution Service, the investigation of fencing activities does not have a high priority; municipalities sometimes experience difficulties in introducing the DOR and (customers of) online marketplaces effectively experience no inconvenience from fencing. As a result, the willingness to invest more in the approach to tackling the handling of stolen goods among such parties is limited. Many insurers – who do of course suffer damage – are still very much in the initial stages of an approach to tackling fencing. The link between the handling of stolen goods and the tackling of High Impact Crimes appears to be meaningful and offers clear opportunities, and will help boost awareness that the two are related.

It is important that this takes place, because despite the fact that the introduction of the DOR is advancing steadily, there are still many municipalities and police forces where the approach to fencing in general and the introduction of the DOR in particular, leaves room for improvement. Although investments are being made in tackling fencing by appointing implementation managers and by freeing up capacity within the police to encourage second-hand buyers to sign up to the DOR, in particular in investigations into more complex cases of handling there are clear bottlenecks. However, above all the Ministry of Security and Justice and a number of very keen professionals within municipalities and police forces are working hard to establish an approach to tackling fencing.

Do the measures work?

The principles of the rational choice and opportunity theory can offer points of departure for tackling fencing, creating a framework for evaluating the (side) effects of the policy as implemented and can be useful in mapping out the relevant effective mechanisms. We would distinguish between mechanisms at micro level (perpetrator level), meso level (the handling process) and macro level (the local/regional/national context). On the basis of the various study activities, it has emerged that the measures introduced at macro level – albeit sometimes with considerable effort – are proving effective. This is important because StopHeling and the DOR do help raise barriers. In raising those barriers and restricting the opportunity to fence stolen goods – via offline and online markets – a great deal can still be achieved at micro level. There is room for improvement in terms of the understanding among individual citizens and fences about the perceived risk of being caught, and the seriousness of the crime (the level of punishment). Information about the seriousness and impact of the impact of stolen goods and measures that can be taken, and selecting the right tone of voice and the most effective wording could mean that at least among the average man or woman on the street, greater resistance will be created to buying stolen goods. In the past, in another campaign, a similar intended

effect was achieved when it came to prostitution (by framing prostitution in the light of human trafficking).

Elsewhere, more than is currently the case – at meso level – it should be possible to identify which barriers could be raised to make the act of fencing more difficult – from the initial crime through to the transfer and acquisition of stolen goods. Knowledge about the process of fencing, the parties involved and their modus operandi (for example about the type of stolen goods on offer) would appear to be relevant, effective mechanisms.

At macro level much is advancing smoothly, but the priority and capacity currently given to fencing at local, regional and national level deserve (permanent) attention within various organisations. Joint consultation and agreements for example in respect of the introduction of the DOR, the carrying out of checks by the police and municipal supervisors and organising specific investigation activities would appear in this respect to be not only relevant but also essential.

Opportunities for the approach

The analysis of the effect of the measures has revealed a number of opportunities when it comes to improving the approach as put forward in the interviews with experts. We referred earlier to the *Market Reduction Approach* from the United Kingdom, the objective of which is to disrupt the trade in stolen goods.

A second opportunity for the approach is to ensure that the crime of fencing be more clearly brought to the attention of professionals. On the one hand, this involves the framing of handling as a facilitating crime for property crimes – including *High Impact Crimes* – and on the other hand as a process that undermines the regular economy. In combination with this approach, at both local and national level – also within criminal investigations – the handling of stolen goods should be placed higher on the agenda. It is important that fencing has been included as a priority in the Security Agenda 2015-2018.

A small but not unimportant third opportunity for the approach is a prohibition on the paying out in cash to sellers of second-hand goods, by jewellers, gold buyers and metal dealers, and other purveyors of second-hand goods. Payment by bank transfer automatically raises a barrier to offering stolen goods, because the provider of the goods in question can easily be traced via details of the account holder.

A fourth line of approach relates to public information that makes people start to think, by approaching stolen goods in the same way that public campaigns have been organised in respect of battery hens. Despite all the advertising campaigns so far, many citizens still perceive fencing as a non-serious crime (penalties) while the link to theft and the presence of victims is still insufficiently identified.

We have seen that as well as the municipalities, not all buyers of second-hand goods are as yet affiliated to the DOR. The pilot project in Rotterdam according to which second-hand buyers are able to comply with their statutory reporting obligations with the municipality via an automated tool, which also offers those same buyers the possibility of signing up to the DOR, could be converted into a national reporting model – based on the positive experiences accrued. It would be helpful if the Chambers of Commerce were willing and prepared to notify new second-hand buyers of their notification obligations, by referring them to this reporting system. Supervision and enforcement should then not only be undertaken in respect of the businesses affiliated to the DOR, but also (and perhaps specifically) those not yet affiliated.

One key element in the current approach to fencing relates to the fact that goods are unique, as a result of which they appear as stolen in databases via a serial number. One final suggestion to improve the approach is to facilitate this registration process for citizens and the police. Among many citizens discipline to register goods is low, and many mistakes are made when inputting serial numbers. This process should be automated or at least encouraged, as far as possible in a public private partnership. The methods – including jewellery DNA – for making certain non-unique goods unique should be further developed for other sectors, too, with a clear focus on user friendliness. At the end of the day, a user-friendly system should be made available to citizens and manufacturers of non-unique goods, so that those goods can also be made unique.

Epilogue

Within this study, use was made of a large number of sources. The study shows that many stolen goods end up in the fencing circuit but that this process takes place largely beyond the view of the government. Which stolen goods are fenced, just like in the regular economy, depends on supply and demand. In that sense, the market for stolen goods is a dynamic market. In many cases, the goods in question are easily concealed and easily stolen and transported, and can be sold on at a reasonable price. The sales market for the thieves is diverse. They can offer their goods online on the Internet, but also to mala fide second-hand buyers, regular trading organisations and individual citizens. The approach to tackling fencing has gradually taken form over the past few years, but there are still challenges. In particular in more complex cases, the handling of stolen goods does not receive the priority it deserves, from the police or Public Prosecution Service. In addition, municipalities sometimes find it difficult to introduce the DOR system. A final important element is that the handling of stolen goods is viewed as a victimless crime, in which the end users of stolen goods effectively reap the profit from a lower price at which these

goods are offered. At the same time, it goes without saying that there are victims of this crime: the stolen goods were after all removed from other citizens or businesses. Despite the challenges facing the approach to tackling fencing, from an international perspective, the Netherlands is moving forwards steadily. This study offers new points of departure for giving further form to this approach.

Afkortingen

3RO	- 3 Reclasseringsorganisaties
APV	- Algemene Plaatselijke Verordening
AVc	- Stichting aanpak voertuigcriminaliteit
BVH	- Basisvoorziening Handhaving
BVI	- Basisvoorziening Informatie
CCV	- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
DJI	- Dienst Justitiële Inrichtingen
DOL	- Digitaal Opkopers Loket
DOR	- Digitaal Opkopers Register
FGZ	- Federatie Zilver en Goud
GPS	- Global Positioning System
HIC	- High Impact Crimes
IRIS	- Integraal Reclassering Informatie Systeem
KvK	- Kamer van Koophandel
MMA	- Meld Misdaad Anoniem
NPC	- Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing
OM	- Openbaar Ministerie
LIEC	- Landelijk Informatie en Expertise Centrum
PV	- Proces Verbaal
RIEC	- Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
RISc	- Recidive Inschattings Schalen
RNS	- Radio Navigatie Systemen
RVS	- Regionale Veiligheidsstrategie
SODA	- ServiceOrganisatie Directe Aansprakelijkstelling
TLN	- Transport en Logistiek Nederland
VbV	- Verzekeringsbureau Voertuigcriminaliteit
WODC	- Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Aalbers, B., M. Blom, W. Jonebreur & R. Lindenberg. (2014). *Businessmodel DOR. Definitief rapport.* Barneveld: Significant.

Aarons, L. (2001). Art Theft: An Exploratory Study of the Illegitimate Art Market in Australia. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 34(1): 17-37.

Boerman, F., M. Grapendaal & A. Mooij. (2008). *Nationaal dreigingsbeeld 2008. Georganiseerde criminaliteit.* Zoetermeer: Dienst KLPD.

Boerman, F., M. Grapendaal, F. Nieuwenhuis & E. Stoffers. (2012). *Nationaal dreigingsbeeld 2012. Georganiseerde criminaliteit.* Zoetermeer: Dienst IPOL.

Bovenkerk, F. & E. Leuw. *Criminologische kennis en de toepasbaarheid daarvan.* Geraadpleegd via http://wodc.nl/images/Theoretische%20achtergrond_tcm44-84952.pdf.

Cialdini, R.B. (1989). Social motivations to comply: norms, values and principles. In: J.A. Roth, J.T. Scholz & A.D. Witte (eds.), *Taxpayer compliance Volume 1: an agenda for research.* Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Cohen, L.E. & M. Felson. (1979). *Social change and crime rate trends: a routine activity approach.* American Sociological Review, 44: 588-608.

Clarke, R.V.G. & B. Webb. (1991). Hot products: Understanding, anticipating and reducing demand for stolen goods.

Elffers, H., F. Barwegen, D. Hessing & P. van Baal. (1999). *Naleving van belastingregels, een literatuurinventarisatie 1992-1998.* Rotterdam: Erasmus Universiteit Rotterdam.

Ferwerda, H., T. van Ham & B. Bremmers. (2013). *Georganiseerde voertuigcriminaliteit in Nederland. Een beeld van de omvang, kenmerken, werkwijzen en aanpak anno 2013.* Arnhem: Bureau Beke.

Hale, C., C. Harris, S. Uglow, L. Gilling & A. Netten. (2004). Targeting the markets for stolen goods – two targeted policing initiative projects. *Home Office Development and Practice Report,* 17.

Ham, T. van, L. Scholten & H. Ferwerda. (2015). *De aanpak van heling. Stappenplan introductie van het Digitale Opkopers Register (DOR).* Arnhem: Bureau Beke.

Langworthy, R.H. & J.L. Lebeau. (1992). *Spatial evolution of a sting clientèle.* Journal of Criminal Justice, 20: 135-145.

Lewis, L. (2006). Organized retail crime: retail's no. 1 security issue. *California Grocer,* 2-11.

Mesu, S. & D. van Nobelen. (2012). *Woningcriminaliteit. Verslag van een onderzoek voor het nationaal dreigingsbeeld.* Zoetermeer: KLPD.

Mheen, D. van der & P. Gruter. (2007). *Helingpraktijken onder de loep. Impressies van helingcircuits in Nederland.* Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Muller, E.R., J.P. van der Leun, L.M. Moerings & P.J.V. van Calster (2010). *Criminaliteit. Criminaliteit en criminaliteitsbestrijding in Nederland.* Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer.

Nederstigt, T.A.M. (2011). *Gelegenheid alléén maakt nog geen dief. Theoretische, methodologische en operationele suggesties voor een integrale benadering van winkeldiefstal.* Tilburg: Universiteit van Tilburg.

Neuhaus, N.M. & S. Balay (2014). Databases on lost and stolen art: is consulting a database an inherent requirement of good faith? *Art Antiquity & Law,* 19(2): 169.

Pawson, R., T. Greenhalgh, G. Harvey & K. Walshe (2005). Realist review – a new method of systematic review designed for complex policy interventions. *Journal of Health Services Research & Policy,* 10(1): 21-34.

Pawson, R. (2013). *The Science of Evaluation. A Realist Manifesto.* London: Sage Publications Ltd.

Renooy, P.H. (1991). *Heling; een onderzoek naar de mogelijkheden tot intensivering van helingbestrijding door politie, bestuur, en justitie.* Den Haag: LVBM/DCP.

Schneider, J.L. (2005). Stolen-goods markets. Methods of disposal. *British Journal of Criminology,* 45(2): 129-140.

Siegel, D. (2013). *Mobiel banditisme. Oost- en Centraal-Europese rondtrekkende criminele groepen in Nederland.* Arnhem: Politie & Wetenschap.

Snippe, J., M. Sijtstra, R. Menner & B. Bieleman. (2014). *Buit van woninginbraak. Onderzoek onder inbrekers en helers.* Amsterdam: Reed Business.

Snoek, A. & A. van der Poel. *Wegwijzer aanpak heling.* Te downloaden via www.ivo.nl. (2014).

Spapens, A.C.M. (2011). Barrières opwerpen voor criminele bedrijfsprocessen. *Justitiële Verkenningen*, 37(2): 10-22.

Sutton, M. (1998). *Handling stolen goods and theft: a market reduction approach.* Londen: Home Office.

Sutton, M., J. Schneider & S. Hetherington (2001). *Tackling theft with the market reduction approach.* London: Home Office.

Sutton, M. (2008). *How prolific thieves sell stolen goods: describing, understanding and tackling the local markets in Mansfield and Nottingham. A market reduction approach study.* Nottingham: Internet Journal of Criminology.

Sutton, M, S. Hodgkinson & M. Levi (2008). *Handling stolen goods: Findings from the 2003 offending crime and justice survey.* Nottingham: Internet Journal of Criminology.

Sutton, M. (2014). Fencing/receiving stolen goods. In *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice* (pp. 1627-1637). Springer New York.

Van Daele, S. & T. vander Beken (2010). Migratie en mobiele daders. *Tijdschrift voor Criminologie,* 52: 172-187.

Beleidsdocumenten en andere bronnen

Actieplan Veilig Ondernemen deel 2 (2005).

Actieplan Veilig Ondernemen deel 3 (2007).

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2015). *Handboek Keurmerk Veilig Ondernemen*. Utrecht: CCV.

Detailhandel Nederland. *Voor niets aangifte doen? Natuurlijk niet! Wij rekenen af met winkeldieven!* Gedownload via afrekenenmetwinkeldieven.nl.

Enquête onder gemeenten. Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2016

Factsheet implementatie Digitaal Opkopers Register (DOR). Niet gepubliceerd.

Gemeente Rotterdam. Uitnodiging: Rotterdam start nieuw digitaal meldpunt voor handelaren (2015).

Maandrapportage StopHeling en DOR (januari 2015).

Nieuwsbrief Heling nummer 2 (februari 2016).

Projectplan Stop Heling, versie 0.4 (september 2014).

Trimesterrapportage StopHeling en DOR (1e trimester 2015).

Trimesterrapportage StopHeling en DOR (2e trimester 2015).

Trimesterrapportage StopHeling en DOR (1e trimester 2016).

Snoek, A. & A. van der Poel. *Wegwijzer aanpak heling*. Te downloaden via www.ivo.nl. (2014).

Wet op de Bedrijveninvesteringszones (2014). Geraadpleegd op 3 mei 2016 op http://wetten.overheid.nl/BWBR0035933/2015-01-01.

Websites

www.boefproof.nl

www.cbs.nl

www.geefinbrekersgeenkans.nl

www.maakhetzenietmakkelijk.nl

www.marktplaats.nl

www.marktplaza.nl

www.politiekeurmerk.nl

www.reclassering.nl

www.speurders.nl

www.trackjackeurope.com

www.tweakers.net

Bijlagen

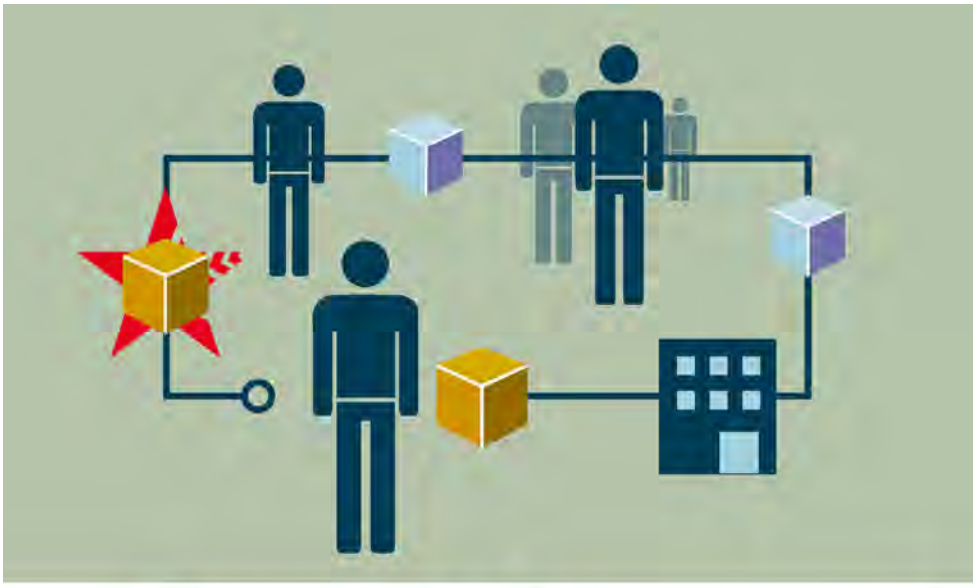
Bijlage 1 – Respondenten

Naam	**Organisatie**
Songul Akaya	Gemeente Beverwijk
Evrim Akyar	Politie
René Bas	Agentschap Telecom
Bas Bastiaans	MMA
Kees Beenen	Fietsenshop Okeesjen
Maaike van den Berg	Politie
Bert van de Bool	Gemeente Roermond
Mark Boonstra	Politie
Loes van den Brand	Openbaar Ministerie
Theo Busscher	Weerselose Markt
Gerdine Dankers	Openbaar Ministerie
Gerben van Doesburg	Gemeente Beverwijk
Frank van Dorssen	LIEC
Jan Drinkwaard	Politie
Ivoline van Erpecum	Ministerie van Veiligheid en Justitie
Ben de Haan	Juwelier
Monique van den Heuvel	Openbaar Ministerie
Martin Hogervorst	Politie
Beeuwke Keizer	Federatie Goud en Zilver
Miriam Knepper	Bureau Regionale Veiligheidsstrategie (RVS)
Olaf Koeman	Politie
Maarten Koesman	Politie
Inez Kooper	Openbaar Ministerie
Jaap Korevaar	Politie
Hans Korevaar	Openbaar Ministerie
Henri Lucas	Politie
Jessica van Mantgem	Politie
Jos Michiels	Politie
Hélène Minderman	Transport en Logistiek Nederland (TLN)
Jan Mulder	Politie
Wim Nakken	Politie
Han van Nes	Politie
Audy Nettekoven	Politie
Ramses Nijpels	Politie
Peter van Os	Politie

Frans Pommer	Openbaar Ministerie
Dick voor de Poorte	Politie
Edou Ritsma	Kamer van Koophandel
Rinus van Ruitenburg	Politie
Jack Schouwenaars	Politie
Sander Schurer	Politie
Rob Smitskamp	Stichting Verzekeringsbureau Voertuigcriminaliteit
Diana Sinc	De Schatkamer
Ewout Stoffers	Politie
Martin Stomp	Politie
William van der Valk	Politie
Theo Veldhuis	RIEC
Marijn Verhoef	Gemeente Rotterdam
Geco Visser	Politie
Jacotien Visser	Gemeente Utrecht
Jeroen Vorstenbosch	Politie
John Wielinga	Federatie Goud en Zilver
Paul Wouters	Politie
Mojgan Yavari	Stichting Aanpak Voertuigcriminaliteit, Politie
Jojanneke van der Zijl	Politie

Anoniem	Autotrack
Anoniem	Marktplaats
Anoniem	Speurders
Anoniem	Tweakers
Anoniem	3 opkopers
Anoniem	21 helers

Bijlage 2 – Informatiesheet

Focus op heling

Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Achtergrond

'Zonder helers geen stelers of in ieder geval minder' wordt wel eens gezegd. Met deze uitspraak wordt duidelijk dat heling een belangrijk faciliterend strafbaar feit is en dat een heler een belangrijke facilitator is voor het 'afnemen' van middels strafbare feiten verkregen goederen.

Het aantal geregistreerde zaken van heling stijgt tussen 2005 en 2014. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat dit aantal in de genoemde periode stijgt van ruim 4.400 naar bijna 6.800 zaken. Dit is een stijging van meer dan vijftig procent. Het aantal geregistreerde diefstallen, verduisteringen en inbraken daalt tussen 2005 en 2014 van ruim 758.000 naar 587.000 (-23%). Het grote verschil in omvang tussen deze typen delicten is niet (alleen) te verklaren door het verdwijnen van gestolen goederen naar het buitenland of het door de dief houden daarvan voor eigen gebruik. Een andere belangrijke verklaring is dat er weinig helingfeiten ter kennis van de politie komen.

Bureau Beke

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie heeft daarom om een onderzoek naar heling verzocht. Het onderzoek is een update en verbreding van het helingonderzoek uit 2007 en zal worden uitgevoerd door Bureau Beke. De centrale doelstelling van dit onderzoek luidt als volgt:

> *"Geef een beeld van het functioneren van de helingmarkt van goederen, breng daarbij in kaart wat het beleid en de instrumenten zijn om heling aan te pakken, geef een beeld van de gevolgen van heling voor het bedrijfsleven en de burger en ga op zoek naar aanknopingspunten om heling in de toekomst terug te dringen."*

Deze doelstelling is opgedeeld in vier onderdelen, te weten: 1) Kenmerken van en ontwikkelingen op de helingmarkt; 2) Maatregelen, gevolgen en gepercipieerde ernst; 3) Werkzaamheid van de sinds 2013 ingevoerde maatregelen; 4) Kansen voor de aanpak.

Onderzoeksmethoden

Om vragen die voortkomen uit de centrale doelstelling van het onderzoek te kunnen beantwoorden, wordt gebruikgemaakt van uiteenlopende onderzoeksmethoden. We beschrijven ze hierna kort.

Deskresearch

De deskresearch bestaat uit het inventariseren van wetenschappelijke en grijze literatuur en het uitvoeren van een open bronnen onderzoek. Via de deskresearch kan een beeld worden geschetst van de aard en omvang van heling, kenmerken en achtergronden van helers en de bestaande en toekomstige tegen heling in te zetten maatregelen.

Systeeminformatie van partijen uit de strafrechtsketen

Informatie van de politie (BVI) wordt gebruikt om een beeld te geven van de omvang van heling, type geheelde goederen, kenmerken van goederen, kenmerken van daders en modus operandi. Daarnaast wordt bij het Openbaar Ministerie (OM) nagegaan in hoeverre verdachten veroordeeld zijn voor heling en welk vonnis is uitgesproken. Aanvullend op systeemdata van de politie en het OM zal, op basis van informatie van de drie Reclasseringsorganisaties (3RO), een beeld geschetst worden van de achtergrondkenmerken van helers en hun werkwijze. Tot slot zullen we een heranalyse uitvoeren van opsporingsonderzoeken die raken aan het onderwerp heling en de werkwijze van georganiseerde groepen.

Interviews

Om meer zicht te krijgen op de kenmerken en achtergronden van helers, zullen we 25 helers interviewen aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst. Daarnaast houden we tien interviews binnen de sector van de koop en verkoop van tweedehands goederen. Het betreft gesprekken met opkopers, beheerders van online verkoop- en veilingsites en organisatoren c.q. vergunninghouders van zwarte- en rommelmarkten.

Burgerpanel (n=2.000)

Om zicht te krijgen op de gepercipieerde gevolgen van heling onder burgers – positief en negatief – en hun houding ten opzichte van heling, wordt een burgeronderzoek uitgevoerd. Dit burgeronderzoek bestaat uit een vragenlijst van maximaal tien vragen. Hiertoe wordt gebruikgemaakt van een representatief burgerpanel van Intomart GfK.

Expertbijeenkomsten

In totaal organiseren we vier expertbijeenkomsten, elk met hun eigen karakter. Voor de expertgroep politie strategisch worden de implementatieleiders van alle politie-eenheden – inclusief de landelijk projectleider heling van de Nationale Politie – uitgenodigd. De expertgroep politie operationeel betreft een aantal operationele experts (wijkagenten met een taakaccent) binnen de Nationale Politie. De expertgroep lokale en landelijke overheid bestaat uit personen die actief betrokken zijn bij de lokale, regionale of landelijke aanpak van heling. Tot slot zullen we voor de expertgroep maatschappelijke organisaties vertegenwoordigers van onder andere VNO/NCW en het Verbond van Verzekeraars benaderen. Het doel van de expertbijeenkomsten is om te reflecteren op de voorlopige onderzoeksbevindingen.

Eindproduct

Het onderzoek zal rondom de zomer van 2016 worden afgerond in de vorm van een rapportage, waarin, naast de verantwoording voor het onderzoek, de centrale probleemstelling en de deelvragen die daaruit voortvloeien worden beantwoord.

Meer informatie

Voor meer informatie en vragen over het onderzoek kunt u contact opnemen met Tom van Ham (*t.vanham@beke.nl*) of Henk Ferwerda (*h.ferwerda@beke.nl*). U kunt ook telefonisch contact opnemen met Bureau Beke via telefoonnummer 026 - 443 86 19.

- Bekijk het CCV webdossier heling
- Download het stappenplan 'De aanpak van heling'

Bijlage 3 – Itemlijst interviews opsporingsonderzoeken

1. Zaakgegevens
   - Naam
   - Aanleiding start onderzoek (bv. heterdaad, tip, aangifte)
   - Regionale Eenheid
   - Duur van het onderzoek

2. Korte samenvatting van het opsporingsonderzoek

3. De dadergroep
   - Omvang en samenstelling van de dadergroep
   - Kenmerken en achtergronden van verdachten (bv. leeftijd, herkomst, criminele carrière), rekening houdend met hun functie binnen de dadergroep (zie ook kopje 4)
   - Kenmerken en achtergronden van andere (direct) betrokkenen
   - Ontstaansgeschiedenis en bestendigheid/stabiliteit van de dadergroep
   - Wijze van samenwerking (bv. taakverdeling, mate en wijze van onderling contact)
   - Mate van sociale, economische en criminele relaties tussen verschillende 'schijven'
   - Bindingsmechanismen
   - De rol van vrouwen
   - Hiërarchie en informatie- en kennisoverdracht

4. Activiteiten en werkwijze
   - Nationaliteit(en) binnen de dadergroep
   - Primaire criminele activiteiten van de dadergroep
   - Secundaire activiteiten
   - Reikwijdte van de dadergroep (regionaal, nationaal, internationaal) c.q. internationale oriëntatie
   - Werkterrein van de dadergroep binnen Nederland
   - Aantal en type goederen waarop de dadergroep zich richt
   - Modus operandi
   - Indicatie van de materiële en immateriële schade
   - Manieren waarop criminele activiteiten worden afgeschermd

5. Contacten met de omgeving
   - Contacten met andere criminele groepen of daders en de achtergronden (aard) van deze criminele groepen of daders
   - Al dan niet bewuste betrokkenheid van wettige ondernemingen en rechtspartners bij de criminele activiteiten en de eventuele rol daarvan
   - Corrupte contacten met overheidsfunctionarissen en de betekenis/rol van deze persoon of personen
   - Contacten met externe deskundigen/specialisten
   - Overige contacten met de omgeving
   - Reacties op (overheids)maatregelen en politiestrategieën

6. Omvang, verdeling en besteding van wederrechtelijk verkregen voordeel (wvv)
   - Omvang van het wvv
   - Verdeling van het wvv binnen de dadergroep
   - Besteding van het wvv door betrokken personen
   - Geldtransacties en witwassen
   - Vermogensbestanddelen/bezittingen die in het kader van strafrechtelijk onderzoek zijn getraceerd

7. Strafrechtelijke afdoening
   - Rechtszaak in eerste aanleg en vonnissen
   - Strafrechtelijk Financieel Onderzoek (SFO) en ontnemingvordering toegepast. Zo ja, waarop en met welke uitkomst? Zo nee, waarom niet?

8. Evaluatie
   - Leerervaring en nieuwe inzichten
   - Mogelijkheden voor verdere preventie
   - Mogelijke nieuwe ontwikkelingen
   - Effectiviteit van toegepaste recherchestrategieën

Bijlage 4 – Analyseformat 3RO

Cliëntnummer:

RISc-datum:

RISc-items	Niet aanwezig	Aanwezig	In ernstige mate aanwezig
Huisvesting en wonen – *crim factor*			
Toelichting:			
Opleiding, werk en leren – *crim factor*			
Toelichting:			
Inkomen en omgaan geld, gokken - *crim factor*			
Toelichting:			
Relatie met partner, gezin & familie – *crim factor*			
Toelichting:			
Relatie vrienden/kennissen - *crim factor*			
Toelichting:			
Drugsgebruik - *crim factor*			
Toelichting:			

Alcoholgebruik - *crim factor*			
Toelichting:			
Emotioneel welzijn – *crim factor*			
Toelichting:			
Denkpatronen, gedrag & vaardigheden *crim fact*			
Toelichting:			
Houding – *criminogene factor:*			
Toelichting:			

Inschatting recidiverisico reclassering:

Toevoegingen op basis van eerdere of latere RISc's (leefgebieden etc.)

Bijlage 5 – Itemlijst Expertbijeenkomsten

Kenmerken/ontwikkelingen op de helingmarkt

- Welke goederen worden er geheeld?
  - Waarom die goederen?
  - Uniek/niet uniek, hoe kunnen niet-unieke goederen identificeerbaar gemaakt worden?
  - Aanpak HIC en de bias m.b.t. het beeld van de geheelde goederen in registraties
- Kenmerken van helers
  - Particulieren, reguliere bedrijven, criminele organisaties
- Hoe gaan helers te werk?
  - Distributiekanalen, modus operandi
- Veranderingen in bovenstaande punten t.o.v. 2007
- Zijn er zaken die voor politie/justitie onzichtbaar blijven? Wat zijn de verschillen met de zaken die wel zichtbaar zijn en wat zijn hier de redenen voor?
- Waar heeft men – met betrekking tot heling (type goederen, afzetmarkt, MO) – het meeste zorg over?

Maatregelen, gevolgen en gepercipieerde ernst

- Welke maatregelen worden er naast DOR en StopHeling ingezet voor de aanpak van heling?
  - Maatregelen door overheid/bedrijfsleven
  - Maatregelen gericht op heling/vermogenscriminaliteit
- Initiatieven ter bestrijding van heling in omringende landen die we in NL nog niet kennen
  - Zijn ze (bewezen) effectief en passen deze maatregelen ook in Nederland?
- Neveneffecten van de introductie van het DOR
  - Welke neveneffecten, voor welke partijen, (verplaatsingseffect?)
  - Welk type goederen, type helers, modus operandi
- Welke partijen zijn betrokken bij de bestrijding van heling? (politie/gemeente/tweede-hands opkopers/overige ondernemers)
  - Hoe verloopt de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen genoemde partijen?
  - Wat kan beter m.b.t. informatie-uitwisseling en samenwerking?
- Uitvoering van maatregelen ter bestrijding van heling: DOR/StopHeling
  - Welke afwijkingen zijn er t.o.v. de oorspronkelijke plannen en waarom?

- Werkzaamheid van de maatregelen waarmee in NL heling wordt bestreden
- Gevolgen van heling voor consumenten en bedrijfsleven
  - Positieve/negatieve gepercipieerde gevolgen
- Bedrijfsleven: sectoren die nadelige gevolgen van heling ondervinden en sectoren die positieve gevolgen van heling ondervinden
  - Bewustheid hiervan bij politie/justitie/bedrijfsleven
  - Belang van partijen bij bestrijding van heling, waaruit blijkt dit?

Kansen voor de aanpak

- Welke concrete activiteiten kunnen er – concluderend – worden ondernomen om heling verder terug te dringen?

Bijlage 6 – Itemlijst Interviews helers

Voor de interviews met de helers zijn twee vragenlijsten gemaakt: één voor de respondenten van het GFK panel en één voor de overige helers. Het verschil in vragenlijst zit vooral in de wijze van benaderen van helers.

Vragenlijst GFK helers

In de vragenlijst m.b.t. heling die je in december hebt ingevuld, heb je aangegeven wel eens iets gekocht (of verkocht) te hebben waarvan je denkt of weet dat het gestolen is. We willen je daarover nog een paar vragen stellen. Het gesprek is vertrouwelijk en we zullen jouw naam niet rapporteren.

- Kun je kort iets over jezelf vertellen? Leeftijd, bezigheden in het dagelijks leven (werk/opleiding)
- Worden er in jouw omgeving spullen gekocht of verkocht die gestolen zijn? (hoe vaak, door welke partijen, hoe en welke spullen zijn populair?)
- Heb je jezelf schuldig gemaakt aan heling door het kopen of verkopen van goederen, of allebei? Wist je dat je je daarmee schuldig maakt aan een strafbaar feit?

Kopen

- Om wat voor goed ging het? Van wie gekocht? Wat heb je betaald?
- Koop je vaker goederen waarvan je weet (of kunt weten) dat het gestolen is? hoe vaak?
- Hoe gaat het kopen van gestolen goederen in zijn werk? (wie verkoopt, hoe, waar, direct heler van steler, is het een netwerk, heler op heler?)
- Wat voor spullen worden geheeld en voor wat voor prijs?
- Is het makkelijk om gestolen spullen te kopen en zo ja, wat zijn de vindplaatsen van gestolen goederen?
- Belangrijkste reden om gestolen spullen te kopen?
- Opbrengsten van heling? Wat levert het voor jou op?

Verkopen

- Hoe vaak doe je dat?
- Hoe gaat het verkopen van gestolen goederen in zijn werk? (wie verkoopt, hoe, waar?)

- Wat voor spullen worden er verkocht en voor wat voor prijs?
- Is het makkelijk om gestolen spullen te verkopen?
  - Voornaamste afzetmarkt? Online, rommelmarkten, vrienden e.d.
  - Verschilt de afzetmarkt per soort goed?
- Belangrijkste reden om gestolen spullen te verkopen?
- Opbrengsten van het verkopen?

Aanpak

- Ben je wel eens door de politie gepakt voor heling? Wat voor straf heb je gekregen? Heb je er iets van geleerd?
- Weet je welke straf er op heling staat? Zo ja: wat vind je daarvan? Zo nee: wat zou jij een passende straf vinden?
- Heb je je wel eens schuldig gemaakt aan andere vormen van criminaliteit? (vernielingen, diefstal etc.)

Als laatste: heb je nog iets toe te voegen wat we niet hebben besproken?

Bedankt voor het gesprek! We zullen vertrouwelijk met de informatie omgaan. Wil je het rapport ontvangen wanneer het klaar is?

Vragenlijst overige helers

- Worden er in hun omgeving spullen gekocht of verkocht die gestolen zijn (hoe vaak, door welke partijen, hoe en welke spullen zijn populair)?
- Kopen ze wel eens spullen waarvan ze weten of vermoeden dat deze gestolen zijn?
- Hoe vaak doe je dat?
- Hoe gaat dat in zijn werk (wie verkoopt, hoe en waardirect van steler/netwerk van heler op heler?
- Wat voor spullen gaat het dan om? (welke prijs)
- Is het makkelijk om gestolen spullen te kopen?Wat is de belangrijkste reden om gestolen spullen te kopen?
- Wat levert het op?
- Verkopen ze wel eens spullen waarvan ze weten of vermoeden dat die gestolen zijn?
- Hoe vaak doe je dat?
- Hoe gaat dat in zijn werk (wie verkoopt, hoe en waar?)
- Wat voor spullen gaat het dan om?

- Is het makkelijk om gestolen spullen te verkopen?
  - Wat is de voornaamste afzetmarkt? Vrienden/rommelmarkten e.d.
  - Verschilt dit per soort goed?
- Wat is de belangrijkste reden om gestolen spullen te verkopen?
- Wat levert het op?
- Weten ze dat ze zich met het kopen of verkopen van gestolen spullen schuldig maken aan heling?
- Ben je wel eens door de politie gepakt voor heling, welke straf, hebben ze er iets van geleerd?
- Weten ze welke straf er op heling staat?
- Maken ze zich wel eens schuldig aan andere vormen van criminaliteit (vernielingen, diefstal, et cetera)?
- Hoe oud zijn de respondenten en wat doen ze in het dagelijks leven qua werk of opleiding?
- Wat vonden ze van het gesprek?

Bijlage 7 – Itemlijst Marktgesprekken

Achtergrond

- Soort: onderneming (n=5) / markt (n=2) / online verkoop- of veilingsite (n=3)
- Wat wordt er verkocht en wie heeft de regie daarop?
  - Onderneming (eigen regels)
  - Markt (marktregels)
  - Online (iedereen kan wat plaatsen/aanbieden)

Achtergrond heling

- Is heling een onderwerp binnen uw organisatie?
  - Op welk niveau, waarom?
- Heeft u wel eens te maken gehad met heling?
  - Zo ja, hoe vaak komt heling binnen uw organisatie voor?
  - Wat was de laatste keer en hoe is dit toen verlopen? (informeren en optreden van politie, voorbeeld noemen?)
- Welk type goederen zijn aantrekkelijk voor heling en waarom? (uniek vs. niet uniek)
- Is er zicht op helers?
- Kenmerken van helers: particulieren/ reguliere bedrijven (opkopers tweedehands goederen)/ criminele organisaties
- Hoe komt u heling op het spoor?
- Welke werkwijzen hanteren helers? (distributiekanalen, modus operandi)
- Wat zijn de opbrengsten van heling voor helers?
- Wat zijn de risico's van heling? (voor zowel de heler als de organisatie)
- In hoeverre is uw onderneming/markt/site een 'goede' afzetmarkt voor helers?

Maatregelen tegen heling

- Hoe wordt er gehandeld als er gestolen goederen worden aangeboden?
  - Zijn er voorbeelden te noemen?
- Welke maatregelen worden er binnen uw organisatie getroffen om heling tegen te gaan?
  - Preventief (ter voorkoming van heling) en repressief
- Beleid tegen heling op gemeente niveau (bijvoorbeeld de relatie met HIC)

- Welke concrete activiteiten kunnen er ondernomen worden om heling verder terug te dringen? (kansen voor de aanpak)

Digitaal Opkopers Register (DOR) – voor ondernemers

- Bekendheid met het DOR?
- Hoe is het DOR geïntroduceerd?
- Aangesloten op het DOR?
  - JA
    - Waarom wel?
    - Voordelen t.o.v. papier
    - Beperkingen van het systeem?
    - Hoe wordt er gehandhaafd/gecontroleerd?
    - Zijn er succesverhalen te benoemen?

  - NEE
    - Waarom niet?
    - Ervaringen (positief & negatief)
    - Wat voor gevolgen heeft het niet aansluiten op het DOR op …. Heling?

Bijlage 8 – Achtergrondinformatie totale GfK-panel

Het gehele GFK panel bestaat momenteel uit ruim 97.000 respondenten.

Tabel 1 - Aantal panelleden per provincie

Provincie	**Aantal**
Groningen	3.498
Friesland	3.714
Drenthe	3.168
Overijssel	6.074
Gelderland	10.465
Utrecht	7.331
N.Holland	14.822
Z.Holland	21.489
Zeeland	2.616
N.Brabant	15.533
Limburg	5.768
Flevoland	3.169
Totaal	**97.647**

Tabel 2 - Panel naar geslacht en leeftijd

Geslacht	**Leeftijd**	**Aantal**
Vrouw	15-19 jaar	1.351
Vrouw	20-29jaar	7.797
Vrouw	30-39 jaar	9.877
Vrouw	40-49 jaar	12.733
Vrouw	50-64 jaar	18.488
Vrouw	65+ jaar	7.430
Man	15-19 jaar	619
Man	20-29jaar	2.880
Man	20-39 jaar	4.414
Man	40-49 jaar	7.210
Man	50-64 jaar	14.088
Man	65+ jaar	10.760
Totaal		**97.647**

Bijlage 9 – Vragenlijst GfK-burgerpanel

Introductie

Hoewel de criminaliteit de laatste jaren daalt, vindt er nog steeds veel vermogenscriminaliteit plaats. Diefstal en inbraak zijn daar misschien de meest bekende voorbeelden van. Zowel burgers als het bedrijfsleven worden hier slachtoffer van. Een belangrijk deel van de gestolen producten wordt verkocht, soms onderhands, maar bijvoorbeeld ook via internet en rommelmarkten.

Omdat de overheid deze vermogenscriminaliteit verder wil terugdringen, is het belangrijk om na te gaan wat burgers van de verkoop van gestolen goederen vinden. Om deze reden willen we u graag de volgende vragen over heling voorleggen.

Het is belangrijk dat u deze vragen eerlijk beantwoordt. Wij garanderen een anonieme verwerking van uw antwoorden. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Vraag 1

Welke overwegingen geven bij u de doorslag bij het kopen van goederen?
Meerdere antwoorden mogelijk

1. Prijs
2. Kwaliteit
3. Garantie
4. Eerlijke herkomst
5. De persoon of de winkel waar ik het product koop
6. Anders, namelijk…

Vraag 2

Zou u iets kopen voor een prijs beneden de marktprijs als u vermoedt of weet dat het gestolen is?

1. Ja
2. Nee
3. Misschien, als …

Vraag 3

Heeft u wel eens iets gekocht waarvan u denkt of weet dat het gestolen is?

1. Ja
2. Nee

Vraag 4

Welke producten met een verdachte afkomst zou u kopen of heeft u wel eens gekocht?
Meerdere antwoorden mogelijk

1. Mobiele telefoons
2. Audiovisuele apparatuur (bijvoorbeeld cd-spelers, radio's, tv's, videospelers, dvd-spelers, Blu-ray-spelers, afstandsbedieningen, luidsprekers, digitale ontvangers, versterkers, navigatiesystemen)
3. Computers (bijvoorbeeld laptops, notebooks, spelcomputers, tablets, e-readers, mengpanelen)
4. Film en fotografie (bijvoorbeeld camera's, lenzen, verrekijkers)
5. Huishoudelijke apparaten (bijvoorbeeld kookapparaten)
6. Gereedschap (bijvoorbeeld zaag-, boor-, schuur-, slijpmachines)
7. Vervoermiddelen (bijvoorbeeld auto's, scooters, fietsen)
8. Sieraden (bijvoorbeeld ringen, kettingen, armbanden, oorbellen)
9. Anders, namelijk….
10. Geen van bovenstaande producten

Vraag 5

Via welke weg is het volgens u het makkelijkst om gestolen goeden te kopen?
Meerdere antwoorden mogelijk

1. Reguliere handelsorganisaties (zoals UsedProducts, telefoonwinkels)
2. Online (sites als Marktplaats en Speurders)
3. Rommelmarkten
4. Via vrienden of kennissen
5. Op het schoolplein / op straat
6. Anders namelijk…

Vraag 6

Via welke weg is het volgens u het makkelijkst om gestolen goederen te verkopen of aan te bieden?
Meerdere antwoorden mogelijk

1. Reguliere handelsorganisaties (zoals UsedProducts, telefoonwinkels)
2. Online (sites als Marktplaats en Speurders)
3. Rommelmarkten
4. Via vrienden of kennissen
5. Op het schoolplein / op straat
6. Anders namelijk…

Vraag 7a

Hoe gemakkelijk is het volgens u om onderstaande gestolen goederen te kopen?
Hier komen de (eventueel ingevulde) mogelijkheden van vraag 4 terug

1. Zeer gemakkelijk
2. Gemakkelijk
3. Moeilijk
4. Zeer moeilijk
5. Weet ik niet/geen mening

Vraag 7b

Hoe gemakkelijk is het volgens u om onderstaande gestolen goederen te verkopen?
Hier komen de (eventueel ingevulde) mogelijkheden van vraag 4 terug

1. Zeer gemakkelijk
2. Gemakkelijk
3. Moeilijk
4. Zeer moeilijk
5. Weet ik niet/geen mening

Vraag 8a

Hoe groot schat u de kans dat de politie iemand oppakt die onderstaande gestolen goederen heeft gekocht?
Hier komen de (eventueel ingevulde) mogelijkheden van vraag 4 terug

1. Zeer klein
2. Klein
3. Groot
4. Zeer groot
5. Weet ik niet/geen mening

Vraag 8b

Hoe groot schat u de kans dat de politie iemand oppakt die onderstaande gestolen goederen heeft verkocht?
Hier komen de (eventueel ingevulde) mogelijkheden van vraag 4 terug

1. Zeer klein
2. Klein
3. Groot
4. Zeer groot
5. Weet ik niet/geen mening

Vraag 9

Hoe zwaar denkt u dat de maximale gevangenisstraf voor het bewust kopen, verkopen of in bezit hebben van gestolen goederen is?

1. 6 maanden
2. 1 jaar
3. 2 jaar
4. 4 jaar
5. 6 jaar

Vraag 10

Bent u wel eens het slachtoffer geworden van diefstal of inbraak?

1. Nee . (ga naar einde vragenlijst)
2. Ja, aantal keer: …..

Vraag 11

Hoe tevreden was u over de wijze waarop de politie uw melding of aangifte van diefstal of inbraak heeft opgepakt?

1. Zeer tevreden
2. Tevreden
3. Niet tevreden, niet ontevreden
4. Ontevreden
5. Zeer ontevreden

Vraag 12

Mogen de onderzoekers u eventueel telefonisch benaderen voor een kort vervolggesprek over het onderwerp heling? Het gesprek is uiteraard vertrouwelijk.

1. Ja
2. Nee

Einde vragenlijst

Bijlage 10 – GfK burgerpanel 'Focus op Heling'

Tabel 1a – Beschrijvende statistieken (ongewogen burgerpanel)

Variabele	N	%	Min.	Max.	Gemiddelde	St. Deviatie
Geslacht	3.053	100%	1	2	1,52	0,5
Man	1.472	48%				
Vrouw	1.581	52%				
Leeftijd	3.053	100%	15	95	51,98	16,43
Etniciteit	3.053	100%	1	3	1,31	0,662
Autochtoon	2.452	80%				
Westerse allochtoon	258	9%				
Niet-Westerse allochtoon	343	11%				
Opleiding	3.053	100%	1	3	1,91	0,77
Laag	1.065	35%				
Midden	1.213	40%				
Hoog	775	25%				
Sociale klasse	3.053	100%	1	5	2,94	1,41
(hoog) A	607	20%				
B1	709	23%				
B2	585	19%				
C	554	18%				
(laag) D	598	20%				
District	3.053	100%	1	5	3,12	1,44
3 GS + randgemeenten	452	15%				
Rest west	891	29%				
Noord	313	10%				
Oost	631	21%				
Zuid	766	25%				

Bron: GfK Intomart, Focus op Heling

Tabel 2a – Achtergrondinformatie GfK burgerpanel (ongewogen)

Categorie	N	%
Man – 15 t/m 29 jaar	182	6%
Man – 30 t/m 39 jaar	185	6%
Man – 40 t/m 49 jaar	240	8%
Man – 50 t/m 64 jaar	460	15%
Man – 65 t/m 95 jaar	405	13%
Vrouw – 15 t/m 29 jaar	195	6%
Vrouw – 30 t/m 39 jaar	192	6%
Vrouw – 40 t/m 49 jaar	280	9%
Vrouw – 50 t/m 64 jaar	465	15%
Vrouw – 65 t/m 95 jaar	449	15%
Totaal	**3.053**	**100%**[1]

Bron: GfK Intomart, Focus op Heling

Tabel 1b – Beschrijvende statistieken (gewogen burgerpanel)

Variabele	N	%	Min.	Max.	Gemiddelde	St. Deviatie
Geslacht	3.053	100%	1	2	1,51	0,5
Man	1.505	49%				
Vrouw	1.548	51%				
Leeftijd	3.053	100%	15	95	46,84	17,56
Etniciteit	3.053	100%	1	3	1,33	0,67
Autochtoon	2.425	79%				
Westerse allochtoon	250	8%				
Niet-Westerse allochtoon	378	12%				
Opleiding	3.053	100%	1	3	1,90	0,76
Laag	1.049	34%				
Midden	1.275	42%				
Hoog	729	24%				
Sociale klasse	3.053	100%	1	5	2,89	1,38
(hoog) A	620	20%				
B1	700	23%				
B2	652	21%				
C	560	18%				
(laag) D	520	17%				

District	3.053	100%	1	5	3,08	1,44
3 GS + randgemeenten	476	16%				
Rest west	894	29%				
Noord	313	10%				
Oost	638	21%				
Zuid	732	24%				

Bron: GfK Intomart, Focus op Heling

Tabel 2b – Achtergrondinformatie GfK burgerpanel (gewogen)

Categorie	**N**	**%**
Man – 15 t/m 29 jaar	344	11%
Man – 30 t/m 39 jaar	221	7%
Man – 40 t/m 49 jaar	278	9%
Man – 50 t/m 64 jaar	377	12%
Man – 65 t/m 95 jaar	285	9%
Vrouw – 15 t/m 29 jaar	336	11%
Vrouw – 30 t/m 39 jaar	223	7%
Vrouw – 40 t/m 49 jaar	277	9%
Vrouw – 50 t/m 64 jaar	377	12%
Vrouw – 65 t/m 95 jaar	335	11%
Totaal	**3.053**	**100%**[2]

Bron: GfK Intomart, Focus op Heling

Eindnoten

1. Door het afronden van de percentages kunnen totalen afwijken van 100%
2. Door het afronden van de percentages kunnen totalen afwijken van 100%

Bijlage 11 – Resultaten burgerpanel

Tabel 1 – Vraag 1: Welke overwegingen geven bij u de doorslag bij het kopen van goederen? N=3.053

Antwoordoptie	**N**	**%**
Prijs	2.497	82%
Kwaliteit	2.480	81%
Garantie	1.195	39%
Eerlijke herkomst	877	29%
Persoon/winkel waar ik het product koop	1.112	36%
Anders…	38	1%

Deze vraag is aan iedereen gesteld.

Tabel 2 – Vraag 2: Zou u iets kopen voor een prijs beneden de marktprijs als u vermoedt of weet dat het gestolen is? N=3.053

Antwoordoptie	**N**	**%**
Ja	159	5%
Nee	2.765	91%
Misschien, als…	129	4%
Totaal	**3.053**	**100%**

Deze vraag is aan iedereen gesteld.

Tabel 3 – Vraag 3: Heeft u wel eens iets gekocht waarvan u denkt of weet dat het gestolen is? N=288

Antwoordoptie	**N**	**% (N=247)**	**% (N=3053)**
Ja	88	31%	3%
Nee	200	69%	7%
Vraag niet gekregen	2.765		91%
Totaal	**3.053**	**100%**	**100%**

Deze vraag is alleen gesteld aan personen die 'ja' of 'misschien' hebben geantwoord op vraag 2.

Tabel 4 – Achtergrondkenmerken 'helers' N=88 (bijna drie procent van het totaal van N=3.053)

Variabele	N	%	Min.	Max.	Gemiddelde	St. Deviatie
Geslacht	88	100%	1	2	1,34	0,48
Man	58	66%				
Vrouw	30	34%				
Leeftijd	88	100%	20	68	38,78	12,84
Etniciteit	88	100%	1	3	1,55	0,82
Autochtoon	58	66%				
Westerse allochtoon	12	13%				
Niet-Westerse allochtoon	19	21%				
Opleiding	88	100%	1	3	1,74	0,58
Laag	29	33%				
Midden	52	60%				
Hoog	6	7%				
Sociale klasse	88	100%	1	5	2,68	1,35
(hoog) A	21	24%				
B1	24	27%				
B2	19	22%				
C	12	14%				
(laag) D	12	14%				
District	88	100%	1	5	3,23	1,42
3 GS + randgemeenten	13	15%				
Rest west	19	22%				
Noord	11	12%				
Oost	23	27%				
Zuid	21	24%				

Tabel 5 – Vraag 4: Welke producten met een verdachte afkomst zou u kopen of heeft u wel eens gekocht? N=288

Antwoordoptie	N	%
Mobiele telefoons	61	21%
Audiovisuele apparatuur	52	18%
Computers	47	16%
Film en fotografie	44	15%
Huishoudelijke apparaten	50	17%
Gereedschap	48	17%
Vervoermiddelen	46	16%

Antwoordoptie	N	%
Sieraden	20	7%
Anders…	106	37%

Deze vraag is alleen gesteld aan personen die 'ja' of 'misschien' hebben geantwoord op vraag 2.

Tabel 6 – Vraag 5: Via welke weg is het volgens u het makkelijkst om gestolen goederen te kopen? N=3.053

Antwoordoptie	N	%
Reguliere handelsorganisaties (UsedProducts, telefoonwinkels)	48	2%
Online (sites als Marktplaats en Speurders)	1.641	54%
Rommelmarkten	649	21%
Via vrienden of kennissen	210	7%
Op het schoolplein/op straat	339	11%
Anders…	166	5%
Totaal	**3.053**	**100%**

Deze vraag is aan iedereen gesteld.

Tabel 7 – Vraag 6: Via welke weg is het volgens u het makkelijkst om gestolen goederen te verkopen of aan te bieden? N=3.053

Antwoordoptie	N	%
Reguliere handelsorganisaties (UsedProducts, telefoonwinkels)	41	1%
Online (sites als Marktplaats en Speurders)	1.708	56%
Rommelmarkten	668	22%
Via vrienden of kennissen	285	9%
Op het schoolplein/op straat	201	7%
Anders…	150	5%
Totaal	**3.053**	**100%**

Deze vraag is aan iedereen gesteld.

Tabel 8 – Vraag 7a: Hoe gemakkelijk is het volgens u om onderstaande gestolen goederen te kopen? N=3.053

Antwoordoptie	**Zeer gemakkelijk**		**Gemakkelijk**		**Moeilijk**		**Zeer moeilijk**		**Weet niet/geen mening**		**Totaal**
	N	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*
Mobiele telefoons	265	18	572	38	112	8	23	2	520	35	1.492
Audiovisuele apparatuur	165	10	606	39	151	10	42	3	613	39	1.576
Computers	134	9	563	37	222	15	41	3	573	37	1.532
Film en fotografie	159	10	546	36	179	12	27	2	613	40	1.526
Huishoudelijke apparaten	172	11	512	33	228	15	49	3	582	38	1.543
Gereedschap	227	15	569	38	119	8	31	2	563	37	1.509
Vervoermiddelen	81	5	333	22	425	28	152	10	543	35	1.534
Sieraden	183	12	447	30	263	18	71	5	536	36	1.500
Anders	-	-	1	20	-	-	-	-	4	80	5

Deze vraag is aan iedereen gesteld. Alle respondenten kregen random vier soorten goederen voorgelegd waarbij zij dienden aan te geven hoe gemakkelijk het is deze goederen te kopen. Percentages hebben betrekking op het aantal mensen dat de vraag heeft gekregen.

Tabel 9 – Vraag 7b: Hoe gemakkelijk is het volgens u om onderstaande gestolen goederen te verko-

pen? N=3.053

Antwoordoptie	**Zeer gemakkelijk**		**Gemakkelijk**		**Moeilijk**		**Zeer moeilijk**		**Weet niet/geen mening**		**Totaal**
	N	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*
Mobiele telefoons	269	18	546	37	141	10	37	3	498	33	1.492
Audiovisuele apparatuur	160	10	603	38	181	12	40	3	593	38	1.576
Computers	129	8	553	36	250	16	45	3	555	36	1.532
Film en fotografie	154	10	539	35	207	14	44	3	581	38	1.526
Huishoudelijke apparaten	153	10	563	37	232	15	45	3	549	36	1.543
Gereedschap	211	14	588	39	153	10	28	2	529	35	1.509
Vervoermiddelen	83	5	307	20	401	26	219	14	524	34	1.534
Sieraden	164	11	409	27	322	22	81	5	524	35	1.500
Anders	-	-	-	-	-	-	-	-	5	100	5

Deze vraag is aan iedereen gesteld. Alle respondenten kregen random vier soorten goederen voorgelegd waarbij zij dienden aan te geven hoe gemakkelijk het is deze goederen te kopen. Percentages hebben betrekking op het aantal mensen dat de vraag heeft gekregen.

Tabel 10 – Vraag 8a: Hoe groot schat u de kans dat de politie iemand oppakt die onderstaande gestolen goederen heeft gekocht? N=3.053

Antwoordoptie	Zeer klein		Klein		Groot		Zeer groot		Weet niet/ geen mening		Totaal
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Mobiele telefoons	444	30	677	45	152	10	34	2	185	12	1.492
Audiovisuele apparatuur	481	31	747	47	109	7	18	1	220	14	1.576
Computers	397	26	740	48	183	12	29	2	183	12	1.532
Film en fotografie	447	29	747	49	88	6	17	1	227	15	1.526
Huishoudelijke apparaten	536	35	722	47	84	5	13	1	188	12	1.543
Gereedschap	561	37	651	43	78	5	11	1	208	14	1.509
Vervoermiddelen	223	15	539	35	446	29	144	9	183	12	1.534
Sieraden	393	26	694	46	180	12	41	3	193	13	1.500
Anders	-	-	3	60	-	-	-	-	2	40	5

Deze vraag is aan iedereen gesteld. Alle respondenten kregen random vier soorten goederen voorgelegd waarbij zij dienden aan te geven hoe gemakkelijk het is deze goederen te kopen. Percentages hebben betrekking op het aantal mensen dat de vraag heeft gekregen.

Tabel 11 – Vraag 8b: Hoe groot schat je de kans dat de politie iemand oppakt die onderstaande goederen heeft verkocht? N=3.053

Antwoordoptie	Zeer klein		Klein		Groot		Zeer groot		Weet niet/ geen mening		Totaal
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N
Mobiele telefoons	436	29	691	46	165	11	27	2	174	12	1.492
Audiovisuele apparatuur	411	26	792	50	135	9	26	2	212	14	1.576
Computers	370	24	774	51	177	12	31	2	180	12	1.532
Film en fotografie	403	26	767	50	111	7	23	2	221	15	1.526
Huishoudelijke apparaten	465	30	778	50	97	6	25	2	178	12	1.543
Gereedschap	480	32	708	47	105	7	13	1	203	13	1.509
Vervoermiddelen	262	17	599	39	377	25	114	8	182	12	1.534
Sieraden	358	24	708	47	204	14	48	3	182	12	1.500
Anders	-	-	3	60	-	-	-	-	2	40	5

Deze vraag is aan iedereen gesteld. Alle respondenten kregen random vier soorten goederen voorgelegd waarbij zij dienden aan te geven hoe gemakkelijk het is deze goederen te kopen. Percentages hebben betrekking op het aantal mensen dat de vraag heeft gekregen.

Tabel 12 – Vraag 9: Hoe zwaar denkt u dat de maximale gevangenisstraf voor het bewust kopen, verkopen of in bezit hebben van gestolen goederen is? N=3.053

	N	%
6 maanden	1.707	56%
1 jaar	657	22%
2 jaar	453	15%
4 jaar	161	5%
6 jaar	75	2%
Totaal	**3.053**	**100%**

Tabel 13 – Vraag 10: Bent u wel eens slachtoffer geworden van diefstal of inbraak? N=3.053

	N	%
Nee	1.760	58%
Ja	1.293	42%
Totaal	**3.053**	**100%**

Tabel 14 – Vraag 10 vervolg: Indien ja, hoe vaak? N=1.293

	N	% (N=1.293)	% (N=3.053)
1 keer	607	47%	20%
2 tot 3 keer	555	43%	18%
4 tot 5 keer	96	7%	3%
> 5 keer	35	3%	1%
Totaal	**1.293**	**100%**	**42%**

Deze vraag is alleen gesteld aan personen die 'ja' hebben geantwoord op vraag 10.

Tabel 15 – Vraag 11: Hoe tevreden was u over de wijze waarop de politie uw melding of aangifte van diefstal of inbraak heeft opgepakt? N=1.293

	N	% (N=1.293)	% (N=3.053)
Zeer tevreden	73	6%	2%
Tevreden	308	24%	10%
Niet tevreden, niet ontevreden	464	36%	15%
Ontevreden	283	22%	9%
Zeer ontevreden	166	13%	5%
Totaal	1.293	100%	42%

Deze vraag is alleen gesteld aan personen die 'ja' hebben geantwoord op vraag 10.

Tabel 16 – Vraag 12: Mogen de onderzoekers u eventueel telefonisch benaderen voor een kort vervolggesprek over het onderwerp heling? N=3.053 (zonder weegfactor[1])

	N	%
Ja	807	26%
Nee	2.246	74%
Totaal	**3.053**	**100%**

Deze vraag is aan iedereen gesteld.

Eindnoten

1. Wanneer voor deze vraag de weegfactor wordt aangezet blijkt dat 778 respondenten herbenaderd mogen worden. De percentages blijven hetzelfde.

Bijlage 12 – Tabellen politie-data[1]

Tabel 1 – aantal verdachten per jaar en de gemiddelde leeftijd (N=74.555)

	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Aantal VE	14.737	14.917	15.634	15.653	13.614	74.555[2]
Gemiddelde leeftijd	28,8	29,3	29,6	29,7	29,7	29,4

Tabel 2 – aantal goederen in een zaak (periode 2011-2015, N=21.065)

	N	%
1 goed	15.177	72,0
2 tot en met 5 goederen	4.785	22,7
6 of meer goederen	1.103	5,2
Totaal	**21.065**	**100**

Tabel 3 – Unieke en niet unieke goederen (periode 2011-2015)

	2011		2012		2013		2014		2015		Totaal	
	N	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*	*N*	*%*
Uniek	5.704	79,9	5.887	76,0	6.751	80,7	8.212	77,2	7.717	81,9	34.397	79,4
Niet uniek	1.435	20,1	1.859	24,0	1.619	19,3	2.428	22,8	1.703	18,1	8.918	20,6
Totaal	7.139	100	7.746	100	8.370	100	10.640	100	9.420	100	43.615	100

Tabel 4 – top 8 van soorten goederen die worden geheeld in percentages (periode 2011-2015)

	2011	2012	2013	2014	2015[3]	Totaal
(onderdelen van) voertuigen	55	51	49	49	54	52
Geluid en beeldapparatuur	7	8	8	6	7	7
Gereedschap	5	4	9	9	9	7
Kleding en schoeisel	5	7	5	6	4	5
Computer en bijzondere elektronische apparaten	3	4	6	5	4	4
Cosmetica	4	5	1	4	1	3
Sieraden/tafelzilver	2	3	2	2	1	2
Waardepapieren	2	2	2	2	1	2

Tabel 5 – aandeel en aard van onderdelen (periode 2011-2015)

	%
(onderdelen van) voertuigen	
Fietsen	43
Personen- en bestelauto's	21
Brom- en snorfietsen	19
Geluids- en beeldapparatuur	
Communicatieapparatuur	77
Radio/cd-speler	4
Televisie	3
Gereedschap	
Handgereedschap	25
Boormachine	13
Zaagmachine	8

Tabel 6 – aantal keer dat een verdachte als verdachte geregistreerd staat (periode 2011-2015)

	N	%
1 keer als verdachte	46.122	82
2 tot en met 5 keer als verdachte	9.815	17
6 keer of vaker als verdachte	496	1
Totaal	**56.433**	**100**

Eindnoten

1. Bron: BVI.
2. Er zijn 32 missings op leeftijd waardoor het totaal over de jaren afwijkt van het totaal aantal verdachten (N=74.587).
3. In 2015 wordt de top 8 aangevuld met medicamenten/hulpmiddelen (2%), aanhangers/opleggers/containers (2%) en zak/tas/koffer (1%).

Bijlage 13 – Tabellen 3RO-data

Tabel 1 – achtergrondkenmerken van 'helers' (N=1.535)

	N	%	Min.	Max.	Gemiddelde	St. Deviatie
Geslacht	1.535	100%	1	2	1,05	0,224
Man	1.454	95%				
Vrouw	81	5%				
Leeftijd	1.535	100%	18	73	29,81	10,276
18 t/m 22 jaar	501	33%				
23 jaar en ouder	1.034	67%				
Etniciteit	1.5351	100%	0	1	0,22	0,417
Autochtoon	1.190	78%				
Allochtoon	342	22%				

Bron: 3RO

Eindnoten

1. Bij drie personen is de etniciteit onbekend.

Bijlage 14 – Tabellen OM-data

Tabel 1 – Eindvonnis van zaken die gedagvaard zijn (periode 2011-2015, N=3.503)

	N	%
Strafoplegging (en/of maatregel)	2.828	81
Vrijspraak	603	17
Schuldverklaring zonder oplegging van straf/maatregel	24	1
Overig	40	1
Totaal	3.503	100

Bron: Management Informatiecentrum (MIC), OM

Tabel 2 – Strafoplegging (periode 2011-2015, N=2.828)

	N	%
Geldboete	552	20
Vrijheidsstraf	514	18
Werkstraf	506	18
Taakstraf	206	7
Overig	1.050	37
Totaal	**2.828**	**100**

Bron: Management Informatiecentrum (MIC), OM

Bijlage 15 – Tabel DOR en StopHeling

Tabel 1 – Aantal opkopers aangesloten bij het DOR per 100.000 inwoners

	1 mei 2015		1 mei 2016	
	Aantal aangesloten opkopers	*Opkopers per 100.000 inwoners*[1]	*Aantal aangesloten opkopers*	*Opkopers per 100.000 inwoners*[2]
Amsterdam	14	1,41	153	15,17
Den Haag	68	3,73	211	11,49
Limburg	72	6,43	114	10,20
Midden Nederland	193	10,16	326	17,05
Noord Holland	56	3,73	142	9,42
Noord Nederland	31	1,8	133	7,74
Oost Brabant	88	6,32	207	14,80
Oost Nederland	596	18,86	901	28,45
Rotterdam	365	20,81	528	29,94
Zeeland MW Brabant	180	12,26	307	20,87
België			1	-
Totaal	**1663**	**9,88**	**3023**	**17,89**

Bron: Trimesterrapportage StopHeling en DOR (1e trimester 2015 en 1e trimester 2016), CBS Statline

Eindnoten

1. Het betreft hier het aantal inwoners op 1 januari 2014.
2. Het betreft hier het aantal inwoners op 1 januari 2015.

Verschenen in de Bekereeks

2008

Ambtscriminaliteit aangegeven?
Een onderzoek naar het opvolgen van en kennis over de wettelijke verplichting tot aangifte van artikel 162 Sv misdrijven

Verborgen problemen
Een onderzoek naar (de aanpak van) criminaliteit onder Antillianen in Nederland

Bont en Blauw
Een onderzoek naar de strafrechtelijke behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejegening van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie

Uitstel van behandeling?
Een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnis en de mogelijke effecten van detentie

2009

Huwelijksdwang: Een verbintenis voor het leven?
Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland

Inpakken niet nodig
Een profiel van straatroven en straatrovers in Almere

Back on Track?
Een evaluatieonderzoek naar de onthemende projecten van de Bijzondere Jeugdbijstand in Vlaanderen

CoVa volgens plan?
Een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een effectonderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining

Achter de schermen
Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno

2010

Tot de dood ons scheidt
Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring

Kwetsbaar beroep
Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam

Cameratoezicht in beweging
Ervaringen met nieuwe vormen van cameratoezicht bij de Nederlandse politie

2011

Los van drank
Procesevaluatie Haltafdoening Alcohol

Lastige verhalen
Een exploratief onderzoek naar valse aangiften van zedenmisdrijven door meisjes van 12-18 jaar

Wapenfeiten
Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen

Snelle jongens
Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid

2012

De schade hersteld?
Een onderzoek naar herstelbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen

Onder Controle?
Een procesevaluatie van de gedragsinterventie 'Korte Leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen'

Planmatig en flexibel
Procesevaluatie gedragsinterventie CoVa+

Oosterse Teelt
Vietnamezen in de hennepteelt

Dierenwelzijn in het vizier
De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

2013

Over leven na de moord
De gevolgen van moord en doodslag voor de nabestaanden van de slachtoffers en de ondersteuning door Slachtofferhulp Nederland

Met scherp schieten
Een onderzoek naar een aantal veiligheidsrisico's met betrekking tot de schietsport in Nederland

Georganiseerde voertuigcriminaliteit in Nederland
Een beeld van de omvang, kenmerken, werkwijzen en aanpak anno 2013

Het warme bad en de koude douche
Een onderzoek naar misstanden in nieuwe religieuze bewegingen en de toereikendheid van het instrumentarium voor recht en zorg

2014

Portretten van notoire ordeverstoorders
Kenmerken en achtergronden van notoire ordeverstoorders binnen het voetbal

Gelegenheidsordeverstoorders?
Analyse van rondom grootschalige rellen aangehouden verdachten

Ondergaan of ondernemen
Ontwikkelingen in de aard en aanpak van afpersing van het bedrijfsleven

Raak geschoten?
Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal

Doordringen of doordrinken
Effectevaluatie Halt-straf Alcohol

Prostitutie in Nederlandse gemeenten
Een onderzoek naar aard en omvang, beleid, toezicht en handhaving in 2014

2015

Aangifte onder nummer
Implementatie, toepassing en eerste resultaten van de nieuwe regeling 'Aangifte onder nummer'

Papier en werkelijkheid
Een hypothesevormend onderzoek naar de invloed van registratie-effecten op de omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Grensoverschrijdend slachtofferschap
Een inventarisatie van aard, omvang en aandachtspunten in verband met de effectuering van slachtofferrechten

2016

Dieren Verboden
De toepassing van het houdverbod als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf

Kijk op jeugdcriminaliteit
Handvatten voor het opstellen van een periodieke trendrapportage jeugd- en jongerencriminaliteit en een overzicht van veelbelovende aanpakken

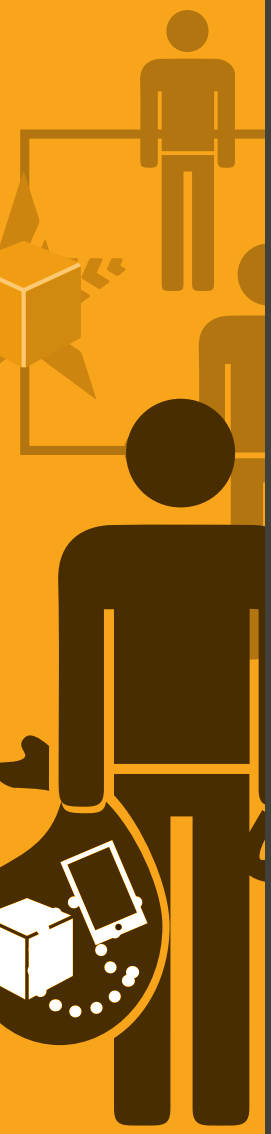
Stijging meldingen verwarde personen in de regio Rotterdam
Een onderzoek naar mogelijke verklaringen en wenselijke oplossingen

Missen we iets?
Een gebiedsanalyse in Rotterdam naar de omvang en aanpak van de jeugdcriminaliteit en eventuele 'witte vlekken' in dat beeld

De draad weer oppakken
Een follow-up onderzoek onder nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten

Hoe lopen de hazen?
De stand van zeken in de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing

Voor meer informatie over uitgaven in deze reeks: www.beke.nl.

In dit rapport staat het kopen of verkopen van gestolen goederen – heling – centraal. Op basis van literatuur, beleidsdocumenten, informatie uit verschillende registratiesystemen, analyses van opsporingsonderzoeken, interviews met deskundigen waaronder helers en een vragenlijstonderzoek onder ruim 3.000 Nederlanders is het fenomeen heling onderzocht.

Er wordt een beeld gegeven van het functioneren van de helingmarkt van goederen, de gevolgen van heling voor het bedrijfsleven en voor de burger. Ook is er aandacht voor de aanpak van heling en de kansen die er op dat punt zijn.

Het onderzoek laat zien dat veel gestolen goederen in het helingcircuit belanden, maar dat dit grotendeels buiten het zicht van de overheid om gebeurt. De helingmarkt blijkt een dynamische markt die gestuurd wordt door vraag en aanbod. De afzetmarkt voor stelers is divers. Zij kunnen goederen online aanbieden, maar ook bij malafide opkopers, reguliere handelsorganisaties en burgers zelf.

Hoewel heling een slachtofferloos delict lijkt – omdat de kopers van gestolen goederen profijt hebben van de lagere prijs waartegen deze goederen worden aangeboden – is het dit vanzelfsprekend niet. Aangeboden goederen zijn, al dan niet met geweld, ontvreemd bij andere burgers of bedrijven. De aanpak van heling krijgt daarom de laatste jaren meer vorm, maar kent nog veel uitdagingen. Dit onderzoek biedt nieuwe aangrijpingspunten om deze aanpak verder vorm te geven.

ISBN 978-94-92255-14-3

9 789492 255143 >

www.beke.nl